

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΑΤΡΩΝ

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ**

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

(πρώην Τμήμα Λογιστικής & Χρηματοοικονομικής – Μεσολόγγι)

ΤΙΤΛΟΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

**Φόρος εισοδήματος Νομικών Προσώπων & ΜΚΟ
(μελέτη περίπτωσης)**

ΟΝΟΜ/ΜΟ: **Πανταζώνη Μαρία** **Παναγιωτάκης Σωτήρης**

ΑΡ. ΜΗΤΡΩΟΥ: **15872** **15866**

ΕΠΟΠΤΕΥΟΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

ΚΑΜΠΟΥΡΗ ΜΑΡΙΑ

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ 2020

Περιεχόμενα

Περίληψη.....	3
Abstract	4
Ευχαριστίες.....	5
Εισαγωγή.....	6
ΜΕΡΟΣ Α: Εισαγωγικές έννοιες.....	7
Κεφάλαιο I: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)	7
1.1 Ποιοι οργανισμοί ανήκουν στα ΝΠΔΔ	7
1.2 Καταστατικός σκοπός και κοινωνική συμβολή.....	9
Κεφάλαιο II: Το σύστημα φορολογίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ)ως φορέας των ΝΠΔΔ	11
2.1 Ποιοι οργανισμοί περιλαμβάνονται στους ΟΤΑ: γενικά και ιστορικά στοιχεία.....	12
2.2 Ποια είναι τα έσοδα των ΟΤΑ.....	19
2.3 Ποιες είναι οι δαπάνες των ΟΤΑ.....	22
2.4 Ποιες δραστηριότητες των ΟΤΑ υπάγονται σε φορολόγηση.....	26
Κεφάλαιο III: Το σύστημα φορολογίας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)	27
3.1 Έννοια και δραστηριότητα των ΜΚΟ.....	27
3.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή.....	32
3.3 Πηγές χρηματοδότησης των ΜΚΟ.....	33
3.4 Πραγματοποιημένα έξοδα κατά τη δραστηριότητα των ΜΚΟ	37
3.5 Σύστημα φορολόγησης των ΜΚΟ και απαλλαγές.....	38
Κεφάλαιο III: Οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες της Ελλάδος την περίοδο 2009-2017	41
3.1 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας: Σύντομη ιστορική αναδρομή	41
3.2 Τα αριθμητικά δεδομένα της οικονομικής κρίσης την περίοδο 2009-2017	44
3.3 Πολιτικές συνθήκες περιόδου 2009-2017	47
3.4 Ο ρόλος των ΟΤΑ και ΜΚΟ στις συνθήκες της περιόδου 2009-2017	48
ΜΕΡΟΣ Β.....	52
Κεφάλαιο IV: Μελέτη περίπτωσης: Δήμος Νέας Σμύρνης.....	52
4.1 Ιστορική αναδρομή Δήμου Νέας Σμύρνης.....	52
4.2 Οργανόγραμμα Δήμου Νέας Σμύρνης	53
4.3 Οικονομικά στοιχεία Δήμου Νέας Σμύρνης.....	57
4.3.1 Κατηγορίες εσόδων	59

4.3.2Κονδύλια δαπανών	61
4.4 Διαγραμματική απεικόνιση και ανάλυση οικονομικών μεγεθών Δήμου Νέας Σμύρνης περιόδου 2014-2018	63
4.4.1 Παρουσίαση εσόδων ανά κατηγορία.....	64
4.4.2 Απεικόνιση δαπανών ανά κατηγορία	70
4.4.3 Διαγραμματική παρουσίαση των τελικών αποτελεσμάτων ανά έτος.....	74
Συμπεράσματα.....	78
Επίλογος	81
Βιβλιογραφία.....	82
Παράρτημα.....	87

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία θα περιγραφεί το σύστημα φορολογίας των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου και των Μη Κερδοσκοπικών Οργανώσεων ως οργανισμοί ειδικού σκοπού που δεν έχουν κερδοσκοπικό σκοπό, με στόχο να γίνουν κατανοητές το περιεχόμενο και η έννοια των συγκεκριμένων διατάξεων. Επιπλέον, θα παρουσιαστεί ο Δήμος Νέας Σμύρνης ως πρακτική εφαρμογή μελέτης περίπτωσης για περαιτέρω σύγκριση θεωρίας και εμπειρικής πρακτικής.

Λέξεις κλειδιά: ΝΠΔΔ, ΟΤΑ, ΜΚΟ, σύστημα φορολόγησης, Δήμος Νέας Σμύρνης

Abstract

This paper will present the context and the tax system of the Local Authorities and the Non- Governmental Organizations of Greece, which are two independent and pro bono institutions with specialized social purposes. Moreover, this study will examine the case of the NeaSmyrnis' Local Authorities in order to compare and understand the differences among the theory and the practical implementation.

Key words: tax system, Local Authorities, Local Government, Non- Governmental Organizations, Nea Smyrnis' Local Authorities

Ευχαριστίες

Δια της παρούσης θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε θερμά τους γονείς μας, που κυρίως με την ψυχολογική τους συμπαράσταση φρόντισαν να μείνουμε αμέριμνοι και επικεντρωμένοι στην ολοκλήρωση της συγκεκριμένης πτυχιακής εργασίας για όσο χρόνο διήρκεσε. Επίσης, θα θέλαμε να ευχαριστήσουμε προσωπικά και την καθηγήτρια κα Καμπούρη Μαρία για την ακαδημαϊκή καθοδήγηση και τις πολύ χρήσιμες συμβουλές που μας έδωσε καθ' όλη τη διάρκεια εκπόνησης της εργασίας μας, χωρίς τις οποίες η διαδικασία θα ήταν ιδιαίτερα χρονοβόρα και αχανής.

Εισαγωγή

Το σύστημα φορολόγησης κάθε κράτους καθορίζεται από τη δημοσιονομική του πολιτική και στοχεύει στην είσπραξη κεφαλαίων με ανταποδοτικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι οι φόροι χρηματοδοτούν τις κρατικές επενδύσεις που υλοποιούνται προς όφελος του κοινωνικού συνόλου.

Ειδικά για τους κοινωφελείς οργανισμούς που μάλιστα δρουν σε πιο συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, τα κρατικά κονδύλια που διανέμονται στοχεύουν στην ουσιαστική ύπαρξη και λειτουργία των φορέων αυτών με στόχο την εκπλήρωση του καταστατικού τους σκοπού. Αυτό σημαίνει ότι οι κοινωφελείς οργανισμοί χρηματοδοτούνται τόσο από κρατικά έσοδα όσο όμως και από άλλες πηγές οι οποίες ανά περίπτωση μπορούν να φορολογηθούν.

Παραδείγματα των ανωτέρω είναι τα Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ), στους οποίους εντάσσονται και οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) και οι Μη Κυβερνητικοί Οργανισμοί (ΜΚΟ) που αποτελούν ανιδιοτελείς οργανισμούς με σκοπό την γενική ευημερία του κοινωνικού συνόλου. Τόσο η δραστηριότητα τους όσο και η δομή λειτουργίας τους έχουν αμιγώς ανιδιοτελές σκοπό, με αποτέλεσμα το σύστημα φορολόγησης που τους αφορά να εξειδικεύεται σε ορισμένες δραστηριότητες και κάτω από νομικά καθορισμένες συνθήκες, που παρουσιάζουν ενδιαφέρον.

Στην παρούσα εργασία θα γίνει μια προσπάθεια περιγραφής του φορολογικού πλαισίου κυρίως των ΟΤΑ από την πλευρά των ΝΠΔΔ και των ΜΚΟ, ενώ θα γίνει εκτενής αναφορά στην περίπτωση του Δήμου Νέας Σμύρνης, ως πρακτικό παράδειγμα μελέτης περίπτωσης. Πιο συγκεκριμένα οι εισαγωγικές έννοιες του πρώτου μέρους που περιλαμβάνουν τα κεφάλαια 1 έως 3, θα περιγράψουν τα έσοδα και τις δαπάνες των εν λόγω οργανισμών συνδυαστικά με τις κύριες πηγές χρηματοδότησης τους και το σύστημα φορολόγησής τους. Το δεύτερο μέρος αφορά την πρακτική εφαρμογή του φορολογικού συστήματος των ΟΤΑ, χρησιμοποιώντας

ως παράδειγμα το Δήμο Νέας Σμύρνης, ένα πολύ οργανωμένο Δήμο με έντονη πληροφόρηση.

Φεβρουάριος 2020

ΜΕΡΟΣ Α: Εισαγωγικές έννοιες

Κεφάλαιο Ι: Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (ΝΠΔΔ)

1.1 Ποιοι οργανισμοί ανήκουν στα ΝΠΔΔ

Η οργάνωση του Κράτους κατά την άσκηση της εξουσίας του με σκοπό την κοινωνική ευημερία των πολιτών περιλαμβάνει τόσο κεντρικά όσο και αποκεντρωτικά όργανα, μιας και η Διοίκηση του Κράτους *«οργανώνεται κατά το αποκεντρωτικό σύστημα»* όπως προβλέπει το άρθρο 101 του Συντάγματος της Ελλάδος¹. Ως κεντρικά όργανα του Ελληνικού Κράτους ως προς το ρόλο και τη γενική τους εποπτεία θεωρούνται:

- i) Η Κυβέρνηση
- ii) Ο Πρωθυπουργός ως μονομελές όργανο του Κράτους
- iii) Τα Υπουργεία και οι Υπουργοί
- iv) Το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
- v) Το Συμβούλιο της Επικρατείας
- vi) Ανεξάρτητες Διοικητικές Αρχές

Από την άλλη πλευρά, τα αποκεντρωτικά όργανα του Ελληνικού Κράτους περιλαμβάνουν όλα τα νομικά πρόσωπα που λειτουργούν σε περιορισμένο γεωγραφικό πλαίσιο ως προς τα καθήκοντα και την εξουσία και περιλαμβάνουν τις:

- i) Αποκεντρωμένες Διοικήσεις
- ii) Αιρετές περιφέρειες
- iii) Δήμοι

¹Σπηλιωτόπουλος Επαμεινώνδας, (2001), *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*. Αθήνα – Κομοτηνή, εκδΣάκκουλας. σελ 267–297

Σε αυτά τα πλαίσια, ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου χαρακτηρίζονται τα Νομικά Πρόσωπα που έχουν ως αποστολή την εξυπηρέτηση κάποιου δημοσίου σκοπού και την άσκηση δημόσιας εξουσίας με την προϋπόθεση ότι οι κανόνες και οι διατυπώσεις σύστασης και λειτουργίας τους να διέπονται από το δημόσιο δίκαιο και όχι από το ιδιωτικό. Τα Νομικά Πρόσωπα με βάση το είδος των κανόνων και το νομοθετικό πλαίσιο που ρυθμίζει τον τρόπο λειτουργίας τους, δηλαδή το νομικό καθεστώς το οποίο καθορίζει τον τρόπο σύστασής, της οργάνωσης και της δομής τους, διακρίνονται κυρίως σε:

☞ **Νομικά Πρόσωπα Ιδιωτικού Δικαίου** (Ν.Π.Ι.Δ.) τα οποία ιδρύονται και λειτουργούν με γνώμονα την ιδιωτική πρωτοβουλία. Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι ο περιορισμένος βάσει Νόμου αριθμός και η συγκεκριμένη νομική υπόσταση που μπορούν να έχουν προς διασφάλιση των καθημερινών εμπορικών συναλλαγών².

☞ **Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου** (Ν.Π.Δ.Δ.) τα οποία ιδρύονται με πράξη της Πολιτείας και του κεντρικού Κράτους και έχουν ως κεντρικό πυρήνα λειτουργίας το δημόσιο συμφέρον με την ευρύτερη έννοια.

Τα θέματα με τα οποία καλούνται να πραγματευτούν τα Ν.Π.Δ.Δ καλύπτουν μια πολύ μεγάλη γκάμα δραστηριοτήτων και ποικιλία δράσεων, λαμβανομένου υπόψη ότι εφαρμόζουν τους σκοπούς της κεντρικής κυβέρνησης ανά τομέα δραστηριοποίησης και ασκούν εξουσία. Σε αυτή τη λογική στα Ν.Π.Δ.Δ εντάσσονται³:

- Το Κράτος ως Ελληνικό Δημόσιο
- Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης⁴
- Η Εκκλησία της Ελλάδος
- Τα επιμελητήρια
- Τα ασφαλιστικά ταμεία
- Τα Ανώτατα εκπαιδευτικά Ιδρύματα
- Οι κατά τόπους επαγγελματικοί σύλλογοι

²Άρθρο, (2009), *Νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου*, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.capital.gr/nomika-themata/727154/nomika-prosopa-dimosiou-kai-idiotikou-dikaiou>

³https://el.diadikasies.gr/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF_%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CE%BF%CF%85

⁴Υπ. Εσωτερικών Αριθμ. 16457/12.05.2015, *Περιεχόμενο και διαδικασία δημιουργίας και τήρησης Μητρώου Ν.Π.Δ.Δ. των δήμων και των περιφερειών.*, διαθέσιμο στο <http://www.e-forosimv.gr/details.asp?ID=31962>

- Διάφορες μορφές συλλόγων που επιδιώκουν και προάγουν την επίτευξη ειδικότερων σκοπών δημόσιου χαρακτήρα.

Ιδιαίτερο χαρακτηριστικό των Ν.Π.Δ.Δ είναι ότι έμμεσα ή άμεσα έχουν εκλεγμένες διοικήσεις από τον λαό. Με την σειρά τους, οι Ο.Τ.Α. ως υποσύνολο των Ν.Π.Δ.Δ σύμφωνα με τις τελευταίες διατάξεις και επιταγές του προγράμματος «Καλλικράτης» διατηρούν το δικαίωμα να έχουν δικά τους Ν.Π.Δ.Δ και επιχειρήσεις, αλλά διέπονται από αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο και υπόκεινται σε αρκετούς περιορισμούς⁵.

Αξίζει να αναφερθεί πως υπάρχει και μια κατηγορία Ν.Π.Δ.Δ. που ιδρύονται κατ' εφαρμογή της καθ' ύλην αυτοδιοίκησης και επιτελούν κάποιο εξειδικευμένο και συγκεκριμένο σκοπό. Τέτοια Ν.Π.Δ.Δ. είναι τα νοσοκομεία, οι Ανώτερες και Ανώτατες Σχολές Δημόσιου Χαρακτήρα, οι δημόσιες βιβλιοθήκες καθώς και άλλοι φορείς γενικού κοινωνικού και δημοσίου συμφέροντος που εντάσσονται στο εύρος της Δημόσιας Διοίκησης όπως για παράδειγμα Ν.Π.Δ.Δ. του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Εκτός από τα ανωτέρω, τα Ν.Π.Δ.Δ συστήνονται και καταργούνται μόνο κατόπιν πράξεως του εξουσιοδοτημένου Νομοθετικού Οργάνου, γεγονός που αποδεικνύει την άρρηκτη και απολύτως συνδεδεμένη σχέση τους με την Κεντρική Κυβέρνηση ως γενικότερο Ελληνικό Δημόσιο. Απολαμβάνουν διοικητική αυτοτέλεια και σε κάποιες περιπτώσεις και οικονομική και διοικούνται συνήθως από πολυμελή διοικητικά συμβούλια⁶.

1.2 Καταστατικός σκοπός και κοινωνική συμβολή

Το βασικότερο κριτήριο διάκρισης ενός Ν.Π.Δ.Δ. από ένα Ν.Π.Ι.Δ. και κατ' επέκταση το νομικό πλαίσιο στο οποίο υπάγονται είναι ο σκοπός τους. Τα πρώτα αποβλέπουν στην εξυπηρέτηση του δημοσίου συμφέροντος και στην ευημερία του

⁵Υπ. Εσωτερικών Αριθμ. 16457/12.05.2015, Περιεχόμενο και διαδικασία δημιουργίας και τήρησης Μητρώου Ν.Π.Δ.Δ. των δήμων και των περιφερειών., διαθέσιμο στο <http://www.e-forosimv.gr/details.asp?ID=31962>

⁶https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9D%CE%BF%CE%BC%CE%B9%CE%BA%CF%8C_%CE%A0%CF%81%CF%8C%CF%83%CF%89%CF%80%CE%BF_%CE%94%CE%B7%CE%BC%CE%BF%CF%83%CE%AF%CE%BF%CF%85_%CE%94%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CE%AF%CE%B%CF%85

κοινωνικού συνόλου ενώ τα δεύτερα, προάγουν την ιδιωτική ευημερία και έχουν σκοπό το κέρδος.

Αυτός είναι και ο λόγος που η δράση των Ν.Π.Δ.Δ. συνδέεται με έννομες συνέπειες στα πλαίσια άσκησης δημόσιας εξουσίας που συναντώνται μόνο σε φορείς της Δημόσιας Διοίκησης και συγκεκριμένα:⁷

- ✓ Η σύσταση τους επέρχεται αποκλειστικά και μόνο με νομοθετικές πράξεις του Κράτους ή Προεδρικά Διατάγματα, δηλαδή από τους κεντρικούς φορείς της κυβέρνησης. Αυτό συνεπάγεται ταυτόχρονα ότι υπάγονται και στο γενικότερο έλεγχο από πλευράς Κράτους ως την πρώτη και κύρια εποπτεύουσα αρχή.
- ✓ Αναλογικά ως φορείς καταργούνται και πάλι μόνο με νομοθετικές πράξεις του Κράτους ή Προεδρικά Διατάγματα, με εξαίρεση τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που καταργούνται με τροποποίηση των σχετικών άρθρων του Συντάγματος.
- ✓ Λόγω του ρόλου τους και της συμβολής τους στα δημόσια κοινά της ελληνικής κοινωνίας, τους παραχωρείται το δικαίωμα εκτέλεσης εξουσίας με την ευρύτερη έννοια αυτής.
- ✓ Έχουν όλα τα φορολογικά, δικονομικά και οποιαδήποτε ακόμα προνόμια και ευνοϊκές ρήτρες του Κράτους.
- ✓ Υπάγονται στο δημόσιο δίκαιο ακόμα και ως προς τις σχέσεις που δημιουργούνται με τα μέλη τους.
- ✓ Βασικό χαρακτηριστικό τους είναι η διοικητική και χρηματοοικονομική ανεξαρτησία και αυτοδιοίκηση, υπό την έννοια ότι μπορούν να διοικούν με τον τρόπο που επιθυμούν και να διαχειρίζονται τους οικονομικούς πόρους κατά το δοκούν στα πλαίσια όμως του καταστατικού σκοπού τους και χωρίς να προβούν σε κατάχρηση εξουσίας ή θέσης και ρόλο στο κοινωνικό σύνολο. Σε καμία περίπτωση αυτό δεν συνεπάγεται αυτονομία καθώς, όπως ήδη ειπώθηκε, υπάγεται στο γενικό έλεγχο του Κράτους ή θέσπιση πρωτογενών κανόνων δικαίου
- ✓ Αυτοδιοικούνται υπό την έννοια ότι διαθέτουν διοικητική και οικονομική αυτοτέλεια, όχι όμως και αυτονομία, δηλαδή θα πρέπει οι πράξεις και οι δράσεις τους

⁷Κοϊμτζόγλου Ι, (2005),*Στοιχεία δημοσίου δικαίου*, 3η έκδ., εκδΣάκκουλα, σελ 179

να ικανοποιούν μόνο το σκοπό για τον οποίο θεσπίστηκαν, διαφορετικά θεωρείται κατάχρηση εξουσίας.

Είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα πως η ίδια η πολιτεία προβαίνει στην ίδρυση Ν.Π.Δ.Δ. σε κλάδους και τομείς της κοινωνίας ιδιαίτερα ευαίσθητους όπως η παιδεία και η υγεία, με απώτερο σκοπό την καλύτερη δομή και οργάνωση τους, παρατηρώντας ταυτόχρονα την επαγγελματική δραστηριότητα των προσώπων που τα ασκούν. Σε καμία περίπτωση δεν θα πρέπει να λογίζεται ως αυστηρός έλεγχος αστυνόμευσης, αλλά κατ' αυτόν τον τρόπο επιτελείται ορθότερα η θεσμική αποστολή και γενικότερα ο σκοπός που έχει αναλάβει να εξυπηρετήσει προς όφελος του κοινωνικού συνόλου η σύσταση και λειτουργία του ΝΠΔΔ (Σπηλιωτόπουλος, 2001)⁸.

Σε γενικές τα Ν.Π.Δ.Δ κατά κάποιο τρόπο υπερασπίζονται τα θεμελιώδη δικαιώματα κάποιου τομέα δημόσια διοίκησης με κοινωνικό αντίκτυπο βοηθώντας σε γενικότερο βαθμό το Κράτος να δομηθεί καλύτερα και να μεγιστοποιήσει τη προσφορά του στο κοινωνικό σύνολο. Για το λόγο αυτό, όλοι οι σημαντικοί κοινωνικοί φορείς άσκησης δημόσιας εξουσίας ανήκουν στα ΝΠΔΔ. Ένα τέτοιο παράδειγμα αυτής της κατεύθυνσης είναι τα Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, τα οποία σε αυτά τα πλαίσια αποτελούν φορείς της ακαδημαϊκής ελευθερίας, όπως επίσης και όλοι οι κοινωνικοί φορείς ασφάλισης και πρόνοιας. Ιδιάζουσα περίπτωση αποτελούν τα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα, που με βάση κάποιες διατάξεις του Συμβουλίου της Επικρατείας χαρακτηρίζονται επίσης ως Ν.Π.Δ.Δ., όπως είναι οι Ιερές Μητροπόλεις, οι μονές και γενικότερα το σύνολο τη Εκκλησίας, τα οποία όμως δεν περιλαμβάνονται στη Δημόσια Διοίκηση (Νομικό Συμβούλιο του Κράτους 1991)⁹.

Κεφάλαιο II: Το σύστημα φορολογίας των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ΟΤΑ) ως φορέας των ΝΠΔΔ

⁸Σπηλιωτόπουλος Επαμεινώνδας, (2001), *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου.*, Αθήνα – Κομοτηνή, εκδ Σάκκουλας, σελ 389

⁹ Γνωμοδότηση τού Νομικού Συμβουλίου τού Κράτους υπ' αριθμ. 796/1991, (σελ. 2-3), διαθέσιμη στο http://www.nsk.gr/web/nsk/anazitisi-gnomodoteseon?p_p_id=nskconsulatories_WAR_nskplatformportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-4&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3

2.1 Ποιοι οργανισμοί περιλαμβάνονται στους ΟΤΑ: γενικά και ιστορικά στοιχεία

Με τον όρο Ο.Τ.Α. (Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης)¹⁰ νοούνται εκείνα τα Πρόσωπα που οι Νόμοι του Ελληνικού Κράτους χαρακτηρίζουν ως Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου (Ν.Π.Δ.Δ.) και είναι επιφορτισμένα με την διοίκηση και διαχείριση των τοπικών υποθέσεων. Αυτός είναι και ο λόγος που οι αρμοδιότητές τους περιορίζονται εντός συγκεκριμένων εδαφικών περιφερειών, δηλαδή έχουν γεωγραφική και δημογραφική προσέγγιση καθώς ουσιαστικά το πεδίο δράσης τους βρίσκεται εντός συγκεκριμένης έκτασης, έδρας και συγκεκριμένου πληθυσμού. Αυτό συνεπάγεται ότι οι ΟΤΑ αποτελούν ένα «παρακλάδι» των ΝΠΔΔ με γεωγραφικό προσδιορισμό και προκαθορισμένο σε αυτόν σκοπό. Αυτό συνεπάγεται ότι αποτελούν αυτοτελείς νομοτελειακά οργανισμούς που εποπτεύονται από το κρατικό μηχανισμό.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη συγκρότηση και τη λειτουργία των Ο.Τ.Α. τίθενται εν γένει από το Σύνταγμα της Ελλάδος, το οποίο προβλέπει με νομοθετικά πλαίσια το εύρος και τις κατηγορίες των τοπικών υποθέσεων.

Σε αυτή τη λογική, σύμφωνα με το άρθρο 102 παράγραφος 4 του Συντάγματος¹¹ η μόνη ανάμειξη του κρατικού μηχανισμού στους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι καθαρά, αυτή του ελέγχου της νόμιμης λειτουργίας και της νομιμότητας των πράξεων και των ενεργειών τους, χωρίς ωστόσο να παρεμποδίζεται ή να παρεμβαίνει ποικιλοτρόπως στην ελεύθερη δράση τους. Συνεπώς, ο κρατικός μηχανισμός έχει την επίβλεψη των ΟΤΑ και όχι την άμεση παρέμβαση στον τρόπο που δρουν και πράττουν σε καθημερινή βάση, εξασφαλίζοντας ότι, αφενός όλα γίνονται στα πλαίσια του νόμιμου και αφετέρου στα πλαίσια του ρόλου του εκάστοτε ΟΤΑ.

Παρόλα αυτά θεωρείται αυτονόητο πως οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν δρουν ασύδοτα και πλήρως ανεξάρτητα, καθώς η ολοσχερής εκχώρηση της άσκησης της εξουσίας από το Κράτος σε τέτοιου είδους αυτοτελείς οργανισμούς χωρίς καμία

¹⁰https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CE%AF_%CE%A4%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE%CF%82_%CE%91%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7%CF%82

¹¹<https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-106/>

εποπτεία και έλεγχο θα σήμαινε την έμμεση δημιουργία Κρατών εν Κράτει¹². Αξίζει να αναφερθεί πως η κρατική δομή οφείλει και υποχρεούται βάσει Συντάγματος να στηρίζει την οικονομική αυτοτέλεια των Ο.Τ.Α. λαμβάνοντας όλα τα απαιτούμενα μέτρα αλλά και να τους στηρίζει επιπλέον με περαιτέρω οικονομική ενίσχυση όταν τους μετακυλίει δικές της αρμοδιότητες και υποχρεώσεις¹³ πάντα στα πλαίσια του ρόλου τους. Όπως γίνεται λοιπόν κατανοητό, οι ΟΤΑ αποτελούν οικονομικά αυτοτελείς οργανισμούς με εποπτεία και έλεγχο από το κεντρικό κράτος.

Από την 1^η Ιανουαρίου 2011 έως και τις μέρες μας, το σχέδιο «Καλλικράτης» όπως εισάχθηκε με το Νόμο 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»¹⁴, έφερε σημαντικές αλλαγές στη διάρθρωση και κυρίως γεωγραφική διασπορά των ΟΤΑ. Με τις συγκεκριμένες διατάξεις όπως ισχύουν μέχρι σήμερα, η διοικητική διαίρεση της χώρας διαμορφώνεται πλέον ως εξής:

- 7 αποκεντρωμένες διοικήσεις
- 13 Περιφέρειες
- 325 Δήμους

Το σχέδιο «Καλλικράτης» αναδιαμόρφωσε και επανακαθόρισε τα όρια των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τον τρόπο εκλογής των οργάνων τους καθώς και τις αρμοδιότητές τους. Το εν λόγω σχέδιο, ουσιαστικά αποτέλεσε τη συνέχεια του σχεδίου «Καποδίστριας» του Νόμου 2539/1999 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης»¹⁵ το οποίο ήταν το πρώτο σχέδιο αυτής της μορφής που προέβλεπε τη συνένωση κοινοτήτων σε μεγαλύτερους Δήμους με σκοπό την καλύτερη διοίκηση σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Και τα δύο σχέδια στόχευαν στο γεωγραφικό διαχωρισμό των περιοχών της χώρας σε δομές που να είναι εύκολα διαχειρίσιμες και να έχουν κοινά ιστορικά και τοπικά στοιχεία με σκοπό την καλύτερη διαχείριση υλικών και οικονομικών πόρων για το σύνολο της Ελλάδος.

Σε αυτά τα πλαίσια και πάντα με το ισχύον σχέδιο του Καλλικράτη, η τοπική αυτοδιοίκηση στην χώρα μας χωρίζεται σε δυο βαθμίδες. Στην Α βαθμίδα

¹² Α.Ι. Τάχος, (2008), *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, 9^η έκδ, σελ. 258 επ.

¹³ <https://www.hellenicparliament.gr/Vouli-ton-Ellinon/To-Politevma/Syntagma/article-106/>

¹⁴ https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/nomos_kallikrati_9_6_2010.pdf

¹⁵ <https://www.e-nomothesia.gr/autodioikese-demoi/n-2539-1997.html>

κατατάσσονται οι Δήμοι της χώρας και στη Β βαθμίδα κατατάσσονται οι περιφέρειες, όπως φαίνεται στο κάτωθι σχήμα από το Υπουργείο Εσωτερικών:

Εικόνα 1: Οι 13 περιφέρειες της Ελλάδος σύμφωνα με τον Καλλικράτη¹⁶

Όπως γίνεται κατανοητό, η έννοια της αποκεντρωμένης διοίκησης ουσιαστικά δεν αποτελεί κάποιο όργανο διοίκησης σε τοπικό επίπεδο, αλλά έχει κυρίως το ρόλο της διοικητικής αποκέντρωσης του Κράτους, υπό την έννοια της διασποράς αρμοδιοτήτων και της καλύτερης επίλυσης των καθημερινών ζητημάτων σε επίπεδο κράτους. Αυτό γίνεται ακόμα πιο κατανοητό εάν ληφθεί υπόψη ότι στην περίπτωση των Δήμων και των Περιφερειών, οι Αρχές τους εκλέγονται με τη γνωστή διαδικασία των εκλογών από το εκλογικό Σώμα που απαρτίζεται από τους εγγεγραμμένους δημότες.

¹⁶<https://www.ypes.gr/perifereies/>

Σε γενικές γραμμές, η έννοια της Τοπικής Αυτοδιοίκησης αποτελεί θεμέλιο λίθο για την κρατική μηχανή αλλά και για το ίδιο το δημοκρατικό πολίτευμα, καθώς πρόκειται για φορείς που μπορούν να συμβάλλουν αποφασιστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη, να προσφέρουν εκπαίδευση και θέσεις εργασίας και να αποφορτίζουν το Κράτος παρέχοντας υπηρεσίες υψηλού επιπέδου προς τους πολίτες όλων των πόλεων και χωριών.

Περαιτέρω, για να μπορέσουν οι Τοπικές Αυτοδιοικήσεις να προσφέρουν έργο προς τους πολίτες αλλά και να καταφέρουν να καταστούν βιώσιμες, ο Νόμος τους επιτρέπει να συστήσουν επιχειρήσεις ή να συμμετέχουν σε αυτές κατά τα αντίστοιχα πλαίσια των ιδιωτικών επιχειρήσεων, παρόλο που ο χαρακτήρας τους είναι κοινωφελής και όχι αμιγώς εμπορικός όπως ο επιχειρήσεις του ιδιωτικού τομέα που αποσκοπούν αποκλειστικά σε κερδοφορία.

Η ορολογία «επιχειρηματική δραστηριότητα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης» ήταν σχετικά άγνωστη λέξη μέχρι τη δεκαετία του 1980, καθώς μέχρι τότε υπήρχαν πολύ συγκεκριμένες επιτρεπόμενες μορφές στις οποίες μπορούσε να έχει ανάμειξη η τοπική αυτοδιοίκηση. Σύμφωνα με Βασιλικό Διάταγμα του 1936, οι πρώτες μορφές Δημοτικών Επιχειρήσεων είχαν τη μορφή ιδρυμάτων και η σύστασή τους γινόταν ύστερα από συνεδρίαση των κοινοτικών ή δημοτικών συμβουλίων όπου οριστικοποιούνταν η σύνθεσή τους και εγκρινόταν με αντίστοιχο διάταγμα. Οι πρώτες αυτές μορφές Δημοτικών Επιχειρήσεων ασχολήθηκαν κυρίως με την προαγωγή έργων και σκοπών που θα ωφελήσουν το κοινωνικό σύνολο και τις τοπικές κοινωνίες και αφορούσαν ύδρευση, παραγωγή και διανομή ηλεκτρικής ενέργειας, άρδευσης και συστήματος αρδευτικών καναλιών, αποχετευτικού συστήματος καθώς και υπηρεσίες φωταερίου (Τριανταφυλοπούλου Αθ, 2004)¹⁷.

Με την ψήφιση του Ν. 1910/1951 «Περί των προσόδων Δήμων και Κοινοτήτων» παρέχεται στην Τοπική Αυτοδιοίκηση το δικαίωμα της σύστασης και της συμμετοχής σε Δημοτικές Επιχειρήσεις. Σύμφωνα με τις διατάξεις του εν λόγω Νόμου, οι αρμοδιότητες που ανήκουν αποκλειστικά στους Ο.Τ.Α και συγκεκριμένα ύδρευσης, άρδευσης, ηλεκτροφωτισμού, αστικής συγκοινωνίας καθώς και διαφόρων άλλων

¹⁷Τριανταφυλοπούλου Αθανασία, (2004), *Οι επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης*, σελ. 45

έργων και παροχών κοινής ωφέλειας, όταν δεν δύναται να εκτελεστούν για διαφόρους λόγους, ως επί τω πλείστον οικονομικούς, οι Δήμοι έχουν την δυνατότητα να αναθέσουν τα έργα σε έτερα φυσικά ή νομικά πρόσωπα με μόνη προϋπόθεση τη ρητή συγκατάθεση τους. Επίσης παρέχεται η δυνατότητα στους Δήμους και στις Κοινότητες να συστήνουν επιχειρήσεις (Άρθρο 74, ΦΕΚ 221-7/8/1951)¹⁸. Εκείνη την περίοδο επικρατούσαν τρεις μορφές επιχειρήσεων:

- Ο μεικτές οικονομικές επιχειρήσεις
- Οι συνεταιρισμοί Δήμων και κοινοτήτων
- Δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις

Η εν λόγω νομοθετική διάταξη όμως, άφηνε κενά καθώς δεν προσδιόριζε και δεν επεξηγούσε με σαφήνεια τον τρόπο ίδρυσης και τον τρόπο λειτουργίας αυτών των επιχειρήσεων, καθώς και μια πληθώρα ακόμα ερωτήσεων και προβλημάτων που θα προκύπταν στην πράξη.

Στην διάρκεια των ετών και με το πέρασμα των χρόνων διαπιστώθηκε πως η Τοπική Αυτοδιοίκηση μπορεί να συμβάλλει αποφασιστικά στην περιφερειακή ανάπτυξη και να προωθήσει τον κοινωνικοπολιτικό της χαρακτήρα, γεγονός που επεσήμανε ακόμα περισσότερο την ανάγκη καλύτερης και πιο αποτελεσματικής νομοθέτησης της δομής και καθημερινής λειτουργίας της.

Ήδη σε πολλά κράτη της Ευρωπαϊκής Ηπείρου είχε διαπιστωθεί πως ένας αναβαθμισμένος ρόλος της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μπορεί να αποκεντρώσει την κεντρική διοίκηση και να παρέχει πληθώρα δυνατοτήτων αλλά και καλύτερη διαχείριση των τοπικών δημόσιων αγαθών. Ειδικά στις ημέρες μας, η μεταπολεμική περίοδος που βρίσκεται η Ευρώπη σηματοδοτεί μια καινούργια περίοδο τομών και αλλαγών που δημιουργεί νέες ανάγκες και υπηρεσίες, νέους μηχανισμούς και δομές, που καθιστούν απαραίτητη την ενίσχυση και την αύξηση των δημοτικών επιχειρήσεων.

Στην Ελλάδα, στην οποία μέχρι τότε όπως αναφέρθηκε, υπήρχε δυσνόητο νομοθετικό πλαίσιο για τη σύσταση δημοτικών επιχειρήσεων, η πρώτη

¹⁸http://www.et.gr/idoocs-nph/pdfimageSummaryviewer.html?args=sppFfdN7IQP5_cc--m0e1-x2bAKBowzCU3k14ALBi-q8rzSZFxgk-dotcSnDhCIMkAYi3ORfmaodrqjPrvwUoS2IOjDoeVMT4kicnjz_3u4G8qOBIZzQoc77k1-A9Eyz7vqZ2xJ5_DaPCNugcqjX1X80NxsCYFCEtJICMnE6tjU38AvDwEX3Gw..

αποτελεσματική και σχετικά ευδιάκριτη νομοθετική διάταξη ήρθε με τον Νόμο 1065/1980 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας»¹⁹ ο οποίος περιλαμβάνει για πρώτη φορά κάποιες στοχευμένες και ειδικές ρυθμίσεις για τη σύσταση των επιχειρήσεων. Αυτό που διευκρινίστηκε ήταν ότι η εξυπηρέτηση του κοινού καθώς και η επιχειρηματική δράση για την πραγματοποίηση εσόδων είναι ο σκοπός της ίδρυσης των εν λόγω επιχειρήσεων. Περαιτέρω, για να επιτευχθεί η σύσταση των επιχειρήσεων είναι απαραίτητη η σύνταξη οικονομοτεχνικής μελέτης, απόφαση του εκάστοτε κοινοτικού ή δημοτικού συμβουλίου καθώς και η έκδοση σχετικού προεδρικού διατάγματος.

Από την δεκαετία του 1980 μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του 1990 γενικότερα, με μια σειρά νομοθετικών διατάξεων, δόθηκε ραγδαία ώθηση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση καθώς επέτρεψε πλήθος διευκολύνσεων για εκείνη την εποχή, τόσο σε γραφειοκρατικό επίπεδο όσο και σε επίπεδο φοροαπαλλαγών, όπως και για προσλήψεις προσωπικού αλλά και εξωτερικών συνεργασιών. Αξίζει να αναφερθεί πως εκείνη την περίοδο δόθηκε η δυνατότητα συμμετοχής των επιχειρήσεων των Ο.Τ.Α σε κοινοτικά και εθνικά προγράμματα.

Οι τελικές διατάξεις για τον «Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» ρυθμίστηκαν και ισχύουν έως σήμερα²⁰ με τους Ν. 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων» με κάποιες μικρές τροποποιήσεις από τον Ν. 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις.»²¹. Οι επιχειρήσεις που μπορεί να συστήσουν οι Ο.Τ.Α είναι οι κάτωθι σύμφωνα με το άρθρο 252 παρ. 1 και 4 του τελευταίου Νόμου:

- Δημοτικές και κοινοτικές κοινωφελείς επιχειρήσεις.
- Ανώνυμες εταιρείες ΟΤΑ : Κοινές ανώνυμες εταιρείες ΟΤΑ, Αναπτυξιακές ανώνυμες εταιρείες ΟΤΑ, Δημοτικές ή κοινοτικές ανώνυμες εταιρείες ΟΤΑ (Μονομετοχικές).
- Επιχειρήσεις ΟΤΑ ειδικού σκοπού, οι οποίες συνιστώνται με ειδικές διατάξεις νόμου που διέπουν την οργάνωση και λειτουργία τους, συνεπώς είναι μεν

¹⁹<https://www.hellenicparliament.gr/UserFiles/2f026f42-950c-4efc-b950-340c4fb76a24/K-DIMKOIN-EIS.pdf>

²⁰ https://www.kodiko.gr/nomologia/document_navigation/43235/nomos-3463-2006

²¹ <https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/959>

επιχειρήσεις ΟΤΑ, αλλά δεν εντάσσονται στους κανόνες του νέου θεσμικού πλαισίου του ΔΚΚ.

Στις μέρες μας, οι επιχειρήσεις των Ο.Τ.Α ανεξαρτήτου κατηγορίας αποτελούν Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου. Οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης δεν επιτρέπεται να συστήνουν ή να έχουν συμμετοχή σε καμία άλλη εταιρεία ή κοινοπραξία οποιασδήποτε μορφής, πέρα από αυτό που προβλέπει το άρθρο 252 του Ν. 3463/2006. Η συγκεκριμένη απαγόρευση έχει κάποιες εξαιρέσεις για την συμμετοχή των επιχειρήσεων των Ο.Τ.Α καθώς τους επιτρέπει τη συμμετοχή σε ποδοσφαιρικές, τραπεζικές και ασφαλιστικές ανώνυμες εταιρείες και σε κάποιους εταιρικούς σχηματισμούς που διέπονται από κανόνες για την εφαρμογή κοινοτικών ή εθνικών προγραμμάτων σύμφωνα με το άρθρο 265 παρ. 2 του προαναφερόμενου Νόμου.

Επίσης, απαγορεύεται στα ιδρύματα και στα υπόλοιπα πρόσωπα δημοσίου δικαίου να συνιστούν ή να έχουν μερίδιο συμμετοχής σε οποιαδήποτε μορφής επιχείρηση Ο.Τ.Α. εκτός κάποιων εξαιρέσεων που περιγράφονται στις παρ. 3β και 9 του άρθρου 253 και στην παρ. 1 του άρθρου 265.

Στα πλαίσια λοιπόν των παρεχόμενων από τη νομοθεσία δυνατοτήτων όπως εξελίχθηκαν έως σήμερα, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έχουν την ευχέρεια να ασχοληθούν με μια ευρεία γκάμα ζητημάτων και να αναπτύξουν επιχειρηματικές δράσεις και να συστήσουν οργανισμούς και υπηρεσίες ανάλογα με τις ιδιαιτερότητες και τα χαρακτηριστικά της γεωγραφικής τους τοποθεσίας. Ενδεικτικά:

- Αξιοποίηση των τοπικών πόρων (πχ ορυκτός πλούτος)
- Αξιοποίηση καλλιεργήσιμων εκτάσεων ή επενδύσεις στην κτηνοτροφία και αλιεία.
- Εκμετάλλευση ή δημιουργία τουριστικών χώρων (πχ παραθαλάσσια μέρη, χιονοδρομικά κέντρα, κάμπινγκς, τόπια φυσικού κάλλους, οργανωμένες πλαζ κτλ.)
- Δημιουργία αρχαιολογικών χώρων και μουσείων.
- Προώθηση τοπικών και παραδοσιακών προϊόντων και τοπικής γαστρονομίας σε οργανωμένες δομές.

Σύμφωνα με τα παραπάνω, γίνεται κατανοητό ότι γενικότερα οι οργανισμοί που μπορούν να συστήσουν οι Ο.Τ.Α. μπορούν να δραστηριοποιηθούν σε τομείς αγροτικής ανάπτυξης, εμπορίου, ενέργειας, μεταποίησης, αστικών συγκοινωνιών, τουρισμού. Αυτό συνεπάγεται τη δημιουργία αξιοπρεπών δομών όλων των ειδών, καθώς και την πετυχημένη προώθηση τους, με σκοπό την προσέγγιση και εισροή πόρων προς την Τοπική Αυτοδιοίκηση, με γνώμονα την ενίσχυση της κοινωνικής και της οικονομικής κατάστασης της περιοχής. Μέσω ανταποδοτικών προς την περιοχή δράσεων με την κατασκευή έργων κοινής ωφέλειας και υπηρεσιών προς τους πολίτες, δίνονται κίνητρα παραμονής των ανθρώπων στις περιοχές αυτές και ενισχύεται η τοπική ανάπτυξη με τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας και με τη δημιουργία υπηρεσιών που εξυπηρετούν τους πολίτες, όπως:

- Οικονομικές και διοικητικές υπηρεσίες
- Υπηρεσίες και εγκαταστάσεις πολιτισμού και αθλητισμού
- Υπηρεσίες καθαριότητας & απορριμμάτων
- Υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης
- Υπηρεσίες κοιμητηρίων
- Δημοτική αστυνομία
- Κοινωνικές υπηρεσίες
- Παιδικοί σταθμοί
- Πολιτική προστασία
- Υπηρεσίες ανακύκλωσης

2.2 Ποια είναι τα έσοδα των ΟΤΑ

Ο κοινωνικός χαρακτήρας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης καθώς και ο κοινωφελής χαρακτήρας τους που αποσκοπεί στην εξυπηρέτηση και στην προώθηση του δημοσίου συμφέροντος είναι ο κεντρικός άξονας ύπαρξης και λειτουργίας τους. Για

να επιτευχθούν αυτοί οι σκοποί και να συνεχιστεί απρόσκοπτα η παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, οι εν λόγω Οργανισμοί θα πρέπει να έχουν οικονομική ισορροπία και ευρωστία για να μπορούν να ανταπεξέλθουν στις προκλήσεις και στις τοπικές απαιτήσεις διατηρώντας παράλληλα τον κοινωνικό τους χαρακτήρα και συμβάλλοντας σε ολοκληρωμένη και ορθολογική ανάπτυξη των περιοχών αυτών.

Οι νομοθετικές διατάξεις που ασχολούνται με την οικονομική διαχείριση των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης είναι οι ακόλουθοι:

- Ν. 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας-Δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις».
- Ν. 3852/2019 «Πρόγραμμα Καλλικράτης», του Ν.3463/2006 «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων»
- Β.Δ. 17-5/15-6-1959 «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων»²²

Αντίστοιχα, οι αρμόδιες διατάξεις για την διαχείριση των εσόδων είναι:

- Το Β.Δ. 24-6/20-10-1958 και
- Ο Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (Κ.ΕΔ.Ε.)

Σε αυτά τα νομοθετικά πλαίσια, τα έσοδα των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης χωρίζονται σε δυο κατηγορίες με βάση το χρόνο και τη συχνότητα απόκτησής τους:

➤ Τακτικά έσοδα, τα οποία λαμβάνονται σε τακτικά και συχνά χρονικά διαστήματα:

- Επιχορηγήσεις από το κεντρικό Κράτος, που αποτελούν το κεντρικό πυρήνα χρηματοδότησης των ΟΤΑ. Το ύψος του ποσού που αναλογεί σε κάθε φορέα εξαρτάται από παράγοντες κυρίως δημογραφικούς, αλλά και από τα προγράμματα των δημοσίων επενδύσεων που έχει καθορίσει η Συλλογική Απόφαση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (Νικολόπουλος Κ. 2004)²³.

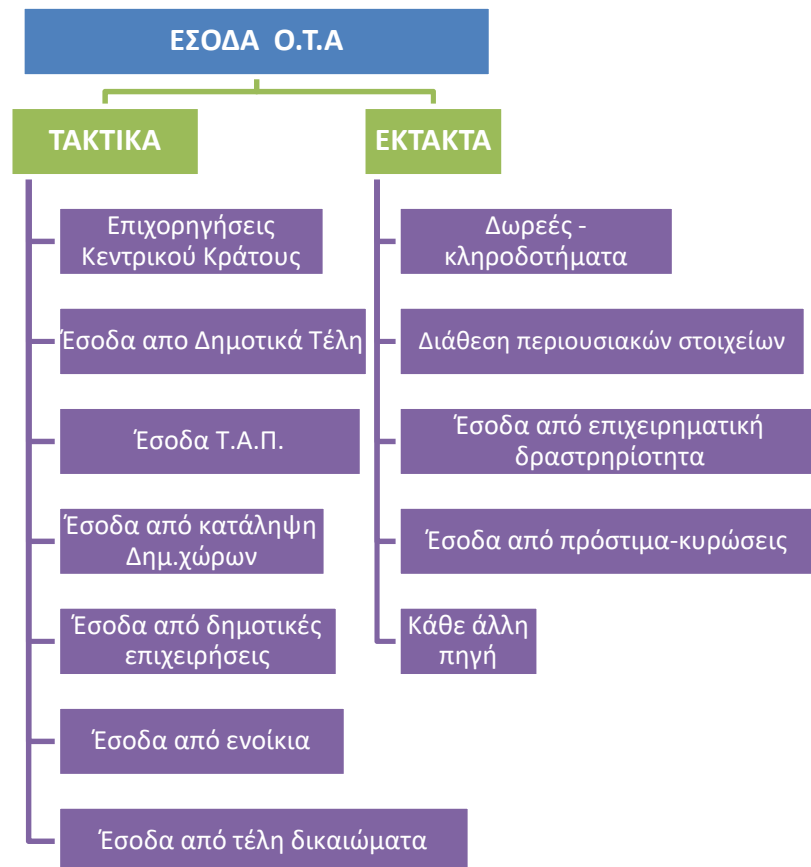
- Έσοδα δημοτικών τελών, τον ύψος των οποίων τοπροσδιορίζειελεύθερα ο εκάστοτε Δήμος.

²² <http://www.karagilanis.gr/vasiki-nomothesia/vasiliko-diatagma-17-5-15-6-59.html>

²³ Νικολόπουλος, Κ.,(2004), *Οικονομική διοίκηση και διαχείριση των ΟΤΑ*, εκδόσεις Κ.Ν. Νικολόπουλος, σελ. 127.

- Έσοδα που προέρχονται από το Τέλος Ακίνητης Περιουσίας (Τ.Α.Π) όπου υπολογίζεται ενιαία για όλη την ελληνική επικράτεια.
 - Έσοδα από κατάληψη και εκμετάλλευση δημοσίων χώρων.
 - Έσοδα από δημοτικές επιχειρήσεις όπως κοιμητήρια, αθλητικές εγκαταστάσεις κ.α.
 - Έσοδα από ενοίκια για εκμετάλλευση κινητών και ακινήτων.
 - Έσοδα από τέλη, δικαιώματα και εισφορές πχ τέλη ύδρευσης και αποχέτευσης.
- Έκτακτα έσοδα, τα οποία προκύπτουν σε μη τακτά χρονικά διαστήματα από αιτίες μη αναμενόμενες και προγραμματισμένες όπως:
- Δωρεές, κληροδοτήματα και κληρονομίες .
 - Διάθεση ή εκποίηση περιουσιακών στοιχείων.
 - Έσοδα από συμμετοχές σε επιχειρηματική δραστηριότητα.
 - Έσοδα από κάθε είδους πρόστιμα, διοικητικές κυρώσεις.
 - Κάθε άλλη πηγή.

Σχηματικά, τα άνω φαίνονται στην παρακάτω εικόνα:

Σχήμα 1: Τακτικά και έκτακτα έσοδα των ΟΤΑ

Επιπλέον, μια άλλη μορφή εσόδων μπορούν να χαρακτηριστούν αυτά που προέρχονται από κρατικά εγχώρια κονδύλια αλλά και κεφάλαια που διατίθενται από ευρωπαϊκούς φορείς για την εκτέλεση και πραγματοποίηση έργων και υποδομών καθώς και εφαρμογής προγραμμάτων που διατάσσουν συνήθως ευρωπαϊκές οδηγίες.

Εκτός από τα παραπάνω, ως έσοδα με την έννοια της ρευστότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης περιλαμβάνονται και τα δάνεια που χορηγούνται είτε από ελληνικά χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είτε από τράπεζες του εξωτερικού, τα οποία χορηγούνται με συγκεκριμένους όρους και προϋποθέσεις και κάτω από αυστηρό νομοθετικό πλαίσιο, πάντα προς χρηματοδότηση των επενδυτικών σχεδίων και των ευρύτερων κοινωνικών σκοπών των ΟΤΑ.

Μια ακόμη πηγή δημοτικών εσόδων αποτελούν τα λεγόμενα «έμμεσα έσοδα» της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα οποία αφορούν εισοδήματα που προκύπτουν από τα ήδη υπάρχοντα περιουσιακά στοιχεία που έχει στην κατοχή της η Αρχή. Τέτοια στοιχεία είναι: οικόπεδα, εκτάσεις, ακίνητα, εξοπλισμός κάθε είδους, οχήματα μηχανήματα, καθώς και υπάρχοντα χρηματικά διαθέσιμα με τη μορφή αποθεματικών, τα οποία θα διευκολύνουν τη λειτουργία της σε περιόδους μειωμένης και προβληματικής ρευστότητας. Η συγκεκριμένη πηγή εσόδων είναι από τις πιο σημαντικές σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, μιας και, αν αυτά τα περιουσιακά στοιχεία αξιοποιηθούν και διαχειριστούν σωστά, μπορούν να αποφέρουν μακρόχρονη ευημερία στο κοινωνικό σύνολο του ΟΤΑ και σταθερή ενίσχυση των εσόδων της, ενώ εάν χρειαστεί μπορούν να διατεθούν να χρησιμοποιηθούν ως στοιχεία άμεσης ρευστοποίησης ή εγγύησης δανεισμού.

2.3 Ποιες είναι οι δαπάνες των ΟΤΑ

Ως δαπάνες των ΟΤΑ αναφέρονται όλες εκείνες που πραγματοποιούνται και δαπανώνται για την εύρυθμη λειτουργία τους. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία και το άρθρο 158²⁴ του Ν. 3463/2006 οι δαπάνες των Οργανισμών

²⁴https://www.eetaa.gr/apps/kodikas/k_arthra.jsp?arthro=158

Τοπικής Αυτοδιοίκησης κατηγοριοποιούνται με βάση τον υποχρεωτικό τους χαρακτήρα ή με βάση τον προαιρετικό τους χαρακτήρα, δηλαδή την ουσία πραγματοποίησης τους.

Αρχής γενομένης από τις προαιρετικές δαπάνες, αυτές συνήθως έχουν κοινωνικό χαρακτήρα, με την έννοια ότι αφορούν δαπάνες για την προώθηση του πολιτισμού, του αθλητισμού, της παιδείας του κοινωνικού συνόλου. Στο ίδιο πνεύμα εντάσσονται και δαπάνες με τη μορφή της οικονομικής βοήθειας και πρόνοιας των οικονομικά ασθενέστερων στρωμάτων στα πλαίσια του ανθρωπισμού και της φιλανθρωπίας, παραμένοντας στη διακριτική ευχέρεια των οργάνων της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για το ύψος και το χρόνο υλοποίησής τους²⁵.

Σε γενικές γραμμές, οι εν λόγω δαπάνες είναι έξοδα που αποσκοπούν στην προαγωγή των κοινωνικών και οικονομικών συμφερόντων της περιοχής και της εδαφικής περιφέρειας, ενώ αποφασίζουν τα αρμόδια όργανα των τοπικών κοινωνιών αποφασίζουν την αναγκαιότητα και περαιτέρω πραγματοποίησή τους.

Ενδεικτικές προαιρετικές δαπάνες είναι οι κάτωθι²⁶:

- Πολιτιστικές εκδηλώσεις όπως τοπικές γιορτές, βραβεύσεις κτλ.
- Επιχορήγηση εκκλησιαστικών συλλόγων
- Επιχορήγηση αθλητικών συλλόγων
- Επιχορήγηση πολιτιστικών συλλόγων και σωματείων για την προαγωγή των τοπικών καλλιτεχνικών ασχολιών για παράδειγμα.
- Βοηθήματα σε οικονομικά ασθενέστερους

Από την άλλη πλευρά, οι υποχρεωτικές δαπάνες σε επίπεδο ΟΤΑ είναι όλα τα εκείνα τα έξοδα τα οποία δεν γίνεται να περιοριστούν ή να μειωθούν, διότι διαφορετικά δεν θα υπάρχει αρμονική λειτουργία του οικοδομήματος που ονομάζεται Τοπική Αυτοδιοίκηση. Τα έξοδα αυτά προβλέπονται και περιγράφονται στους προϋπολογισμούς των Δήμων, είναι συγκεκριμένα σε περιεχόμενο και αξία και απολύτως απαραίτητα ως προς την υλοποίησή τους. Εναλλακτικά, οι υποχρεωτικές δαπάνες δεν μπορούν να μην πραγματοποιηθούν, διαφορετικά θίγεται η ομαλή και

²⁵https://www.eetaa.gr/apps/kodikas/k_arthra.jsp?arthro=202

²⁶https://www.eetaa.gr/apps/kodikas/k_arthra.jsp?arthro=202

αποτελεσματική λειτουργία του εκάστοτε Δήμου ή Περιφέρειας. Σε αυτά τα πλαίσια, οι υποχρεωτικές δαπάνες είναι αναλυτικά οι κάτωθι²⁷:

- Η αντιμισθία όλων των αρμόδιων μελών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που έχουν θέσεις στους Δήμους. Όπως ο δήμαρχος, αντιδήμαρχος κ.α. Τα ποσά αυτά ονομάζονται «αντιμισθία αιρετών» και οι σχετικές δαπάνες πρέπει να προσδιορίζονται και να αναγράφονται με ακρίβεια στους προϋπολογισμούς των Δήμων. Πρόκειται στην ουσία για τους υπαλλήλους των ΟΤΑ, περιλαμβάνοντας όλα τα ποσά που εντάσσονται στις μισθωτές υπηρεσίες τους όπως αμοιβές, επιδόματα, δώρα κτλ.
- Τα έξοδα παράστασης και η αποζημίωση συμβούλων για τη συμμετοχή τους στις τοπικές συνεδριάσεις συμβουλίων και επιτροπών, καθώς και τα έξοδα κίνησης των τοπικών αρχόντων.
- Όλων των ειδών οι αμοιβές προσωπικού και των εξωτερικών συνεργατών της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Οι παροχές σε είδος για την προστασία των εργαζομένων.
- Οι ανάγκες για αναλώσιμα υλικά όπως γραφική ύλη, καταναλώσεις ηλεκτρικού, ύδρευσης και φυσικού αερίου, έξοδα ταχυδρομείου και λοιπών τηλεπικοινωνιών και κάθε είδους καύσιμα και ελαυολιπαντικά.
- Τα μισθώματα για τα ακίνητα που χρησιμοποιούνται από τις υπηρεσίες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.
- Τα έξοδα βεβαίωσης και είσπραξης εσόδων.
- Τα τοκοχρεολύσια των δανείων
- Οι εισφορές σε ετήσια βάση προς τους δημοτικούς και κοινοτικούς συνδέσμους
- Η υποχρεωτική από το νομοθετικό πλαίσιο ασφάλιση των οχημάτων
- Οι δαπάνες υλοποίησης των συμβάσεων διαδημοτικής συνεργασίας καθώς και των προγραμματικών συμβάσεων.
- Οι επιχορηγήσεις των ιδρυμάτων και των νομικών προσώπων που ιδρύει κάθε Δήμος και κάθε κοινότητα, σύμφωνα με το ποσό της οικείας συστατικής πράξης
- Οι δαπάνες για την εκτέλεση των τελεσίδικων δικαστικών αποφάσεων και για την εξόφληση των εκκαθαρισμένων οφειλών, σύμφωνα με το διατακτικό τους.
- Εισφορές που επιβάλλονται με ειδική νομοθεσία

²⁷https://www.eetaa.gr/apps/kodikas/k_arthra.jsp?arthro=158

- Τα ποσά που απαιτούνται για την καταβολή των προνομιακών επιδομάτων και δαπάνες για προμήθειες τροφίμων και υλικοτεχνικού εξοπλισμού που αποσκοπούν στην άσκηση πολιτικών μέριμνας και αλληλεγγύης.

Όλα τα παραπάνω εμφανίζονται σχηματικά ως κάτωθι:

ΔΑΠΑΝΕΣ ΤΩΝ Ο.Τ.Α.	
ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΕΣ	ΠΡΟΑΙΡΕΤΙΚΕΣ
<ul style="list-style-type: none"> • Αντιμίσθια Μελών • Εξόδα συνεδριάσεων & επιτροπών • Αμοιβές προσωπικού • Παροχές σε είδος προσωπικού • Γραφική ύλη-ΔΕΚΟ-καύσιμα • Μισθώματα ακινήτων • Έξοδα βεβαίωσης & εισπραξης εσόδων • Τοκοχρεωλύσια δανείων • Εισφορές προς συνδέσμους • Ασφάλιση οχημάτων • Εξοδα υλοποίησης συμβάσεων • Επιχορηγήσεις Νομικών προσώπων των Ο.Τ.Α • Δαπάνες εκτέλεσης δικαστικών αποφάσεων • Ειδικές εισφορές • Προνοιακά Επιδόματα 	<ul style="list-style-type: none"> • Πολιτιστικές εκδηλώσεις • Επιχορήγηση εκκλησιαστικών φορέων • Επιχορήγηση αθλητικών φορέων • Επιχορήγηση πολιτιστικών συλλόγων • Βοήθεια σε ασθενέστερους

Σχήμα 2: Υποχρεωτικές και προαιρετικές δαπάνες ΟΤΑ

Τα τελευταία χρόνια στην χώρα μας, όπου η οικονομική κρίση έφερε συνταρακτικές αλλαγές σε κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό επίπεδο, το κεντρικό Κράτος προώθησε πολιτικές λιτότητας και γενική εφαρμογή περιορισμένης πολιτικής στις δαπάνες. Με μια σειρά οδηγιών κατέστη σαφές πως οι προϋπολογισμοί των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης οφείλουν να είναι ισοσκελισμένοι ή πλεονασματικοί και σε καμία περίπτωση ελλειμματικοί, ώστε οι πόροι τους να

ξοδεύονται με φειδώ και οι δαπάνες να περιοριστούν στα απολύτως αναγκαία (Καθημερινή, 2014) ²⁸.

2.4 Ποιες δραστηριότητες των ΟΤΑ υπάγονται σε φορολόγηση

Σύμφωνα με το άρθρο 46 του Κ.Φ.Ε. του Νόμου 4172/2013²⁹ και της ΠΟΛ 1044/2015³⁰ Νόμου «Απαλλασσόμενα νομικά πρόσωπα» οι φορείς της γενικής Κυβέρνησης απαλλάσσονται από το φόρο εισοδήματος εκτός από το εισόδημα που αποκτούν από κεφάλαιο και υπεραξία μεταβίβασης κεφαλαίου.

Αντίστοιχες διατάξεις προβλεπόταν και προγενέστερα από το άρθρο 103³¹ του Ν. 2238/1994 σύμφωνα με το οποίο απαλλάσσονται από το φόρο Το Ελληνικό Δημόσιο, στο οποίο περιλαμβάνονται και οι αποκεντρωμένες δημόσιες υπηρεσίες, οι οποίες λειτουργούν ως ειδικά ταμεία, οι δήμοι και οι κοινότητες, τα δημοτικά και κοινοτικά ιδρύματα και τα λοιπά δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι σύνδεσμοι δήμων και κοινοτήτων, οι δημοτικές και κοινοτικές επιχειρήσεις ύδρευσης, αποχέτευσης, διαχείρισης απορριμμάτων και τηλεθέρμανσης, η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας, οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων, οι Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, η Ένωση Νομαρχιακών Αυτοδιοικήσεων Ελλάδας, καθώς και τα νοσοκομεία, βρεφοκομεία, κέντρα παιδικής μέριμνας και γηροκομεία που συνιστώνται από τις Νομαρχιακές Αυτοδιοικήσεις, καθώς και τα Ανώτατα και Ανώτερα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα που λειτουργούν με τη μορφή νομικών προσώπων δημοσίου δικαίου, με εξαίρεση τα εισοδήματά τους από κινητές αξίες.

Τα εισοδήματα από κινητές αξίες φορολογούνται με τις γενικές διατάξεις εκτός από αυτά που προέρχονται από τόκους καταθέσεων και δάνεια του Ελληνικού Δημοσίου. Ειδικά για το Ελληνικό Δημόσιο, η απαλλαγή ισχύει και για τα εισοδήματα που

²⁸Άρθρο, (2014), *Πλεονασματικοί ή ισοσκελισμένοι οι προϋπολογισμοί των ΟΤΑ, διαφορετικά θα καταλογίζονται ευθύνες*, εφημερίδα Καθημερινή, διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/778425/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/pleonasmatikoi-h-iskelismenoi-oi-proupologismoi-twn-ota-diaforetika-8a-katalogizontai-eydynes>

²⁹<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/528>

³⁰<https://www.taxheaven.gr/laws/circular/view/id/20400>

³¹<https://www.taxheaven.gr/laws/law/index/law/7>

προέρχονται από κινητές αξίες, επί των οποίων δεν ενεργείται ούτε παρακράτηση φόρου.

Επίσης το άρθρο 276 του Ν. 3463/2006³² του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων προβλέπει παρόμοιες διατάξεις και φοροαπαλλαγές με τους προαναφερόμενους πιο συγκεκριμένα:

Οι Δήμοι και οι Κοινότητες, τα δημοτικά και κοινοτικά ιδρύματα και τα λοιπά δημοτικά και κοινοτικά νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου, οι Σύνδεσμοι Δήμων και Κοινοτήτων, οι αποκλειστικώς κοινωφελούς χαρακτήρα αμιγείς δημοτικές ή κοινοτικές επιχειρήσεις, οι επιχειρήσεις Ύδρευσης, Αποχέτευσης, η Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων της Ελλάδας και οι Τοπικές Ενώσεις Δήμων και Κοινοτήτων απαλλάσσονται εν γένει από κάθε δημόσιο, άμεσο ή έμμεσο, δημοτικό, κοινοτικό ή λιμενικό φόρο, τέλος, δικαστικό ένσημο και εισφορά υπέρ οποιουδήποτε ταμείου, εισφορά υπέρ της Ε.Ρ.Τ. Α.Ε., από κρατήσεις και από κάθε δικαστικό τέλος στις δίκες τους, με την επιφύλαξη των εκάστοτε ισχυουσών φορολογικών ρυθμίσεων. Επίσης έχουν όλες ανεξαιρέτως τις ατέλειες και τα δικαστικά, διοικητικά και δικονομικά προνόμια που παρέχονται στο Δημόσιο.

Απαλλαγές που προβλέπονται υπέρ του Δημοσίου από το παράβολο για άσκηση ένδικων μέσων, για την εισφορά υπέρ του ταμείου χρηματοδότησης δικαστικών κτιρίων, για το δικαστικό ένσημο αντιγράφων και για τα δικαιώματα υπέρ των έμμισθων υποθηκοφυλάκων, ισχύουν και για τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης, τα δημοτικά και κοινοτικά ιδρύματα και λοιπά νομικά πρόσωπα, τους Συνδέσμους Δήμων και Κοινοτήτων, τις Τοπικές Ενώσεις και την Κεντρική Ένωση Δήμων και Κοινοτήτων Ελλάδας.

Κεφάλαιο III: Το σύστημα φορολογίας των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ)

3.1 Έννοια και δραστηριότητα των ΜΚΟ

³²https://www.eetaa.gr/apps/kodikas/k_arthra.jsp?arthro=276

Με τον σχετικά νεολογικό όρο «Μη Κυβερνητική Οργάνωση (Μ.Κ.Ο)» εννοείται ένας οργανισμός με νομική συγκρότηση που λειτουργεί ανεξάρτητα από τις Εθνικές Κυβερνήσεις και μπορεί να ιδρυθεί τόσο από φυσικά όσο και από νομικά πρόσωπα. Τον όρο «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» τον χρησιμοποιούν και με ευρύτερη και γενικότερη έννοια οι εκάστοτε κυβερνήσεις όταν θέλουν να χαρακτηρίσουν κάποιους φορείς οι οποίοι δεν υπόκεινται σε κρατικό έλεγχο και εξουσία, δηλαδή λειτουργούν αυτόνομα και έχουν έντονο κοινωνικό και κοινωφελή χαρακτήρα³³. Μάλιστα, στην περίπτωση που κάποια Μη Κυβερνητική Οργάνωση λαμβάνει κρατικές επιχορηγήσεις ως κύρια πηγή εσόδου, φροντίζεται να μην εμπλέκονται κυβερνητικοί φορείς στην αντιπροσώπευση και εκπροσώπηση της ώστε να διαχωριστεί η κυβερνητική επιχορήγηση και με τον ανιδιοτελή σκοπό.

Αυτό που θα πρέπει να σημειωθεί είναι ότι ορισμός ο οποίος να δίνει ακριβή στοιχεία ερμηνείας και εξήγησης δεν υπάρχει, αλλά πρακτικά καθιερώθηκε ο όρος «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» να προσδιορίζει κατά κόρον όλες εκείνες τις μη κερδοσκοπικές οργανώσεις οι οποίες έχουν κατά βάση παρουσία σε διεθνές επίπεδο, δεν αποτελούν διεθνείς αναγνωρισμένους οργανισμούς με την ακριβή έννοια του όρου αλλά είναι ανεξάρτητες οντότητες από τα κράτη και η οικονομική τους αυτοτέλεια βασίζεται σε ιδιωτικές πρωτοβουλίες και σε κρατικές επιχορηγήσεις. Συνεπώς, πρόκειται για ανιδιοτελείς οργανώσεις (nonprofit organizations) που δεν υπάγονται σε κρατική εποπτεία, δεν εντάσσονται στην ευρύτερη κυβερνητική δραστηριότητα αλλά έχουν έντονο κοινωνικό διευρυμένο ρόλο και κοινωφελή παρουσία.

Ο σκοπός των Μη κυβερνητικών Οργανισμών είναι κυρίως οι δράσεις για τη συνολική βελτίωση της ποιότητας ζωής κάθε ζωντανού οργανισμού σε όλα επίπεδα και κάτω από οποιαδήποτε συνθήκες, παρεμβαίνοντας πολύ συχνά σε κοινωνικό και πολιτικό επίπεδο για το ευρύτερο καλό, διατηρώντας έντονο κοινωνικό προσανατολισμό (Ζάννης, 2013)³⁴. Για το λόγο αυτό ιδρύονται από φορείς που συμμερίζονται τους ίδιους προβληματισμούς και ανησυχίες και έχουν ως γνώμονα τον εθελοντισμό, υπό την έννοια ότι κάθε δράση που πραγματοποιείται στηρίζεται στην ιδιωτική πρωτοβουλία, την κοινωνική συνοχή και την ατομική δραστηριοποίηση

³³ https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9C%CE%B7_%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE_%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7

³⁴ Ζάννης Π. (2013), *Ο τρίτος τομέας: μια γενική θεωρία*, εκδ Παπαζήσης, σελ 32

των πολιτών προς όφελος του κοινωνικού συνόλου. Σε αυτά τα πλαίσια, γίνεται κατανοητό ότι οι ΜΚΟ δεν αποσκοπούν στην επίτευξη κέρδους όπως κάθε άλλη μορφή ιδιωτικής επιχείρησης αλλά βασίζονται σε σημαντικό βαθμό στην κοινωνική ευαισθητοποίηση.

Όπως γίνεται αντιληπτό, ο ρόλος των ΜΚΟ είναι κοινωνικός. Οι κύριοι άξονες της θεματολογίας των δράσεων των Μ.Κ.Ο. περιλαμβάνονται στο κάτωθι πλαίσιο:

- Ανθρώπινα δικαιώματα
- Εργασιακές σχέσεις
- Κατάργηση διακρίσεων
- Μειονότητες
- Μετανάστες
- Πρόσφυγες
- Θέση της γυναίκας και του παιδιού
- Προστασία του περιβάλλοντος
- Δικαιώματα των καταναλωτών
- Αφοπλισμός
- Ειρήνη
- Υγεία
- Εκπαίδευση
- Πολιτισμός

Προφανώς, λόγω του ότι υπάρχει πολύ μεγάλο εύρος ενασχόλησης, καθώς τα εν λόγω ζητήματα προκαλούν αστείρευτη πηγή δραστηριοτήτων, δράσεων και πρωτοβουλιών σε επίπεδο τοπικό, εθνικό, πανευρωπαϊκό αλλά και παγκόσμιο, θεωρείται δύσκολη η ταξινόμησή τους σε κοινά αποδεκτές κατηγορίες. (Εθελοντές Πολιτικής Προστασίας Ν. Φιλαδέλφειας, 2009)³⁵. Αυτό σημαίνει, ότι μια ΜΚΟ μπορεί να έχει περισσότερα από ένα είδη δραστηριοποίησης και μάλιστα σε ευρύτερο γεωγραφικό πλαίσιο, ανάλογα με τις κοινωνικές ανάγκες και τις ιστορικές συγκυρίες. Το σίγουρο είναι πως ο καταστατικός σκοπός των ΜΚΟ ανά εποχή βασίζεται στην ιστορική συγκυρία, με την προστασία του περιβάλλοντος και το μεταναστευτικό πρόβλημα να βρίσκονται στο επίκεντρο στις ημέρες μας.

³⁵<https://ethelontesnf.blogspot.com/2009/12/blog-post.html>

Περαιτέρω, οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις μπορούν να διακριθούν με βάση το γεωγραφικό προσανατολισμό σε δύο κατηγορίες βάσει του τρόπου και του χώρου που δραστηριοποιούνται³⁶:

☞ Στην πρώτη κατηγορία ανήκουν οι διεθνείς Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Η ιδιομορφία αυτών των οργανώσεων είναι πως έχουν την έδρα εγκατάστασης τους σε κάποιο Κράτος, αλλά η δραστηριοποίηση και το έργο τους παρέχεται σε διεθνή επίπεδα και σε άλλα Κράτη μέσω ιδρυόμενων παραρτημάτων. Συνεπώς, η κατηγορία αυτή περιλαμβάνει οργανώσεις διεθνούς βεληνεκούς και εξαιρετικής αναγνωρισιμότητας. Τέτοιες οργανώσεις είναι η Διεθνής Αμνηστία, οι Γιατροί χωρίς σύνορα, η Greenpeace, το ίδρυμα «Κάνε μια Ευχή», κ.ά.

☞ Στον αντίποδα υπάρχουν οι εθνικές Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις οι οποίες αναπτύσσουν τη δραστηριότητά τους εντός της επικράτειας των συνόρων του Κράτους που ανήκουν. Αυτό συνεπάγεται ότι λειτουργούν σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο και εξυπηρετούν κοινωνικές ανάγκες της επικράτειας στην οποία ανήκουν. Τέτοιες μορφές και παραδείγματα εντός της ελληνικής επικράτειας είναι η ελληνική επιτροπή για την ύφεση και την ειρήνη, το κέντρο προστασίας των καταναλωτών, η ΜΕΤΑδραση – Δράση για τη Μετανάστευση και την Ανάπτυξη, κ.α.

Με βάση τα παραπάνω, γίνεται αντιληπτό πως μέσα σε μια κοινωνία είναι φυσικό επακόλουθο να μην λειτουργούν όλα αρμονικά και να υπάρχουν ταξικές αναντιστοιχίες. Οι κανόνες ηθικής δεν είναι κοινή σταθερά σε παγκόσμιο επίπεδο και η εφαρμογή τους σε καθολική βάση είναι κάτι ουτοπικό. Αυτοί είναι και οι λόγοι που εμφανίζονται κοινωνικά ζητήματα, τα οποία όπως φαίνεται, λόγω της πολυπλοκότητάς και της ιδιομορφίας τους, αδυνατούν να τα επιλύσουν οι εκάστοτε εθνικές Κυβερνήσεις χρησιμοποιώντας κρατική εξουσία. Ακριβώς το σημείο αυτό είναι και το επίκεντρο του κοινωνικού προσανατολισμού των ΜΚΟ, βασιζόμενοι στη συνείδηση και αφύπνιση των πολιτών στα ζητήματα αυτά.

Η ανάγκη των ανθρώπων με κοινές ανησυχίες και βλέψεις να επιδιώξουν δικαιότερη αντιμετώπιση και να προάγουν θέσεις και λύσεις σε χρόνια ζητήματα που αντιμετωπίζουν οι κοινωνίες, οδήγησε στη δημιουργία των Μ.Κ.Ο., ώστε η ατομική πρωτοβουλία να αποκτήσει συλλογικό χαρακτήρα και ουσιαστική στόχευση. Αυτού

36 Ομάδα εργασίας νέων, Ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου, (2005), *Εισαγωγή στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)*, μελέτη διαθέσιμη στο <http://www.iap.gr/agp/files/NEOLAIA-IAP-MKO6755.doc>, σελ 13-14

του είδους η «ριζοσπαστικοποίηση» χρησιμοποιείται ως μοχλός πίεσης ώστε να κινηθούν οι διαδικασίες επίλυσης των ζητημάτων ταχύτερα και πιο αποτελεσματικά από τον κρατικό μηχανισμό, θέτοντας τις ΜΚΟ ως κοινωνικό και αποδεκτό μοχλό πίεσης. Πλέον, αναγνωρίζεται σε ικανοποιητικό βαθμό η συνεισφορά τους τόσο κοινωνικά όσο και πολιτικά στην αντιμετώπιση προβλημάτων σε κοινωνικό επίπεδο αναγκάζοντας το κρατικό μηχανισμό να επέμβει πιο άμεσα, ριζοσπαστικά και κατασταλτικά λόγω της έκτασης της πίεσης και προβολής που ασκούν.

Τα τελευταία χρόνια εξαιτίας των πολλαπλών και πολύ επίπεδων ζητημάτων που ανησυχούν ολόκληρη την παγκόσμια κοινότητα, η ραγδαία αύξηση του αριθμού και της κοινωνικής παρέμβασης των Μ.Κ.Ο. κρίνονται απολύτως δικαιολογημένες. Από την άλλη πλευρά, η αύξηση αυτή έχει δημιουργήσει πλήθος ερωτημάτων και αποριών όσον αφορά ζητήματα οικονομικής διαφάνειας και διαχειριστικής φύσεως, λόγω της προβολής που διαθέτουν σε συλλογικό επίπεδο και κυρίως του ρόλου που έχουν στη συνείδηση των πολιτών. Αυτό σημαίνει ότι υπάρχει έντονος προβληματισμός για τον υγιή και ανιδιοτελή σκοπό τους ειδικά για το μέγεθος της οικονομικής ενίσχυσης που λαμβάνουν, αν ληφθεί υπόψη ότι πολλές ισχυρές Μ.Κ.Ο παίζουν σημαντικό ρόλο στα παγκόσμια δρώμενα καθώς συμμετέχουν δια εκπροσώπου σχεδόν σε κάθε μορφή διεθνούς συνάντησης, καταδεικνύοντας την δύναμη και το ρολό που αποκτούν στο πέρασμα των ετών³⁷.

Εν κατακλείδι, η πλειοψηφία του κόσμου αναγνωρίζει τις προσπάθειες και το έργο των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, καθώς έχουν αναλάβει ένα σημαντικό και απαραίτητο κοινωνικό έργο, συντελώντας στην ανάδειξη και στην επίλυση σημαντικών προβλημάτων της ανθρωπότητας και όχι μόνο, διευκολύνοντας και υποβοηθώντας παράλληλα και τις Εθνικές Κυβερνήσεις σε τέτοιου είδους δραστηριότητες (ΚΕΠΚΑ 2008)³⁸.

³⁷ Άρθρο, (2014), *Απάτη μαμούθ ύψους 9 εκ από τη μη κυβερνητική οργάνωση*, διαθέσιμο στο Απάτη-μαμούθ ύψους 9 εκατ. ευρώ από μη κυβερνητική οργάνωση <https://www.iefimerida.gr/news/143476/%CE%B1%CF%80%CE%AC%CF%84%CE%B7-%CE%BC%CE%B1%CE%BC%CE%BF%CF%8D%CE%B8-%CF%8D%CF%88%CE%BF%CF%85%CF%82-9-%CE%B5%CE%BA%CE%B1%CF%84-%CE%B5%CF%85%CF%81%CF%8E-%CE%B1%CF%80%CF%8C-%CE%BC%CE%B7-%CE%BA%CF%85%CE%B2%CE%B5%CF%81%CE%BD%CE%B7%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%AC%CE%BD%CF%89%CF%83%CE%B7>

³⁸ <https://www.kepka.org/mainmenu-27/mainmenu-46/mainmenu-226/230-----a--->

3.2 Σύντομη ιστορική αναδρομή

Η πρώτη χρησιμοποίηση της εν λόγω ορολογίας ήταν στο άρθρο 71 του καταστατικού χάρτη του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών (Ο.Η.Ε.)³⁹ στις 26 Ιουνίου 1945 στον Άγιο Φραγκίσκο και αναφερόταν με τις αγγλικές λέξεις “*Non-Governmental Organizations (NGOs)*”. Στις μέρες μας, ο όρος «Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις» έχει ακόμα περισσότερο ενισχυθεί χρησιμοποιούμενος για τις κάθε είδους κοινωφελείς οργανώσεις που δεν ανήκουν στο Κράτος και η ενασχόλησή τους έγκειται σε ανθρωπιστικούς και κοινωνικούς σκοπούς και γενικότερα σε θέματα που άπτονται των ανθρωπίνων δικαιωμάτων ανάλογα με τους καιρούς και τα θέματα της επικαιρότητας.

Ιστορικά, οι διεθνείς μη κυβερνητικές οργανώσεις έχουν μια ιστορικότητα που χρονολογείται από τον 18^ο αιώνα. Οι πρώτες γνωστές τέτοιου είδους μορφές που ιδρύθηκαν είχαν ως σκοπό την κατάργηση της δουλείας και του δουλεμπορίου και το κίνημα για την ψήφο των γυναικών σε εποχές που τα φαινόμενα αυτά δεν ήταν ακόμα επιτρεπτά από τους Νόμους της εποχής. Στις Ηνωμένες Πολιτείες Αμερικής η πρώτη μη κυβερνητική εταιρική μορφή ήταν η εταιρεία Quakers το 1788 στην Πενσυλβανία και ακολούθησαν στην Ευρώπη το 1787 η Sierra Leone Company και η Societe des Amis des Noirs το 1788 στο Λονδίνο και στο Παρίσι αντίστοιχα. Λίγα χρόνια αργότερα και πιο συγκεκριμένα το 1881 ιδρύεται η Διεθνής Κοινοβουλευτική Ένωση και το Διεθνές Συμβούλιο των Γυναικών (Εθελοντές Πολιτικής Προστασίας Ν. Φιλαδέλφειας, 2009)⁴⁰. Το 1914 υπολογίζεται ότι είχαν ιδρυθεί περίπου 1083 ΜΚΟ⁴¹.

Η πρώτη Μη Κυβερνητική Οργάνωση η οποία έγινε παγκοσμίως γνωστή λόγω της ανθρωπιστικής της δράσης και εκτιμάται πως χάρη σε αυτή εξαπλώθηκε η φήμη των Μ.Κ.Ο. είναι ο Ερυθρός Σταυρός, ο οποίος ιδρύθηκε 10 Ιουνίου 1877⁴². Ο ιδρυτής του Ερυθρού Σταυρού, Ερρίκος Ντυνάν, σοκαρισμένος από τις θηριωδίες που έλαβαν

³⁹<https://unric.org/el/%ce%ba%ce%b1%cf%84%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b1%cf%84%ce%b9%ce%ba%ce%bf-%cf%84%ce%bf%cf%85-%ce%b4%ce%b9%ce%b5%ce%b8%ce%bd%ce%bf%cf%85%cf%83-%ce%b4%ce%b9%ce%ba%ce%b1%cf%83%cf%84%ce%b7%cf%81%ce%b9%ce%bf-2/>

⁴⁰<https://ethelontesnf.blogspot.com/2009/12/blog-post.html>

⁴¹Άρθρο, (2016), *Τι είναι ακριβώς οι ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις)*, διαθέσιμο στο <https://www.cna.gr/stories/ti-ine-akrivos-mko-mi-kyvernitikes-organosis/>

⁴²<http://www.redcross.gr/default.asp?pid=7&la=1>

χώρα στις μάχες του Σολφερίνο στα πλαίσια του πολέμου για την Ιταλική Ανεξαρτησία προέβη σε αυτή την κίνηση θέλοντας να προστατεύσει την τύχη των αιχμαλώτων πολέμου, αλλά και γενικότερα να ενισχύσει την εφαρμογή του ανθρωπιστικού δικαίου σε καιρούς πολέμου.

Ο Ελληνικός Ερυθρός Σταυρός αποτελεί σήμερα το σημαντικότερη και με εξαιρετική κοινωνική αποδοχή Μη Κυβερνητικό Οργανισμό, που βασίζεται στην εθελοντική πρωτοβουλία και την άμεση ανταπόκριση της ελληνικής κοινωνίας σε θέματα που άπτονται των ανθρωπίνων προβλημάτων και ανέχειας⁴³.

Στα χρόνια που ακολούθησαν ολοένα και περισσότερες δράσεις άνθισαν στα πλαίσια της εφαρμογής του ανθρωπιστικού δίκαιου και ιδρύθηκαν πολυάριθμες τέτοιες οργανώσεις. Το τέλος του Β΄ παγκοσμίου πολέμου είναι σημείο αναφοράς καθώς ο αριθμός των Μ.Κ.Ο. αυξάνεται ραγδαία, προφανώς ως αποτέλεσμα της ιστορικής αυτής συγκυρίας των πολέμων και εμφυλίων ανά τα κράτη. Τη δεκαετία του 1970 παρατηρείται μεγάλη έξαρση στην Λατινική Αμερική καθώς και στην κεντρική και ανατολική Ευρώπη. Η ίδρυση της Διάσκεψης για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη αναγνώρισε σταδιακά την νομιμότητα των δράσεων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΚΕΠΚΑ, 2008)⁴⁴.

Όπως γίνεται κατανοητό, η εξάπλωση των ΜΚΟ μετά το 19^ο αιώνα βασίζεται κυρίως στην ανασυγκρότηση ενός κράτους πρόνοιας και κοινωνικής προστασίας, που ο δυτικός κόσμος στόχευε μετά το Β Παγκόσμιο Πόλεμο και μάλιστα με την πτώση του κομμουνιστικού καθεστώτος και την ενίσχυση της παγκοσμιοποίησης. Σήμερα, υπολογίζεται ότι υπάρχουν 40.000 διεθνείς ΜΚΟ ενώ σε εθνικό επίπεδο είναι ακόμα περισσότερες, όπως για παράδειγμα στη Ρωσία ξεπερνούν τις 277000 σε αριθμό⁴⁵.

3.3 Πηγές χρηματοδότησης των ΜΚΟ

⁴³ <http://www.redcross.gr/default.asp?pid=7&la=1>

⁴⁴ <https://www.kepka.org/mainmenu-27/mainmenu-46/mainmenu-226/230-----a--->

⁴⁵ Άρθρο, (2016), *Τι είναι ακριβώς οι ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις)*, διαθέσιμο στο <https://www.cna.gr/stories/ti-ine-akrivos-mko-mi-kyvernitikes-organosis/>

Βασικό χαρακτηριστικό οποιουδήποτε φορέα ώστε να μπορέσει να εξασφαλίσει τη μακροχρόνια βιωσιμότητά του και την απρόσκοπτη λειτουργία του είναι η οικονομική χρηματοδότηση και χρηματοοικονομική ευρωστία. Όσο επιτυγχάνεται η οικονομική ανεξαρτησία ενός φορέα τόσο περισσότερο ενισχύεται η αυτονομία των δράσεων του, χρηματοδοτώντας με επάρκεια και πληρότητα τους σκοπούς του.

Τα παραπάνω έχουν ακόμα μεγαλύτερη σημασία για τις οργανώσεις μη ιδιοτελούς σκοπού, καθώς θα πρέπει να διασφαλίσουν την ελεύθερη διατύπωση των ιδεών και τη μέριμνα των ζητημάτων που προάγουν και υπερασπίζονται, χωρίς να εμπλέκονται άλλοι πολιτικοί ή κοινωνικοί φορείς. Αυτό συνεπάγεται ότι η χρηματοδότηση των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων θα πρέπει να εξασφαλίζουν την αμέριμνη και αμερόληπτη εκτέλεση του έργου τους, χωρίς εξαρτήσεις και πολιτικές υποχρεώσεις.

Όπως γίνεται αντιληπτό για να μπορέσουν οι Μ.Κ.Ο να υλοποιήσουν τους στόχους τους βασική προϋπόθεση είναι η εύρεση χρηματοδοτών με την ευρύτερη έννοια από πλευράς ιδιωτικού ή κρατικού κεφαλαίου. Η χρηματοδότηση των Μ.Κ.Ο. είναι ποικιλόμορφη και εξαρτάται από διάφορους παράγοντες, όπως είναι το αντικείμενο με το οποίο δραστηριοποιείται, και φυσικά η δημοφιλία του και η σημασία του ανά ιστορική και γεωγραφική συγκυρία.

Σε αυτά τα πλαίσια, οι βασικοί φορείς χρηματοδότησης των ΜΚΟ είναι η παγκόσμια τράπεζα, η Ευρωπαϊκή Ένωση, οι εθνικές κυβερνήσεις των χωρών, οι δράσεις των ίδιων των Μ.Κ.Ο. και φυσικά δωρεές και συνδρομές από ιδιωτικούς φορείς⁴⁶. Πιο αναλυτικά⁴⁷:

- **Οι Εισφορές των μελών** αποτελούν την πιο συνηθισμένη μορφή εισροής χρημάτων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, βασιζόμενη στην ιδιωτική ατομική πρωτοβουλία. Οι οργανώσεις αυτές διακρίνονται αφενός σε αυτές οι οποίες έχουν δομή μικρής εμβέλειας και απευθύνονται κυρίως σε τοπικό επίπεδο εισφορών μελών, με αποτέλεσμα τα οικονομικά τους μεγέθη να βρίσκονται σε αντίστοιχα μικρά επίπεδα, όπως για παράδειγμα ένας τοπικός πολιτιστικός σύλλογος. Αφετέρου υπάρχουν οι ευρείας εμβέλειας Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις όπου η συχνότητα των συνδρομών και των ενισχύσεων απλώνεται σε πολύ μεγαλύτερο ιστό, με αποτέλεσμα

⁴⁶ Αρθρο, (2020), *Πώς χρηματοδοτούνται οι ΜΚΟ*; διαθέσιμο στο <https://el.talkingofmoney.com/how-do-ngos-get-funding>

⁴⁷<https://www.bestrong.org.gr/el/organization/aboutus/income/>

να μέλη να εκτείνονται ανά τον κόσμο όπως στην περίπτωση της Greenpeace και των Γιατρών χωρίς Σύνορα.

- **Οι Χορηγίες** αποτελούν ιδιαίτερα σημαντική ενίσχυση και οι Μ.Κ.Ο. προσπαθούν να προσελκύσουν τέτοιας μορφής χρηματοδοτήσεις σε ετήσια βάση. Οι χορηγίες αφορούν χρηματικά ποσά άλλων φορέων ή επιφανών επιχειρηματιών, που συχνά έχουν διαχρονικότητα και προέρχονται είτε από τον επιχειρηματικό κόσμο είτε από ιδρύματα του εσωτερικού ή του εξωτερικού.

- **Τα έσοδα από εκδηλώσεις** αποτελούν μια επιπλέον μορφή εγχώριας χρηματοδότησης μιας και προέρχονται από την οργάνωση και τη διεξαγωγή δράσεων και γεγονότων, συνήθως, σχετικών με τον τομέα δραστηριοτήτων της διοργανώτριας Μ.Κ.Ο. Αυτό σημαίνει ότι τα έσοδα αυτά προκύπτουν από εκδηλώσεις που οι ίδιες οι ΜΚΟ διοργανώνουν και περιλαμβάνουν εκθέσεις, συναυλίες, εκδρομές, μπαζάρ, πώληση μικροαντικειμένων και αναμνηστικών κ.ά.

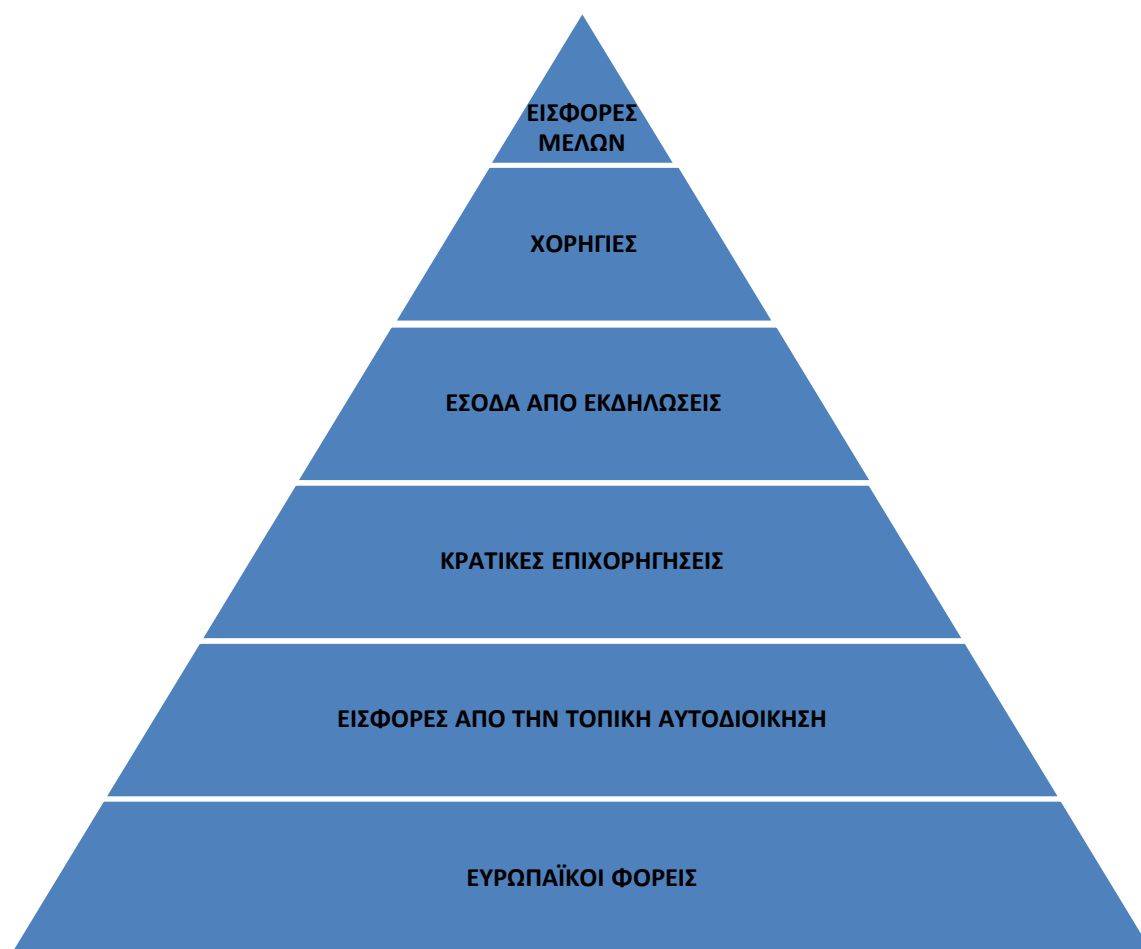
- **Οι εισφορές από Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης**, δηλαδή χρηματοδότηση από Περιφέρειες και Δήμους, οι οποίοι έχοντας τη σχετική αυτονομία όπως αναφέρθηκε σε προηγούμενες ενότητες, μπορούν να επιχορηγήσουν Μ.Κ.Ο. για ανθρωπιστικούς και κοινωνικούς σκοπούς αλλά και για λόγους που κρίνουν οι ίδιες πως θα βελτιώσουν το βιοτικό επίπεδο των ανθρώπων τους σε συγκεκριμένη γεωγραφική εμβέλεια.

- **Κρατικές επιχορηγήσεις**, που αποτελούν την κύρια πηγή χρηματικών πόρων και οι οποίες δίνονται από την Κυβέρνηση μέσω των διαφόρων Υπουργείων και ορισμένες αποτελούν νομικά επιβεβλημένη υποχρέωση του Κράτους ενώ κάποιες άλλες αποτελούν εθελούσια συμμετοχή. Οι επιχορηγήσεις αυτές είτε αποσκοπούν στην εξυπηρέτηση κάποιων σκοπών του Κρατικού Μηχανισμού είτε απλά στην προώθηση κάποιων πολιτιστικών ή ψυχαγωγικών δράσεων. Οι Κρατικές επιχορηγήσεις δίδονται πλέον υπό αυστηρό πρίσμα προϋποθέσεων και όρων και επιβλέπονται από τους αρμόδιους φορείς χρηματοδότησης, ενώ έχουν χαρακτήρα απολογιστικό. Αυτό σημαίνει ότι η παροχή κρατικής επιχορήγησης θα πρέπει να αιτιολογείται από τα αντίστοιχα νόμιμα παραστατικά και πάντα στα πλαίσια του καταστατικού σκοπού.

Να σημειωθεί ότι οι επιχορηγήσεις που δίδονται από το ευρύτερο Κράτος δύνανται να αφορούν χρήματα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή άλλων διεθνών οργανώσεων, που τα έχουν προσφέρει για συγκεκριμένους λόγους και ΜΚΟ και τοποθετούν το Ελληνικό Δημόσιο ως φορέα διαχείρισης και επίβλεψης τους. Οι δυνατότητες χρηματοδότησης

μέσω ευρωπαϊκών κονδυλίων παρέχονται με μια σειρά διαδικασιών της Ευρωπαϊκής επιτροπής καθώς και κάποιων άλλων οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ανάλογα το πεδίο δράσης της εκάστοτε Μ.Κ.Ο. υπάρχει ο αντίστοιχος φορέας που στηρίζει τις αντίστοιχες πρωτοβουλίες μέσω της ευρωπαϊκής στρατηγικής (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2019)⁴⁸.

Σχηματικά, οι πηγές χρηματοδότησης των ΜΚΟ με βάση τη σημαντικότητα και συχνότητα τους απεικονίζονται ως κάτωθι:

Σχήμα 3: Πηγές χρηματοδότησης Μ.Κ.Ο βάσει σημαντικότητας

⁴⁸Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2019), *Δυνατότητες χρηματοδότησης για μη κυβερνητικές οργανώσεις*, διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/who-eligible-funding/funding-opportunities-ngos_el

3.4 Πραγματοποιημένα έξοδα κατά τη δραστηριότητα των ΜΚΟ

Όπως κρίνεται φυσιολογικό, για να στεφθεί με επιτυχία η αποστολή και ο σκοπός μιας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης θα πρέπει να χαράσσεται σαφής στρατηγική σχεδίαση, σωστός προγραμματισμός, επάρκεια οικονομικών και ανθρώπινων πόρων και φυσικά ορθή διαχείρισή όλων αυτών, ώστε να κινείται προς την αποτελεσματική εκπλήρωση των στόχων της και του κοινωνικού ρόλου της. Αυτό σημαίνει ότι η πραγματοποίηση δαπανών θα πρέπει να γίνεται με γνώμονα αποκλειστικά και μόνο τις ανάγκες των ΜΚΟ και όχι των μελών της και να εκτείνονται με προσοχή και αυστηρότητα ως προς την αναγκαιότητα και το μέγεθός τους.

Σε αυτά τα πλαίσια, τα έξοδα που πραγματοποιούν οι ΜΚΟ διακρίνονται σε⁴⁹:

- Επιλέξιμες Δαπάνες, οι οποίες νοούνται όλες εκείνες οι δαπάνες που πραγματοποιούνται για την εκπλήρωση αποκλειστικά του σκοπού μιας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης, όπως για παράδειγμα δαπάνες ΔΕΚΟ, ενοικίων, μισθοδοσίας υπαλλήλων ΜΚΟ, εξωτερικών συνεργατών κ.α., καθώς και ορισμένων δαπανών που συμβάλλουν στην αποστολή της όπως συγκεκριμένα για παράδειγμα ο ιατροφαρμακευτικός εξοπλισμός στην ΜΚΟ «Γιατροί χωρίς σύνορα».
- Μη Επιλέξιμες Δαπάνες, είναι όλα τα άλλα έξοδα που πραγματοποιούνται σε επίπεδο καθημερινής λειτουργίας ΜΚΟ, αλλά δεν θεωρούνται προ απαιτούμενα για την εκπλήρωση του καταστατικού σκοπού και για αυτό το λόγο και δεν χρηματοδοτούνται από τους διάφορους φορείς.

Συνεπώς, μη επιλέξιμες δαπάνες ονομάζονται εκείνες που καλύπτουν δευτερευούσης σημασίας ανάγκες ή δαπάνες που απλά πλαισιώνουν με επιτελικό ρόλο την εκπλήρωση του σκοπού μιας Μη Κυβερνητικής Οργάνωσης και ενδεικτικά μπορεί να αναφερθούν τα έξοδα ψυχαγωγικών αναγκών ή κάποιες άλλες πνευματικές ή παρόμοιες δραστηριότητες.

Σε γενικές γραμμές, τα βασικά έξοδα ενός τέτοιου φορέα είναι πρωτογενώς τα λειτουργικά, δηλαδή όλα εκείνα τα έξοδα που απαιτούνται ώστε ο οργανισμός αυτός

⁴⁹ Άρθρο, (2019), *Πρόσκληση: Χρηματοδότηση σε ΜΚΟ, ΑΜΚΕ, ΚΟΙΝΣΕΠ, ΟΤΑ για «πράσινα έργα»*, διαθέσιμο στο <http://ecopress.gr/?p=26168>

να αποκτήσει βιωσιμότητα και στην συνέχεια να εκπληρώσει την αποστολή του και τον σκοπό του. Τα λειτουργικά έξοδα, όπως το λέει και η ονομασία τους, είναι τα υποχρεωτικά έξοδα που χρειάζεται πολύ απλά ο οργανισμός για να λειτουργεί και συνήθως έχουν τη μορφή των παγίων εξόδων, υπό την έννοια ότι επαναλαμβάνονται σε μηνιαία βάση. Τέτοια έξοδα είναι:

- Μισθώσεις κτηρίων και εγκαταστάσεων
- Κοινόχρηστα έξοδα
- Έξοδα ηλεκτρικού ρεύματος
- Δαπάνες θέρμανσης
- Αμοιβές και έξοδα προσωπικού
- Έξοδα τηλεπικοινωνιών
- Έξοδα για γραφική ύλη
- Συντήρηση και επισκευή λοιπού εξοπλισμού
- Δαπάνες ασφάλισης προσωπικού και εγκαταστάσεων
- Δαπάνες νομικής και λογιστικής υποστήριξης
- Δαπάνες λοιπών επαγγελματιών

Η εφαρμογή μια ορθής οικονομικής πολιτικής θα διασφαλίσει όλες εκείνες τις συνθήκες που είναι απαραίτητες για την επιτυχία του Οργανισμού. Όλα τα μέλη ενός τέτοιου φορέα θεωρούνται υπεύθυνα για την σωστή διαχείριση των πόρων και η διάθεσή τους να πραγματοποιείται με σύνεση και σεβασμό. Αυτό προϋποθέτει σωστή καθοδήγηση ενδεχομένως από ειδικούς ή από κάποιους λογιστές, οι οποίοι με τις γνώσεις τους και την εμπειρία τους θα βοηθήσουν στην εξασφάλιση μια ορθής οικονομικής διαχείρισης, ώστε αφενός τα πραγματοποιημένα έξοδα να ικανοποιούν τις υπάρχουσες ανάγκες και αφετέρου να χρηματοδοτούνται χωρίς αμφισβήτηση από την αντίστοιχη πηγή.

3.5 Σύστημα φορολόγησης των ΜΚΟ και απαλλαγές

Στην Ελλάδα οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις υπάγονται στην κατηγορία των Νομικών προσώπων μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, τα οποία υπάρχουν ή

συστήνονται νόμιμα στην ελληνική επικράτεια και αποδεδειγμένα επιδιώκουν κοινωφελείς σκοπούς, εθνοφελείς, θρησκευτικούς ή του ευρύτερου κύκλου φιλανθρωπίας, καλλιτεχνικούς, πολιτισμικούς. Αυτό σημαίνει όπως έχει ήδη γίνει κατανοητό ότι δεν επιδιώκουν κερδοφορία γιατί ο σκοπός τους είναι κοινωνικός.

Σύμφωνα με το άρθρο 45 του Ν.4172/2013 «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις», σε φόρο εισοδήματος νομικών προσώπων και νομικών οντοτήτων υπόκεινται όλες οι επιχειρήσεις και νομικά πρόσωπα που διενεργούν φορολογητέες συναλλαγές, δηλαδή πωλήσεις σε τιμές μεγαλύτερες από αυτές που αγόρασαν, ανεξάρτητα εάν ο καταστατικός τους σκοπός είναι ιδιοτελής ή φιλανθρωπικός. Σε αυτό το πνεύμα εντάσσονται οι εξής κατηγορίες νομικών προσώπων⁵⁰:

οι παρακάτω κατηγορίες

- Οι κεφαλαιουχικές (ΑΕ, ΕΠΕ, ΙΚΕ) και οι προσωπικές (ΟΕ-ΕΕ) εταιρείες που συστήθηκαν είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό,
- Οι μη κερδοσκοπικοί οργανισμοί συμπεριλαμβανομένων των ιδρυμάτων και σωματείων που συστήθηκαν είτε στην Ελλάδα είτε στο εξωτερικό,
- Οι συνεταιρισμοί, κοινοπραξίες, κοινωνίες αστικού δικαίου και συναφή νομικά πρόσωπα.

Από τις παραπάνω διατάξεις του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος γίνεται πρωτογενώς κατανοητό ότι όλα τα νομικά πρόσωπα υπάγονται σε φορολόγηση των εισοδημάτων τους ανεξαρτήτως εάν έχουν κοινωφελή ή όχι σκοπό. Περαιτέρω, στην παράγραφο 1 του άρθρου 45 του ίδιου νόμου διευκρινίζεται ότι απαλλάσσονται της φορολογίας όλα τα έσοδα που λαμβάνονται για την εκπλήρωση του καταστατικού σκοπού και της αποστολής των μη κερδοσκοπικών οργανισμών που είναι οι ΜΚΟ, όπως οι συνδρομές και δωρεές μελών, τα κρατικά κονδύλια χρηματοδότησης κτλ, που λαμβάνονται υπό όρους και για συγκεκριμένους σκοπούς⁵¹.

Όπως γίνεται κατανοητό, ειδικά για τις ΜΚΟ, οποιοδήποτε ταμειακό πλεόνασμα και να προκύπτει από τη συνήθη δραστηριοποίησή τους δεν αποτελεί κέρδος υπό την εμπορική έννοια ακριβώς διότι δεν είναι αυτή η αποστολή τους. Το ενδεχόμενο

⁵⁰<https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

⁵¹<https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

πλεόνασμα αποταμιεύεται και δεν διανέμεται ώστε να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον για τους σκοπούς των ΜΚΟ. Για τους λόγους αυτούς το συγκεκριμένο πλεόνασμα δεν υπάγεται στην φορολογία, καθώς η βασική λειτουργία και δόμηση των ανιδιοτελών νομικών προσώπων έχει χαρακτήρα κοινωνικό και φιλανθρωπικό και σε καμία περίπτωση δεν εξομοιώνεται με εμπορική δράση.

Από την άλλη πλευρά όμως, το άρθρο 46⁵² του ίδιου νόμου ορίζει ότι πλήρως απαλλαγμένα του φόρου εισοδήματος είναι μόνο τα νομικά πρόσωπα που έχουν στενή σχέση με τον κρατικό μηχανισμό και συγκεκριμένα τα κάτωθι:

- Φορείς Γενικής Κυβέρνησης,
- Η Τράπεζα της Ελλάδος και το Ταμείο Αξιοποίησης Ιδιωτικής Περιουσίας του Δημοσίου Α. Ε.
- Οι εταιρείες επενδύσεων χαρτοφυλακίου και οι οργανισμοί συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (ΟΣΕΚΑ), που είναι εγκατεστημένοι στην ημεδαπή ή σε άλλο κράτος- μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου.
- Οι διεθνείς οργανισμοί, υπό τον όρο ότι η απαλλαγή από το φόρο προβλέπεται βάσει διεθνούς συμβάσεως που έχει κυρωθεί στην ημεδαπή ή τελεί υπό τον όρο της αμοιβαιότητας,
- Οι σχολικές επιτροπές και οι σχολικές εφορείες μειονοτικών σχολείων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Το συμπέρασμα λοιπόν που εξάγεται από το συνδυασμό των άρθρων 45 και 46 του Ν. 4172/2013 είναι ότι οι Μη Κερδοσκοπικοί Οργανισμοί είναι αφορολόγητοι μόνο στα έσοδα που προκύπτουν από χορηγίες, δωρεές και συνδρομές, ενώ εάν αναπτύσσουν άλλες δραστηριότητες με στόχο την οικονομική ενίσχυση του σκοπού τους, όπως για παράδειγμα ένα μπαζάρ, πώληση στυλό ή ατζέντας, οργάνωση ψυχαγωγικών εκδηλώσεων κ.ά, φορολογούνται σύμφωνα με τις ισχύουσες διατάξεις των υπολοίπων νομικών προσώπων, δηλαδή με 24% από το 2019 και μετά, σύμφωνα με το Ν. 4646/2019, ανεξάρτητα εάν τα εισοδήματα που θα προκύψουν θα χρησιμοποιηθούν για ανιδιοτελή σκοπό.

⁵²<https://www.taxheaven.gr/law/4172/2013>

Κεφάλαιο III: Οι οικονομικές και πολιτικές συνθήκες της Ελλάδος την περίοδο 2009-2017

3.1 Βασικά χαρακτηριστικά της ελληνικής οικονομίας: Σύντομη ιστορική αναδρομή

Η ελληνική οικονομία από τη σύσταση του Νεοελληνικού Κράτος του 1830 παρουσιάζει μια πολυμορφική και πολυσύνθετη εικόνα χωρίς γραμμικότητα με πολλές διακυμάνσεις και ανακατατάξεις, κυρίως εξαιτίας εσωτερικών αλλά και διεθνών συμβάντων που έλαβαν χώρα σε πολιτικό, οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Γεγονότα όπως οι παγκόσμιοι και βαλκανικοί πόλεμοι, ο εμφύλιος πόλεμος, η αλλαγή των συνόρων, η στρατιωτική δικτατορία στην Ελλάδα, η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929, η ένταξη στην Ευρωπαϊκή και νομισματική Ένωση και η πρόσφατη παγκόσμια οικονομική κρίση του 2008, έχουν επηρεάσει με διάφορους τρόπους τον ρου της ελληνικής οικονομίας για να διαμορφωθεί όπως την γνωρίζουμε σήμερα.

Η ελληνική οικονομία από τις αρχές της ύπαρξής της, ήταν μια οικονομία που ακολούθησε τις ευρωπαϊκές επιταγές και το ευρωπαϊκό μοντέλο. Είναι δηλαδή μια οικονομία που στηρίχθηκε στο καπιταλιστικό σύστημα ενισχύοντας τις συνθήκες ανάπτυξης και διεθνοποίησης, στηρίζοντας την ελληνική βιομηχανία και ναυτιλία, διατηρώντας παράλληλα σε υψηλά επίπεδα τον πρωτογενή αγροτικό τομέα (Βάμβουκας, 2017)⁵³.

Η ελληνική οικονομία που ταλανίστηκε από μακροχρόνιες παθογένειες, αδυναμία διαρθρωτικών αλλαγών, εξυπηρέτηση συμφερόντων και αδυναμία ευέλικτης οικονομικής πολιτικής κήρυξε πτώχευση σε λιγότερο από διακόσια χρόνια ανεξαρτησίας πέντε φορές και πιο συγκεκριμένα τα έτη: 1827, 1832, 1843, 1893 και 1932. Η οικονομική κρίση της περιόδου 2009 – 2017 μπορεί να χαρακτηρίζεται από κάποιους ως πτώχευση, αλλά πρόκειται για μια άλλη μορφή οικονομικής κατάστασης, που τείνει προς την οικονομική ύφεση, η οποία στιγματίστηκε από

⁵³Βάμβουκας Γ, (2017), *Οδοιπορικό της ελληνικής οικονομίας*, εκδ Γ.Μπένου (σελ 128)

μέτρα εποπτείας και ελέγχου μέσω ευρωπαϊκών μηχανισμών στήριξης και αρκετά σκληρών μέτρων λιτότητας⁵⁴.

Η βασική αιτία όλων σχεδόν όλων των περιπτώσεων χρεωκοπίας στην Ελλάδα ήταν η αδυναμία του Κρατικού Μηχανισμού να δανειστεί από τις διεθνείς αγορές, εξαιτίας των οικονομικών δαπανών με αποτέλεσμα να μην μπορεί να ανταποκριθεί στις τρέχουσες ταμειακές υποχρεώσεις του, όπως πληρωμές συντάξεων και κρατικών προμηθευτών.

Οι κυριότεροι λόγοι που συνέβαλαν στην οικονομική κρίση του 2009 στην Ελλάδα είναι οι ακόλουθοι:⁵⁵

- Η ανεξέλεγκτη δανειοδότηση των τραπεζών για στεγαστικά δάνεια σε αρκετά νοικοκυριά, τα οποία υπό κανονικές συνθήκες δε θα έπρεπε να δανειοδοτηθούν γιατί δεν είχαν δανειοληπτική ικανότητα αποπληρωμής, δηλαδή τα εισοδήματά τους δεν επαρκούσαν ή επαρκούσαν οριακά για την αποπληρωμή των χρεών τους, ενώ ταυτόχρονα η χρονική δέσμευση αποπληρωμής ήταν πολλά χρόνια στο μέλλον. Τα τραπεζικά ιδρύματα τις τελευταίες δεκαετίες χορηγούσαν δάνεια με ιδιαίτερα ελκυστικούς όρους, έχοντας ως μόνη εγγύηση την αξία των ακινήτων η οποία θεωρούνταν συνεχώς αυξανόμενη λόγω των ευοίωνων οικονομικών συνθηκών της χώρας. Επιπροσθέτως, σε περιπτώσεις αδυναμίας εξόφλησης των δόσεων οι τράπεζες χορηγούσαν εκ νέου δάνειο προς εξόφληση των προηγούμενων, διαιωρίζοντας έτσι τον κύκλο των οφειλών.

- Η στρατηγική της Ευρωπαϊκής Ένωσης η οποία επέτρεπε το δανεισμό των Κρατών της Ευρωζώνης απευθείας από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα με αποτέλεσμα το δανεισμό μέσω τραπεζών και χρηματοπιστωτικών αγορών. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα την αδυναμία δανεισμού μιας χώρας από τους ευρωπαϊκούς μηχανισμούς χρηματοδότησης και όταν στην περίπτωση της Ελλάδος, η χώρα έχασε την αξιοπιστία της προς τις χρηματαγορές, δηλαδή δεν θεωρείτο φερέγγυα και ικανή να αποπληρώσει πιθανά δάνεια που θα λάμβανε, τα επιτόκια δανεισμού του Δημοσίου εκτινάχθηκαν σε δυσβάσταχτα ύψη.

⁵⁴<https://www.sinwebradio.com/reviews/item/1977-oi-pente-ptoxeyseis-tis-elladas>

⁵⁵ INE, (2008), *Ετήσια Έκθεση: Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*, Αθήνα, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, διαθέσιμο στο <https://www.inegsee.gr/ekdosi/Ethsia-Ekthesh-2008-H-ellhnikh-oikonomia-kai-h-apasxolhsh/>

- Η μετακύλιση του επενδυτικού ρίσκου προς καταθέτες και επενδυτές από τους ισολογισμούς των τραπεζών, οι οποίες μέσω τιτλοποιήσεων και επενδυτικών προϊόντων όπως είναι οι πιστωτικές κάρτες και τα αμοιβαία κεφάλαια και υποσχόμενες παράλληλα υψηλές αποδόσεις, μεταφέραν μέρος των απωλειών τους σε επιρρεπές κοινό επενδυτών. Η μετακύλιση αυτή επέτρεψε στις τράπεζες και να αποκτούν άμεση ρευστότητα χωρίς την αναζήτηση νέων καταθετών αλλά και τον εκ νέου δανεισμό σε αφερέγγυους πελάτες.
- Η διαφθορά προσώπων του πολιτικού συστήματος και προσώπων που κατέχουν θέσεις κλειδιά στη Δημόσια Διοίκηση αλλά και η αδιαφάνεια των συναλλαγών σε μεγάλα έργα υποδομής. Τέτοιου είδους διαφθορά παρουσιάζεται σε κράτη στα οποία, μεγάλα οικονομικά έργα υποδομής ανατίθενται σε επιχειρηματίες του στενού κύκλου των κυβερνώντων και κάποιο μέρος των κονδυλίων χρησιμοποιείται για την εξυπηρέτηση προσωπικών συμφερόντων (Κάτσιος 2006) ⁵⁶.
- Επίσης, μια από τις αιτίες της ελληνικής οικονομικής κρίσης ήταν και οι υπέρογκες δαπάνες που έλαβαν χώρα σε διάφορους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης όπως στην κατασκευή μεγάλων δημόσιων έργων και σε εξοπλιστικά στρατιωτικά προγράμματα.
- Η κουλτούρα φοροδιαφυγής κάθε είδους που ανθούσε στην χώρα η οποία στερούσε από τα κρατικά ταμεία ποσά αρκετών δισεκατομμυρίων ευρώσε ετήσια βάση. Η έλλειψη κινήτρων για την καταβολή των φόρων, η ελάχιστη ανταποδοτικότητα αλλά και η σχεδόν ανύπαρκτη διάθεση από τις φορολογικές Αρχές για τον περιορισμό και την πάταξη του φαινομένου, προξενούσε την καταστροφική συνέπεια τη σημαντική μείωση των εσόδων του Κράτους⁵⁷.
- Η διόγκωση του δημοσίου τομέα μέσω συνεχών προσλήψεων αλλά και η δαπάνη μεγάλων ποσών δημοσίου χρήματος για τις αυξήσεις των μισθών του δημοσίου τομέα καθώς και η αύξηση των συνταξιοδοτικών αγαθών, οδήγησαν σε μεγαλύτερο αριθμό δημοσίων υπαλλήλων και συνταξιούχων από όσα ο ελληνικός κρατικός μηχανισμός είχε ανάγκη (RosenS.etal, 2011)⁵⁸.

⁵⁶ Katsios S., (2006), *The Shadow Economy and Corruption in Greece*, South-Eastern Europe Journal of Economics, Ionian University, σελ 76.

⁵⁷ Παππούς Γ., (2016), *Κάθε χρόνο η Ελλάδα χάνει 16 δις. ευρώ από τη φοροδιαφυγή! -Απίστευτα ευρήματα έρευνας της Ernst & Young*, διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/news/299675/kathe-hrono-i-ellada-hanei-16-dis-eyro-apo-ti-forodiyfygi-apisteyta-eyrimata-ereynas-tis>

⁵⁸ Rosen, H. S., Gayer, T., Ράπανος, Β. Θ., Καπλάνογλου, Γ., (2011), *Δημόσια Οικονομική: Σύγχρονη Θεωρία και Ελληνική Πραγματικότητα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα, σελ 952

Αξίζει να αναφερθεί πως αν κάποιος παρατηρούσε με αντικειμενική ματιά την κατάσταση στην Ελλάδα στις αρχές της οικονομικής κρίσης θα διαπίστωνε μια πλασματική εικόνα και ένα πλασματικό βιοτικό επίπεδο. Η Ελλάδα ως σύνολο χώρας και νοικοκυριών ξόδευε περισσότερα από όσα παρήγαγε με αποτέλεσμα μια υπέρ του δέοντος δανειοδότηση και μια ανεξέλεγκτη χρήση πλαστικού χρήματος μέσω των τραπεζικών καρτών. Ο εν λόγω τρόπος ζωής συμπαρέσυρε τους πολίτες σε λανθασμένες επιλογές, σε λάθος επενδύσεις και όχι σε λογικές αποταμίευσης και σωστής διαχείρισης των διαθέσιμων οικονομικών πόρων.

3.2 Τα αριθμητικά δεδομένα της οικονομικής κρίσης την περίοδο 2009-2017

Το κύριο πρόβλημα της ελληνικής οικονομίας την περίοδο του τέλους της δεκαετίας του 2000 ήταν το υψηλό χρέος, τα υψηλά επιτόκια δανεισμού, τα υψηλά ποσοστά ανεργίας και η χαμηλή ανταγωνιστικότητα. Τα παραπάνω σε συνδυασμό με την έλλειψη επενδύσεων και την ακρίβεια που επικρατούσαν την ίδια περίοδο, διόγκωσαν εξαιρετικά τα οικονομικά προβλήματα της δεκαετίας. Από την άλλη πλευρά, η Ελλάδα δεν είχε αναπτύξει ποτέ βαριά και στιβαρή βιομηχανία αλλά περιορίστηκε σε βιοτεχνικό επίπεδο και σε τομείς οι οποίοι σε περιόδους οικονομικής κρίσης πλήττονται εύκολα, όπως ναυτιλία, κατασκευαστικός τομέας και λιανεμπόριο.

Το φθινόπωρο του 2008 τα ποσοστά της ανεργίας αυξήθηκαν κατακόρυφα και το ΑΕΠ άρχισε να μειώνεται μέχρι να γίνει ελλειμματικό κατά 717 εκατομμύρια ευρώ (-0,3%) με αποτέλεσμα σταδιακά να ξεκινήσουν οι συζητήσεις για την αναχρηματοδότηση του χρέους.⁵⁹ Η ανεργία σταδιακά άρχισε να αυξάνεται ενώ και κάποια κυβερνητικά μέτρα που λήφθηκαν για την αποτροπή του φαινομένου ήταν εξαιρετικά ανεπαρκή για να την αντιμετωπίσουν. Τον Ιανουάριο του 2019 ο οίκος αξιολόγησης StandardandPoor' υποβαθμίζει την πιστοληπτική ικανότητα της Ελλάδας με αποτέλεσμα την αύξηση του κόστους δανεισμού της χώρας.

⁵⁹ Παλαιολόγος Γ, Ελλης Α, Βαρβιτσιώτη Ε, (2014), *2009, η κρίση χρέους ήταν ήδη παρούσα*, εφημερίδα Καθημερινή, άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/764414/article/epikairothta/politikh/2009-h-krish-xreoy-shtan-hdh-paroysa>

Κατά τη διάρκεια του 2^{ου} τριμήνου του 2009 παρατηρήθηκε εκ νέου αύξηση του ποσοστού της ανεργίας και παράλληλα μείωση των επενδύσεων στον ιδιωτικό τομέα με ειδικότερη μείωση στον τομέα των κατασκευών. Ο προϋπολογισμός για το 2010 που κατατέθηκε στη βουλή στις 20 Νοεμβρίου 2009 περιλάμβανε αυξήσεις στα όρια του πληθωρισμού, σε χαμηλούς μισθούς και συντάξεις. Ο προϋπολογισμός επίσης περιλάμβανε περιστολή των κρατικών δαπανών, περικοπές λειτουργικών δαπανών και αύξηση των εσόδων μέσω μέτρων περιορισμού της φοροδιαφυγής⁶⁰.

Τον Φεβρουάριο του 2010 η κυβέρνηση έλαβε τα πρώτα μέτρα⁶¹ για πιθανή αντιστροφή της κατάστασης ύστερα και από ευρωπαϊκές πιέσεις, τα οποία προέβλεπαν μείωση των ελλειμμάτων, μέσω διαφόρων μέτρων, όπως το πάγωμα των προσλήψεων και των μισθών. Τα μέτρα δεν κρίθηκαν επαρκή, η ελληνική κυβέρνηση δεν μπορούσε να δανειστεί με λογικά επιτόκια και υπήρχε άμεσος κίνδυνος στάσης πληρωμών και αδυναμίας εκπλήρωσης των υποχρεώσεων του Κράτους. Ακολούθησε σωρεία υποβαθμίσεων της ελληνικής οικονομίας από τους Οίκους Αξιολόγησης.

Όλες αυτές οι εξελίξεις προκάλεσαν κύμα αναστάτωσης και αλλαγών στον εμπορικό και επιχειρηματικό κόσμο αλλά και στην συνοχή του κοινωνικού ιστού. Τα ποσοστά της ανεργίας στην χώρα το 2008 ήταν στο 7,8% που θεωρούνταν κοντά στο μέσο όρο της Ευρωζώνης. Από την επόμενη χρονιά το 2009 και εξαιτίας και των παγκόσμιων εξελίξεων η ανεργία άγγιξε το ποσοστό 10,5% ενώ το 2010 έφτασε στο 14,3%. Σε συνέχεια των μέτρων λιτότητας που εφαρμόστηκαν αλλά και της μείωσης του επιχειρείν σε γενικότερο επίπεδο η ανεργία το 2011 έφτασε στο 20,6% και την ίδια αυξητική τάση είχε και το 2012 και το 2013, όπου τα ποσοστά ανεργίας έφτασαν σε 26,4% και 27,6% αντίστοιχα. Το 2014 ήταν η πρώτη χρονιά στα χρόνια της βαθιάς κρίσης όπου παρατηρείται μείωση του ποσοστού της ανεργίας αλλά εξακολουθεί να παραμένει στα υψηλά επίπεδα της τάξης του 25,9% και το επόμενο έτος 2015 ακολουθεί μια επιπλέον μείωση και το ποσοστό διαμορφώνεται σε 24,5%. Η ίδια σταδιακή μείωση ακολουθεί και τα επόμενα έτη, 2016, 2017 και 2018 όπου τα ποσοστά μειώνονται σταθερά, σε 23,3%, σε 21,1% και σε 18,5% αντίστοιχα.

⁶⁰Νίκας Σ, (2009), «Σφιχτός» στις αυξήσεις των μισθών ο προϋπολογισμός του 2010, εφημερίδα Καθημερινή, άρθρο διαθέσιμο στο http://kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_1_18/11/2009_361732

⁶¹Άρθρο, (2010), Πάγωμα μισθών και περικοπές επιδομάτων ανακοίνωσε η κυβέρνηση, διαθέσιμο στο <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=130472>

Σχήμα4: Εξέλιξη ποσοστού ανεργίας στην Ελλάδα την περίοδο 2004-2018

Πηγή:εφημερίδα *Ναυτεμπορική*⁶²

Οι εξαγωγές των ελληνικών προϊόντων μειώθηκαν το 2014 σε σχέση με το 2013 κατά 1,5% και ανήλθαν σε περίπου 27 δισεκατομμύρια ευρώ. Στον αντίποδα οι εισαγωγές το 2014 ανήλθαν σε 47.7 δισεκατομμύρια ευρώ ενώ το 2013 ήταν 46,9 δισεκατομμύρια ευρώ σημειώνοντας αύξηση της τάξης του 1,7%.⁶³

Τον Δεκέμβριο του 2015, για να επιτευχθεί η νομισματική σταθερότητα και το τραπεζικό σύστημα να διαθέτει αξιοπρεπή ρευστότητα, ολοκληρώθηκε και η ανακεφαλαιοποίηση των τραπεζών. Η ενέργεια αυτή κατέστη απαραίτητη εξαιτίας της αβεβαιότητας του οικονομικού κλίματος που επικρατούσε, της μη εξυπηρέτησης δανείων αλλά και της σχετικά αυξημένης τάσης των καταθετών για απόσυρση των

⁶² Κωστούλας Β, (2019), *Πώς μειώνεται η ανεργία στην Ελλάδα, «Τεχνική» αποκλιμάκωση: Μείωση των εγγεγραμμένων ανέργων χωρίς αύξηση των πλήρως απασχολούμενων*, άρθρο στην εφημερίδα *Ναυτεμπορική*, διαθέσιμο στο <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1447155/pos-meionetai-i-anergia-stin-ellada>

⁶³ Άρθρο, (2015), *Η ετήσια έκθεση της ΤτΕ για την ελληνική οικονομία*, εφημερίδα *Καθημερινή* διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/805262/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/h-ethsia-ek8esh-ths-tte-gia-thn-ellhnikh-oikonomia>

καταθέσεων τους από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα λόγω μη εμπιστοσύνης προς αυτές και με σκοπό να προστατεύσουν τις αποταμιεύσεις τους⁶⁴.

Σε γενικές γραμμές τα χρόνια της βαθιάς κρίσης η ελληνική οικονομία συρρικνώθηκε σημαντικά. Η ανεργία έφτασε σε πρωτόγνωρα επίπεδα για την ίδια τη χώρα αλλά και για οποιοδήποτε χώρα του δυτικού κόσμου. Σε συνδυασμό με την φορολόγηση που αυξήθηκε σε όλα τα επίπεδα, ένα μεγάλο ποσοστό του πληθυσμού αντιμετώπισε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού.

3.3 Πολιτικές συνθήκες περιόδου 2009-2017

Μετά τις εκλογές του 2009 στην χώρα επικρατούσε υπέρμετρος ενθουσιασμός καθώς οι προεκλογικές υποσχέσεις ήταν πέρα από κάθε προσδοκία αισιόδοξες. Η πρόσφατα εκλεγμένη κυβέρνηση απολάμβανε σαρωτική πλειοψηφία και δημοφιλία του εκλογικού σώματος και ενέπνεε φρεσκάδα και αισιοδοξία. Σύντομα όμως διαπιστώθηκε πως τα πράγματα δεν ήταν ευκόλως διαχειρίσιμα αλλά αντιθέτως αποδείχθηκαν αβυσσαλέα και χαοτικά. Ηστάση αναμονής και η μη λήψη άμεσων μέτρων για τον περιορισμό του προβλήματος επέφεραν πολιτικές αναταράξεις και ανεπιθύμητα αποτελέσματα. Οι πιέσεις από την Ευρωπαϊκή Ένωση για να αντιληφθεί η ελληνική κυβέρνηση τη σοβαρότητα της κατάστασης ήταν αφόρητες, αλλά εξαιτίας της πρωτόγνωρης για τα ελληνικά δεδομένα κατάστασης δεν έφεραν καρπούς. Οι εξελίξεις έπαιρναν την μορφή χιονοστιβάδας, η κοινωνία σταδιακά πανικοβάλλεται και απογοητεύεται καθώς αισθάνεται εξαπατημένη και αναζητείται σύνεση και συναίνεση από όλες τις πολιτικές ιδεολογίες του τόπου (Λούλης, 2012)⁶⁵.

Η ανεπιτυχής διεξαγωγή δημοψηφίσματος το 2011, οδήγησε τη χώρα ύστερα από αρκετά χρόνια σε κυβέρνηση συνεργασίας με συμμετοχή μη πολιτικών προσώπων και τεχνοκρατών η οποία όπως ήταν αναμενόμενο θα είχε μεταβατικό χαρακτήρα έως

⁶⁴Άρθρο, (2015), *Η ετήσια έκθεση της ΤτΕ για την ελληνική οικονομία*, εφημερίδα Καθημερινή διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/805262/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/h-ethsia-ek8esh-ths-tte-gia-thn-ellhnikh-oikonomia>

⁶⁵ Λούλης Γ, (2012), *Που οδηγείται η Ελλάδα, η χρεωκοπία του κομματικού συστήματος*, Εκδόσεις Καστανιώτη, σελ 126

όπου σταθεροποιηθεί η κατάσταση, ενώ ο κοινωνικός αναβρασμός είχε τη μορφή συνεχόμενων απεργιών και διαμαρτυριών.

Το 2012 ορίζονται εκ νέου εκλογές, αλλά για να σχηματιστεί τελικά κυβέρνηση χρειάζονται δυο εκλογικές αναμετρήσεις σε σύντομο χρονικό διάστημα, και ορίζεται εκ νέου υπηρεσιακή κυβέρνηση. Μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών η παρούσα πολιτική κατάσταση ανησυχεί την Ευρώπη καθώς δοκιμάζονται οι σχέσεις και οι αντοχές ολόκληρου του οικοδομήματος.

Η ανάγκη της κοινωνίας να αποδεσμευτεί από τις μνημονιακές πολιτικές αλλά και διάφορες ακόμα συγκυρίες οδήγησαν την χώρα σε εκ νέου εκλογική αναμέτρηση το 2015, όπου για πρώτη φορά εκλέγεται κυβέρνηση συνεργασίας από μη παραδοσιακό κυβερνητικό σχηματισμό. Αισθήματα αισιοδοξίας και ανάτασης καλλιεργούνται εκ νέου στην κοινωνία. Σε σύντομο όμως χρονικό διάστημα η μη κατανόηση της πραγματικότητας και η απειρία διακυβέρνησης των νέων στελεχών, οδηγούν ξανά την χώρα σε περιπέτειες και αχαρτογράφητα νερά. Η διαπραγμάτευση για το χρέος το 2015 οδηγεί την χώρα στο χείλος της πτώχευσης αλλά και στην πραγματοποίηση δημοψηφίσματος το οποίο εκτός από πόλωση και διχασμό της κοινωνίας οδηγεί σε περιορισμό των τραπεζικών κεφαλαίων θέτοντας τη χώρα σε πρωτόγνωρες καταστάσεις για τα δεδομένα του δυτικού κόσμου.

Τελικά ύστερα από ένα άκρως πολιτικό σκηνικό αντιθέσεων, επικράτησε πολιτική σταθερότητας και συνεργασίας η οποία κατεύνασε τις ευρωπαϊκές επιδιώξεις και συμμορφώθηκε και με τις επιταγές των δανειστών.

3.4 Ο ρόλος των ΟΤΑ και ΜΚΟ στις συνθήκες της περιόδου 2009-2017

Η οικονομική κρίση που έπληξε τη χώρα, λόγω της σφοδρότητάς της προξένησε μια βίαιη και πολυεπίπεδη μεταβολή τόσο στους πολίτες όσο και στους φορείς της Ελλάδος τη σύγχρονη εποχή, αναδιαρθρώνοντας τις προτεραιότητες και τον τρόπο ζωής όλων.

Από τους πρώτους φορείς οι οποίοι επλήγησαν από την νέα οικονομική πραγματικότητα ύφεσης ήταν αυτοί της Τοπικής Αυτοδιοίκησης. Με την εφαρμογή

του προγράμματος Καλλικράτης και των νέων δεδομένων που έφερε το εν λόγω πρόγραμμα, που χρειάζονταν και τον ανάλογο χρόνο προσαρμογής, υπήρξε μια συρρίκνωση του αριθμού των Δήμων και Κοινοτικών με σκοπό τη μείωση των κυβερνητικών δαπανών και τη συγκέντρωση σε μεγάλες πόλεις των βασικών λειτουργιών. Ταυτόχρονα, οι μνημονιακές πολιτικές περιόρισαν σημαντικά τις διοικητικές ελευθερίες των ΟΤΑ και κυρίως την οικονομική τους αυτοτέλεια.

Με αυτές τις δυσμενείς συνθήκες, οι Οργανισμοί Τοπικής Αυτοδιοίκησης έλαβαν μια σειρά πρωτοβουλιών και ενεργειών και κατάφεραν να περιορίσουν σε σημαντικό βαθμό τα λειτουργικά τους έξοδα και να ιεραρχήσουν τις ανάγκες τους κατά σειρά προτεραιότητας. Αυτό ήταν και το πιο σημαντικό βήμα προς εξυγίανση και πιο αποτελεσματική διοίκηση των γεωγραφικών περιοχών της Ελλάδας υπό την οικονομική ύφεση. Εξαιτίας της οικονομικής κρίσης, οι ΟΤΑ άρχισαν να διαχειρίζονται καλύτερα τους πόρους τους και προώθησαν πολύ περισσότερο τις ηλεκτρονικές υπηρεσίες τους προς όφελος των πολιτών. Οι πολιτικές αυτές έφεραν ισορροπία στην ποιότητα των υπηρεσιών η οποία είχε φθίνουσα πορεία λόγω της μείωσης προσωπικού⁶⁶.

Ο κοινωνικός ρόλος επίσης των ΟΤΑ στην περίοδο της οικονομικής κρίσης χαρακτηρίζεται πολυδιάστατος. Λόγω της εξοικείωσης και της τριβής με τις τοπικές κοινωνίες και των προβλημάτων που βίωναν καθημερινά οι πολίτες, βρίσκονταν στη θέση να αντιμετωπίζουν το πρόβλημα και να καθοδηγούν τους πολίτες προς την σωστή κατεύθυνση τόσο σε επαγγελματικό όσο και σε κοινωνικό επίπεδο πιο άμεσα και ρεαλιστικά.

Μέσω μιας σειράς κοινωνικών οργανισμών και φορέων οι ΟΤΑ κατάφεραν να διατηρήσουν αλλά και να ενισχύσουν την κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη των τοπικών κοινωνιών σε ένα δοκιμαζόμενο περιβάλλον. Η προώθηση του εθελοντισμού και η δημιουργία νέων δόμων, όπως το κοινωνικό παντοπωλείο, το κοινωνικό φαρμακείο, παιδικοί σταθμοί, προγράμματα βοήθειας στο σπίτι, κέντρα εκπαίδευσης

⁶⁶ Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τοπικής και Περιφερειακής Δημοκρατίας (CDLR), (2011), *Η τοπική αυτοδιοίκηση σε κρίσιμους καιρούς: πολιτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κρίσης, την ανάκαμψη και την οικοδόμηση ενός βιώσιμου μέλλοντος*, έκθεση διαθέσιμη στο https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/TopAut_Gr_2.pdf, σελ 33

κτλ, κάλυψαν σε ικανοποιητικό βαθμό ανάγκες που κράτησαν όρθια την κοινωνία, καλύπτοντας την απουσία του κεντρικού Κράτους.⁶⁷

Σε παρόμοιο μήκος κύματος με τους Ο.Τ.Α κινήθηκαν και οι δράσεις των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, ως τον πλέον πιο κοινωνικό και φιλανθρωπικό οργανισμό που λειτουργεί στα πλαίσια της ελληνικής επικράτειας. Οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις παραδοσιακά και από την φύση τους δραστηριοποιούνται κυρίως στους τομείς της κοινωνικής αλληλεγγύης και σε δράσεις φιλανθρωπικού και ανθρωπιστικού χαρακτήρα. Όπως και κάθε ενεργός οργανισμός της κοινωνίας επλήγη από την οικονομική κρίση, έτσι και οι Μ.Κ.Ο αντιμετώπισαν σοβαρά οικονομικά προβλήματα, καθώς το Κράτος έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον στην σταθεροποίηση της οικονομίας και την αποφυγή μιας ενδεχόμενης πτώχευσης και λιγότερο στην εφαρμογή κοινωνικής και ανθρωπιστικής πολιτικής, περικόπτοντας σημαντικά τη χρηματοδότηση προς αυτές από τους πόρους του Ελληνικού Δημοσίου.

Η περικοπή των εισοδημάτων των Μ.Κ.Ο τις οδήγησε στην αναζήτηση νέων πόρων, μέσω συνεργασιών με παρόμοια ιδρύματα ή χρηματοδότηση από ιδιωτικούς φορείς μέσω χορηγιών, άντληση κονδυλίων από ευρωπαϊκούς και διεθνείς οργανισμούς αλλά και με την ιδιωτική πρωτοβουλία, καθώς, όπως ήταν φυσιολογικό, στους δύσκολους καιρούς υπάρχει μια συσπείρωση των εθνών και αλληλοβοήθεια μεταξύ πολιτών.

Από την άλλη πλευρά, οι πολιτικές λιτότητας που εφαρμόστηκαν ήταν αναμενόμενο να επιδεινώσουν τις συνθήκες διαβίωσης στη χώρα. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να αυξηθούν τα ποσοστά των πολιτών που αναζητούσαν κοινωνική υποστήριξη. Αυτό το κενό που εμφανίστηκε από την υπολειτουργία του Κράτους το κάλυψαν ως ένα βαθμό οι Μ.Κ.Ο. λειτουργώντας κατασταλτικά και ενισχύοντας την ανακούφιση των ευπαθών ομάδων μέσω των δράσεων και των πρωτοβουλιών που λάμβαναν⁶⁸.

⁶⁷Καλατζή Ο, (2016), *Η τοπική αυτοδιοίκηση αντιμετώπιση με την κρίση*, άρθρο διαθέσιμο στο <https://okfn.gr/%CE%B7-%CF%84%CE%BF%CF%80%CE%B9%CE%BA%CE%AE-%CE%B1%CF%85%CF%84%CE%BF%CE%B4%CE%B9%CE%BF%CE%AF%CE%BA%CE%B7%CF%83%CE%B7-%CE%B1%CE%BD%CF%84%CE%B9%CE%BC%CE%AD%CF%84%CF%89%CF%80%CE%B7-%CE%BC%CE%B5-%CF%84/>

⁶⁸ Στάμου Ν, (2013), *Η ανθρωπιστική κρίση και ο ρόλος των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων στην Ελλάδα σήμερα*, άρθρο διαθέσιμο στο <https://socialactivism.gr/index.php/%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE->

Ένα από τα πιο καίρια προβλήματα που αντιμετώπισε η κοινωνία της Ελλάδος ήταν αυτό της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Οι περικοπές των κονδυλίων προς την υγεία, η υποστελέχωση της δημόσιας υγείας αλλά και οι μεγάλες ελλείψεις σε ιατροφαρμακευτικά υλικά, δεν επαρκούσαν για την κάλυψη των αναγκών των πολιτών, με κρατικά κονδύλια προς την υγεία να είναι εμφανώς μειωμένα. Το κόστος της ιδιωτικής υγείας στην Ελλάδα της κρίσης ήταν απαγορευτικό, συνεπώς το κενό αυτό κλήθηκαν να απορροφήσουν οι Μ.Κ.Ο που δραστηριοποιούνται στο εν λόγω τομέα⁶⁹.

Αρκετοί ήταν αυτοί που δεν κατόρθωναν να καλύπτουν ούτε τις βασικές βιοτικές ανάγκες, δηλαδή αυτές της σίτισης και της στέγασης. Πολλές Μ.Κ.Ο σε συνεργασία και με τους Ο.Τ.Α. στάθηκαν αρωγοί σε άστεγους και άπορους είτε μέσω χώρων φιλοξενίας, είτε προσφέροντας τρόφιμα, ρούχα, είδη προσωπικής υγιεινής και καθαριότητας. Σημαντική συμβολή των ΜΚΟ και στην προστασία των παιδιών, με σκοπό να καταφέρουν να απομακρυνθούν από συνθήκες φτώχειας και να αποκτήσουν πρόσβαση σε εκπαίδευση και ψυχαγωγία⁷⁰.

Αξίζει να αναφερθεί η συμβολή των Μ.Κ.Ο. στην ευρύτερη περιοχή της Μεσογείου θάλασσας και του Αιγαίου πελάγους για την αντιμετώπιση και υποδοχή των μεταναστευτικών και προσφυγικών ροών και γενικότερα του προσφυγικού ζητήματος, που αυξήθηκε κατακόρυφα κατά τη διάρκεια της οικονομικής ύφεσης. Η παρουσία των ΜΚΟ του εξωτερικού σε συνεργασία με τις αντίστοιχες ελληνικές συνέβαλλαν σημαντικά στην υποδοχή και στην φιλοξενία προσφύγων και μεταναστών, παρέχοντας στέγαση και είδη πρώτης ανάγκης, αλλά και προσωπική

%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7/337-%CE%B7-
%CE%B1%CE%BD%CE%B8%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B9%CF%83%CF%84%CE%B9%
CE%BA%CE%AE-%CE%BA%CF%81%CE%AF%CF%83%CE%B7-
%CE%BA%CE%B1%CE%B9-%CE%BF-%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82-
%CF%84%CF%89%CE%BD-%CE%BC%CE%B7-
%CE%BA%CE%B5%CF%81%CE%B4%CE%BF%CF%83%CE%BA%CE%BF%CF%80%CE%B9
%CE%BA%CF%8E%CE%BD-
%CE%BF%CF%81%CE%B3%CE%B1%CE%BD%CF%8E%CF%83%CE%B5%CF%89%CE%BD-
%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD-
%CE%B5%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1-
%CF%83%CE%AE%CE%BC%CE%B5%CF%81%CE%B1

⁶⁹Ινστιτούτο κοινωνικής και προληπτικής ιατρικής, (2015), *Η υγεία των Ελλήνων στην κρίση*, έρευνα διαθέσιμη στο https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2016/03/epidraasi_tis_krisis_stin_ygeia_1o_paradoteo_final.pdf

⁷⁰Καρατζάς Θ, (2016), *Η Κιβωτός του Κόσμου αναδείχθηκε κορυφαία ΜΚΟ για το 2016*, άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.athensvoice.gr/koinonia/i-kivotos-toy-kosmoy-anadeihthike-koryfaia-mko-gia>

συμμετοχή ανθρώπων προς άνθρωπο. Παρά τις παθογένειες και τις παραλείψεις η συμβολή τους κρίνεται απαραίτητη για τη ρύθμιση του προβλήματος αλλά και της ομαλής συμβίωσης με τις τοπικές κοινωνίες⁷¹.

Συνοψίζοντας, οι παρεμβάσεις των ΟΤΑ και των ΜΚΟ για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην περίοδο της οικονομικής κρίσης χαρακτηρίζονται αποτελεσματικές και χρήσιμες για την κοινωνική συνοχή αντιμετωπίζοντας με τις δράσεις τους πάγιες βιοτικές και βιοποριστικές ανάγκες, καταδεικνύοντας τον κοινωνικό και ανθρωπιστικό τους χαρακτήρα.

ΜΕΡΟΣ Β

Κεφάλαιο IV: Μελέτη περίπτωσης: Δήμος Νέας Σμύρνης

4.1 Ιστορική αναδρομή Δήμου Νέας Σμύρνης⁷²

Η περιοχή της Νέας Σμύρνης βρίσκεται στη Περιφερειακή Ενότητα Νοτίου Τομέα της Περιφέρειας Αττικής. Πηγαίνοντας πίσω στα χρόνια, η δημιουργία του δήμου ξεκίνησε μετά την Μικρασιατική Καταστροφή από τον ερχομό των προσφύγων του 1922 και συγκεκριμένα των προσφύγων της Σμύρνης, που αποτελούσαν το κύριο μέρος των μεσοαστικών και αστικών κοινωνικών στρωμάτων της Σμύρνης.

Με τη ροή αυτών των μεταναστών, σκοπός της κυβέρνησης ήταν η κατασκευή ενός συνοικισμού στην εν λόγω περιοχή, όπου θα εγκαθίστατο οι πρόσφυγες από την Μικρασιατική Καταστροφή. Η ανοικοδόμηση ξεκίνησε το 1926 και μετά το τέλος του Β' Παγκόσμιου Πολέμου μετατράπηκε σε δήμο λαμβάνοντας το όνομα της από την καταγωγή των κατοίκων της.

⁷¹Πρίφτη Κ, Κουγιάννου Α, Γαγλίας Α, (2016), *Όλα όσα μάθαμε ρωτώντας τις ΜΚΟ που δρουν στην Ελλάδα για το ρόλο τους στο προσφυγικό*, άρθρο διαθέσιμο στο https://www.huffingtonpost.gr/entry/mko-ellada-prosfugiko_gr_10713690

⁷² <https://neasmyrni.gr>

Η μεγάλη ανάπτυξη του δήμου ξεκινάει κατά την δεκαετία του 1960 λαμβάνοντας με τα χρόνια την σημερινή του μορφή. Αυτό διαπιστώνεται αρχικά με την γεωγραφική έκταση που καταλαμβάνει σήμερα ο δήμος, η οποία καλύπτει περίπου 3.520 στρέμματα και στον οποίο κατοικούν 73.076 μόνιμοι κάτοικοι κατά την τελευταία απογραφή του 2011.

Η οικονομία του Δήμου Νέας Σμύρνης βασίζεται κυρίως στις επιχειρήσεις που στεγάζονται εντός της επικράτειάς της. Από τα στοιχεία που δημοσίευσε η ΕΛΣΤΑΤ⁷³ στη Νέα Σμύρνη λειτουργούν 5.610 επιχειρήσεις, σύμφωνα και με το μητρώο επιχειρήσεων. Να σημειωθεί ότι πριν την οικονομική κρίση, τη πρώτη θέση στην οικονομική πυραμίδα του δήμου κατείχαν οι κατασκευαστικές εταιρείες και ακολουθούσαν οι κλάδοι των υπηρεσιών και της εστίασης. Με την εμφάνιση και εντατικοποίησης της οικονομικής ύφεσης την τελευταία δεκαετία, τα δεδομένα άλλαξαν με μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων που λειτουργούσαν στη συγκεκριμένη περιοχή, με κυριότερη επιρροή στον κατασκευαστικό κλάδο οπότε πλήχθηκε περισσότερο και αποδυναμώθηκε.

4.2 Οργανόγραμμα Δήμου Νέας Σμύρνης

Στον εσωτερικό πυλώνα του Δήμου και πάντα με σκοπό την καλύτερη συγκρότηση και λειτουργία του εντοπίζεται ο διαχωρισμός του σε οχτώ ομάδες υπηρεσιών, κάθε μια από τις οποίες είναι υπεύθυνη για συγκεκριμένες δραστηριότητες και εργασίες⁷⁴. Πιο συγκεκριμένα, ο Δήμος Νέας Σμύρνης αποτελείται από τις Υπηρεσίες του Δημάρχου, του Γενικού Γραμματέα, της Διοικητικής Υποστήριξης, της Οικονομικής Υποστήριξης, των Τεχνικών Έργων, του Περιβάλλοντος και Ποιότητας Ζωής και της Εξυπηρέτησης Πολιτών, που από την πλευρά τους στεγάζουν άλλες υπό ομάδες.

Σε αυτό το πλαίσιο, το οργανόγραμμα του Δήμος Νέας Σμύρνης είναι το εξής:

⁷³ http://neasmyrni.gr/wp-content/uploads/EPIX_SXEDIASMOS/NEA_SMYRNI_EPIX_PROGRAMMA_2014_2019.pdf

⁷⁴ <https://neasmyrni.gr/organotiki-domi-dimos-neas-smyrnis/>

Υπηρεσίες Δημάρχου

- **ΙΔΙΑΙΤΕΡΟ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΑΡΧΟΥ**
- **ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ**
- **ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ**
- **ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΩΝ**
- **ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ-ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΤΩΝ & ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΥΜΒΟΥΛΩΝ**
- **ΓΡΑΦΕΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ**
- **ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ**
- **ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ**
- **ΑΥΤΟΤΕΛΕΣ ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΥ, ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ & ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ**

Υπηρεσίες Γενικού Γραμματέα

- **ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΓΕΝΙΚΟΥ ΓΡΑΜΜΑΤΕΑ**

Υπηρεσίες Διοικητικής Υποστήριξης

- **ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΑΙΡΕΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΝ ΤΟΥ ΔΗΜΟΥ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ, ΣΥΜΒΟΥΛΙΩΝ & ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΑΤΑΞΕΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΩΤΟΚΟΛΛΟΥ, ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ & ΑΡΧΕΙΟΥ
 - δ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΗΛΕΦΩΝΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ ΜΕΡΙΜΝΑΣ, ΦΥΛΑΞΗΣ, ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ & ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ & ΛΗΞΙΑΡΧΕΙΟΥ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΗΞΙΑΡΧΕΙΟΥ
- **ΤΜΗΜΑ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ & ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗΣ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ & ΝΕΑΣ ΓΕΝΙΑΣ
- **ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ, ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ, ΕΛΕΓΧΟΥ & ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΕΥΠΑΘΩΝ ΟΜΑΔΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ & ΠΡΟΑΓΩΓΗΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΥΓΕΙΑΣ

Υπηρεσίες Οικονομικής Υποστήριξης

- **ΤΜΗΜΑ ΛΟΓΙΣΤΙΚΟ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ-ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΥ-ΙΣΟΛΟΓΙΣΜΟΥ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΛΟΓΙΣΤΗΡΙΟΥ-ΕΚΚΑΘΑΡΙΣΗΣ ΔΑΠΑΝΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΙΣΘΟΔΟΣΙΑΣ
- **ΤΜΗΜΑ ΕΣΟΔΩΝ, ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ & ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΕΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΤΑΠΟΔΟΤΙΚΩΝ ΤΕΛΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΟΡΩΝ-ΕΙΣΦΟΡΩΝ, ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ & ΛΟΙΠΩΝ ΤΕΛΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΕΛΩΝ ΚΟΙΝΟΧΡΗΣΤΩΝ ΧΩΡΩΝ & ΧΟΡΗΓΗΣΗΣ ΑΔΕΙΩΝ
 - δ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ & ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΕΩΝ
 - ε. ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΕΒΑΙΩΣΗΣ ΤΕΛΩΝ ΠΑΡΑΝΟΜΗΣ ΣΤΑΘΜΕΥΣΗΣ & ΠΑΡΑΒΑΣΕΩΝ Κ.Ο.Κ.
 - στ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΦΟΡΟΛΟΓΗΤΕΑΣ ΥΔΗΣ-ΚΟΙΝΟΠΟΙΗΣΕΩΝ
 - ζ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ
 - η. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΔΕΙΩΝ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ & ΓΕΝΙΚΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
 - θ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΡΥΘΜΙΣΗΣ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
 - ι. ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΑΤΑΝΑΛΩΤΗ
- **ΤΜΗΜΑ ΕΙΔΙΚΗΣ ΤΑΜΕΙΑΚΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΥ ΚΕΝΤΡΙΚΟΥ ΤΑΜΙΑ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΜΕΛΗΤΩΝ ΕΣΟΔΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΞΟΔΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ – ΔΗΜΟΠΡΑΣΙΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΘΗΚΗΣ ΥΛΙΚΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΟΥ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΝΤΑΦΙΑΣΜΩΝ-ΕΚΤΑΦΩΝ & ΜΝΗΜΟΣΥΝΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΤΑΦΩΝ & ΟΣΤΕΟΦΥΛΑΚΙΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ
 - δ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΣΟΔΩΝ

Υπηρεσίες Τεχνικών Έργων

- **ΤΜΗΜΑ ΚΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ & ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΤΗΡΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΑΙΘΡΙΩΝ ΧΩΡΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ
- **ΤΜΗΜΑ ΕΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΗΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ & ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΗΣΗΣ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΑΚΩΝ ΕΡΓΩΝ, ΣΥΓΚΟΙΝΩΝΙΩΝ & ΑΔΕΙΩΝ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΙΔΙΚΩΝ ΣΥΝΕΡΓΕΙΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΜΗΧΑΝΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ & ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΦΩΤΙΣΜΟΥ & ΣΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ
- **ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΚΔΟΣΗΣ ΟΙΚΟΔΟΜΙΚΩΝ ΑΔΕΙΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΚΩΝ ΕΦΑΡΜΟΓΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΚΗΣ & ΔΙΚΤΥΩΝ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΣΥΣΤΗΜΑΤΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ

Υπηρεσίες Περιβάλλοντος & ποιότητας ζωής

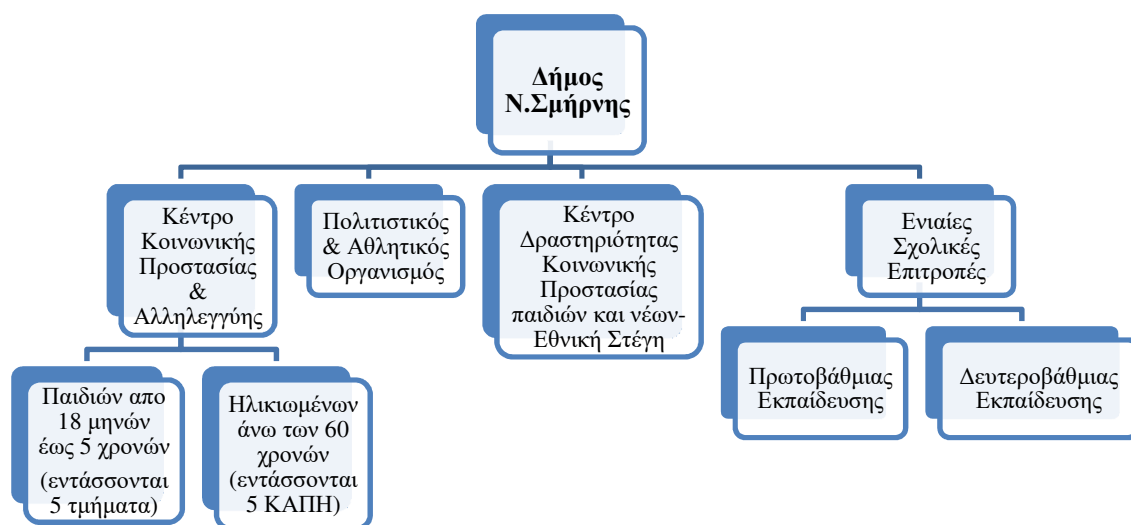
- **ΤΜΗΜΑ ΑΠΟΚΟΜΙΔΗΣ & ΑΝΑΚΥΚΛΩΣΗΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΠΟΚΟΜΙΔΗΣ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ, ΟΔΟΚΑΘΑΡΙΣΜΟΥ & ΑΠΟΣΥΡΣΗΣ ΣΤΕΡΕΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ & ΕΠΟΠΤΕΙΑΣ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ
- **ΤΜΗΜΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ & ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΕΞΟΠΛΙΣΜΟΥ ΚΑΘΑΡΙΟΤΗΤΑΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ-ΕΠΙΣΚΕΥΗΣ ΟΧΗΜΑΤΩΝ, ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ & ΚΑΔΩΝ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΥΛΙΚΩΝ & ΑΝΤΑΛΛΑΚΤΙΚΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΠΡΑΣΙΝΟΥ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΑΡΔΕΥΣΗΣ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΧΩΡΩΝ ΠΡΑΣΙΝΟΥ, ΠΑΙΔΙΚΩΝ ΧΑΡΩΝ & ΔΕΝΔΡΟΣΤΟΙΧΙΩΝ
 - γ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΛΣΟΥΣ
 - δ. ΓΡΑΦΕΙΟ ΚΙΝΗΣΗΣ, ΑΠΟΘΗΚΕΥΣΗΣ ΥΛΙΚΩΝ, ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ & ΜΗΧΑΝΗΜΑΤΩΝ
 - ε. ΓΡΑΦΕΙΟ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ
- **ΤΜΗΜΑ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΡΑΣΙΝΟΥ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΛΕΤΩΝ & ΦΥΤΟΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΜΕΛΕΤΩΝ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

Υπηρεσίες εξυπηρέτησης πολιτών

- **ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΠΟΛΙΤΕΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΕΛΕΓΧΟΥ ΠΛΗΡΟΤΗΤΑΣ & ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
- **ΤΜΗΜΑ ΕΣΩΤΕΡΙΚΗΣ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ**
 - α. ΓΡΑΦΕΙΟ ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗΣ ΕΓΓΡΑΦΩΝ & ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ
 - β. ΓΡΑΦΕΙΟ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΣΗΣ & ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Σχήμα 5: Δομή και εσωτερική διάρθρωση των υπηρεσιών του Δήμου Νέας Σμύρνης

Αυτό που έχει ιδιαίτερη σημασία και εμφανίζεται γενικά σε όλους τους Δήμους της χώρας είναι το γεγονός ότι υπό τη σκέπη και εποπτεία του Δήμου Νέας Σμύρνης έχουν ιδρυθεί και ελέγχονται διάφορα επιμέρους Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου που έχουν κοινωφελή χαρακτήρα και προάγουν το βιοτικό επίπεδο των πολιτών του Δήμου, ως το κάτωθι σχήμα:

Σχήμα 6: ΝΠΔΔ που υπάγονται στην εποπτεία του Δήμου Νέας Σμύρνης

Γίνεται κατανοητό πως το καθένα από τα ΝΠΔΔ δημιουργήθηκε για να υλοποιήσει συγκεκριμένους σκοπούς και πάντα με γνώμονα τις επιμέρους ανάγκες των πολιτών του Δήμου και γι' αυτό το λόγο η λειτουργία τους πραγματοποιείται υπό την καθοδήγηση των τοπικών αρχών της Νέας Σμύρνης. Σε πολλές περιπτώσεις οι οικονομικοί πόροι που χρειάζονται για να λειτουργήσουν τα ΝΠΔΔ προέρχονται και από τις επιχορηγήσεις που λαμβάνει ο Δήμος Νέας Σμύρνης και κατανέμονται αναλογικά με τις ανάγκες χρηματοδότησης.

4.3 Οικονομικά στοιχεία Δήμου Νέας Σμύρνης

Ο Δήμος Νέας Σμύρνης, όπως και οι άλλοι ομοειδείς του ανήκουν στην ευρύτερη έννοια της κυβέρνησης, γεγονός που συνεπάγεται αφενός τη χρηματοδότηση του εν μέρει από τον κρατικό προϋπολογισμό και αφετέρου τη δημοσίευση όλων των οικονομικών στοιχείων ανά έτος, προκειμένου όλοι οι πολίτες να έχουν στη διάθεση τους τα στοιχεία διαχείρισης των πόρων και των δαπανών του Δήμου Νέας Σμύρνης.

Στα πλαίσια αυτά λοιπόν, κάθε χρόνο ο εν λόγω Δήμος δημοσιεύει τον Ταμειακό Απολογισμό Εσόδων και Εξόδων⁷⁵ στον οποίο παρουσιάζονται όλες οι κατηγορίες των χρηματικών κονδυλίων που διαχειρίζεται, προκειμένου όλοι οι πολίτες του Δήμου και μη να έχουν στη διάθεση τους τα στοιχεία που επιθυμούν για εξαγωγή συμπερασμάτων και λήψη αποφάσεων.

Όπως γίνεται κατανοητό, στον Ταμειακό Απολογισμό Εσόδων και Εξόδων διακρίνονται οι εξής κατηγορίες **εσόδων**:

- ❖ Προϋπολογισμένα κονδύλια σύμφωνα με τα οποία παρουσιάζονται όλα τα ποσά που έχουν δεσμευτεί ανά κατηγορία εσόδου και εξόδου στην αρχή του έτους, όταν ο Δήμος Νέας Σμύρνης σχεδίασε τον αρχικό προϋπολογισμό της χρήσης.
- ❖ Αναμορφώσεις, οι οποίες μπορούν να συμβούν κατά τη διάρκεια του έτους ανάλογα με το πώς αυτό εξελίσσεται και αναδιαμορφώνονται τα πραγματικά δεδομένα των εσόδων και δαπανών συνδυαστικά με τις δημιουργούμενες έξτρα ανάγκες του Δήμου.
- ❖ Βεβαιωθέντα ποσά, που αφορούν τα ποσά που έχουν πραγματοποιηθεί μέχρι τέλος του έτους σε όλες τις κατηγορίες εσόδων και εξόδων.
- ❖ Διαγραφέντα κονδύλια, με τυχόν διαγραφές που έχουν συμβεί σε κάποιες κατηγορίες από τις προαναφερθείσες.
- ❖ Εισπραχθέντα ποσά, τα οποία πραγματικά αποτελούν ταμειακές εισροές του Δήμου Νέας Σμύρνης, καθώς και εισπρακτέα ποσά, που αναμένεται να εισπραχθούν στο άμεσο μέλλον από βεβαιωμένες απαιτήσεις.

Αντίστοιχα, στην ομάδα των **εξόδων** εμφανίζονται τα κάτωθι:

- ❖ Προϋπολογισμένα κονδύλια μαζί με τις αναμορφώσεις τους στην ίδια λογική με τα αντίστοιχα άνω κονδύλια.
- ❖ Δεσμευθέντα ποσά χρημάτων για την πληρωμή των ανά κατηγορία εξόδων.
- ❖ Άλλες υποχρεώσεις προς τρίτους που πρέπει να εξοφληθούν.
- ❖ Ενταλθέντα προς πληρωμή έξοδα και ήδη πληρωθέντα ποσά.
- ❖ Πληρωτέες οφειλές που πρέπει να εξοφληθούν στο άμεσο μέλλον και αδιάθετες πιστώσεις που δεν έχουν πληρωθεί.
- ❖ Τυχόν υπερβάσεις ανά κατηγορία εξόδου.

⁷⁵<https://neasmyrni.gr/download/dimosns-ta-noemvriou2018/?wpdmdl=10752&refresh=5e0f3e53eabb41578057299>

4.3.1 Κατηγορίες εσόδων

Όπως έχει ήδη αναφερθεί, τα έσοδα των Δήμων χωρίζονται σε τακτικά και έκτακτα ανάλογα με το χρόνο που εμφανίζονται, ενώ καθένα από αυτά μπορούν να αναπτυχθούν και σε υποκατηγορίες ανάλογα με τις ανάγκες και τις ιδιαιτερότητες του εκάστοτε Δήμου.

Όσον αφορά το Δήμο Νέας Σμύρνης, και πάντα σύμφωνα με τα τελευταία δημοσιευμένα ταμειακά έσοδα ⁷⁶ του Νοεμβρίου 2018, ο συγκεκριμένος Δήμος παρουσιάζει μεγάλο εύρος στα εισοδήματα που λαμβάνει από διάφορες πηγές, αρχής γενομένης της κατηγορίας των τακτικών εσόδων, στην οποία συμπεριλαμβάνονται:

- **Έσοδα από ακίνητη περιουσία:** αφορά τα εισοδήματα από μίσθωση αστικών ακινήτων, εκμετάλλευση αθλητικών εγκαταστάσεων καθώς και τέλη και δικαιώματα από παζάρια, λαϊκές και οποιαδήποτε συναφή έσοδα προκύπτουν από εκμετάλλευση ακινήτων.
- **Έσοδα από κινητή περιουσία:** που αφορούν κυρίως τόκους καταθέσεων σε τράπεζες.
- **Έσοδα από ανταποδοτικά τέλη και δικαιώματά,** τα οποία περιλαμβάνουν:
 - 1) Τέλη καθαριότητας και φωτισμού
 - 2) Έσοδα των υπηρεσιών καθαριότητας και ηλεκτροφωτισμού
 - 3) Δικαιώματα σύνδεσης με το αποχετευτικό δίκτυο
 - 4) Λοιπά έσοδα υπηρεσίας αποχέτευσης
- **Έσοδα από λοιπά τέλη δικαιώματά και παροχή υπηρεσιών:** εμπεριέχει αρχικά μια υποκατηγορία με τα έσοδα από το νεκροταφείο καθώς και συναφή δικαιώματα που το αφορούν. Στην ίδια κατηγορία, περιλαμβάνονται και τα έσοδα των ιερών ναών, όπως για παράδειγμα η πώληση των κεριών. Σε διαφορετική υποκατηγορία αναφέρονται τα τέλη από την ακίνητη περιουσία, διαφήμισης και αδειών οικοδομών κτλ.

⁷⁶<https://neasmyrni.gr/download/dimosns-ta-noemvriou2018/?wpdmdl=10752&refresh=5e0f3e53eabb41578057299>

- **Φόροι και εισφορές:** αφορά λοιπούς φόρους και εισφορές όπως είναι για παράδειγμα οι «Εισφορά 40% ή 75% του ΚΗ/1947 Ψηφίσματος».
- **Έσοδα από επιχορηγήσεις για λειτουργικές δαπάνες:** στην κατηγορία αυτή εμφανίζονται τα έσοδα από επιχορηγήσεις που καλύπτουν τις γενικές, λειτουργικές ανάγκες του Δήμου καθώς και τα προνομιακά επιδόματα που χορηγούνται από αυτόν στους δικαιούχους δημότες.
- **Λοιπά τακτικά έσοδα,** τα οποία περιλαμβάνουν:
 - 1) Παράβολα για την έκδοση αδειών ίδρυσης και λειτουργίας επιχειρήσεων υγειονομικού ενδιαφέροντος,
 - 2) Λοιπά τακτικά έσοδα που δεν περιλαμβάνονται στις ανωτέρω περιπτώσεις.

Στην επόμενη κατηγορία αυτή των εκτάκτων εσόδων του Δήμου Νέας Σμύρνης επίσης συμπεριλαμβάνεται ένα σημαντικό εύρος εισοδημάτων από πηγές που δεν είναι επαναλαμβανόμενες και τακτικές, όπως:

- **Έσοδα από εκποίηση ακινήτων**
- **Έκτακτες επιχορηγήσεις για κάλυψη λειτουργικών δαπανών:** έσοδα από συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα καθώς και από λοιπές επιχορηγήσεις που λαμβάνει ο δήμος.
- **Επιχορηγήσεις για επενδύσεις,** που αφορούν:
 - 1) Επενδυτικές δαπάνες
 - 2) Συντήρηση των σχολικών μονάδων
 - 3) Λοιπές επιχορηγήσεις για επενδύσεις και έργα
 - 4) Χρηματοδοτήσεις από την Ε.Ε
 - 5) Έσοδα από προγραμματικές συμβάσεις για κάλυψη επενδυτικών δαπανών
- **Προσαυξήσεις, πρόστιμα, παράβολα:** στην υποκατηγορία αυτή των έκτακτων εσόδων συγκαταλέγονται τυχόν προσαυξήσεις από εκπρόθεσμη καταβολή χρεών, πρόστιμα του ΚΟΚ καθώς και για παραβάσεις φορολογικών διατάξεων αλλά και αυθαίρετων κατασκευών. Επιπλέον, εδώ καταχωρούνται και τα έσοδα από παράβολα τμηματικής καταβολής οφειλών.
- **Λοιπά έκτακτα έσοδα:** εμπεριέχονται τα έσοδα από δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν για λογαριασμό τρίτων καθώς ότι έσοδο υπάρχει από πώληση αγαθών, υπηρεσιών και οποιοδήποτε άλλο έκτακτο έσοδο που δεν μπορεί να

συμπεριληφθεί σε κάποια από τις παραπάνω κατηγορίες, όπως για παράδειγμα εισφορές μελών, έσοδα από ανακύκλωση συσκευών κτλ.

Πέρα από τις δύο παραπάνω βασικές κατηγορίες εσόδων, στον ταμειακό προϋπολογισμό του Δήμου Νέας Σμύρνης εμφανίζονται ακόμα τρεις υποκατηγορίες εσόδων που είτε για διάφορους λόγους δεν μπορούν να ενταχθούν σε καμία από τις παραπάνω κατηγορίες καθώς δεν αφορούν έσοδα του ίδιου έτους είτε η θέση του Δήμου έχει καθαρά εισπρακτικό χαρακτήρα χωρίς να αποτελεί πραγματικό έσοδο από παροχή υπηρεσιών για τον ίδιο. Οι τρεις τελευταίες κατηγορίες εσόδων αφορούν:

- **Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών που βεβαιώνονται για πρώτη φορά:**
 - 1) Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών τακτικά
 - 2) Έσοδα παρελθόντων οικονομικών ετών έκτακτα
- **Εισπράξεις από δάνεια και απαιτήσεις παρελθόντων οικονομικών ετών**
- **Εισπράξεις υπέρ Δημοσίου και τρίτων και επιστροφές χρημάτων**

4.3.2 Κονδύλια δαπανών

Οι δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνεται ο Δήμος είναι άμεσα σχετιζόμενες με την ομαλή λειτουργία και την εκπλήρωση του σκοπού του, ενώ λόγω του κοινωνικού ρόλου του είναι οι απολύτως απαραίτητες που συντελούν στην ευημερία των πολιτών του Δήμου Νέας Σμύρνης.

Αναλογικά με τα έσοδα του Δήμου, οι δαπάνες του διακρίνονται επίσης σε δύο κατηγορίες, με τη μια να περιλαμβάνει τις υποχρεωτικές δαπάνες που χωρίς αυτές δεν θα μπορούσε να λειτουργήσει ο Δήμος και οι υπόλοιπες που είναι προαιρετικές και που επιλέγονται ανάλογα με τις ενέργειες που θέλει να εκπληρώσει ο Δήμος στο ευρύτερο πλαίσιο του έργου του.

Στον ταμειακό προϋπολογισμό του Δήμου Νέας Σμύρνης⁷⁷ αρχικά διακρίνονται τα γενικά έξοδα της χρήσης τα οποία αναπτύσσονται ως εξής:

⁷⁷<https://neasmyrni.gr/download/dimosns-ta-noemvriou2018/?wpdmdl=10752&refresh=5e0f3e53eabb41578057299>

- **Αμοιβές και έξοδα προσωπικού:** περιλαμβάνει τις αμοιβές του υπαλληλικού προσωπικού του Δήμου προσαυξημένες με τις εργοδοτικές εισφορές ασφάλισης αυτών.
- **Αμοιβές αιρετών και τρίτων:** στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται οι αμοιβές που δίνονται σε ελεύθερους επαγγελματίες όπως συμβολαιογράφους, μεταφραστές, δικαστικούς επιμελητές, κτλ οι οποίοι δεν έχουν αναγκαστικά αποκλειστική και εξαρτημένη συνεργασία μόνο με τον Δήμο.
- **Λοιπές αμοιβές τρίτων:** αφορά τις αμοιβές που καταβάλλονται για τις υπηρεσίες που παρέχονται στο Δήμο από Νομικά Πρόσωπα Δημοσίου Δικαίου όπως για παράδειγμα για εκτιμήσεις ακινήτων.
- **Παροχές τρίτων:** λοιπές δαπάνες για σταθερή και κινητή τηλεφωνία, καθώς και ταχυδρομικά τέλη.
- **Φόροι- Τέλη:** περιλαμβάνει τους διάφορους φόρους, τόκους και τέλη που επιβαρύνεται ο Δήμος όπως ο ΕΝΦΙΑ των ιδιοκτητών ακινήτων του.
- **Λοιπά γενικά έξοδα:**
 - 1) Οδοιπορικά έξοδα και έξοδα ταξιδιών.
 - 2) Έξοδα ενημέρωσης σχετικά με τις δημόσιες σχέσεις του Δήμου, δαπάνεξεκτύπωσης εντύπων ενημερωτικού χαρακτήρα μέχρι τις βραβεύσεις των επιτυχόντων και τις οργανώσεις των εορταστικών εκδηλώσεων.
 - 3) Συνέδρια και εορτές, διοργάνωση συνεδρίων και εορτασμός εθνικών εορτών.
 - 4) Συνδρομές σε εφημερίδες και περιοδικά καθώς και πάσης φύσεως συνδρομές
 - 5) Διάφορα έξοδα γενικής χρήσης, όπως έξοδα μεταβίβασης ακινήτων, δικαστικά έξοδα .
- **Πληρωμές για την εξυπηρέτηση δημοσίας πίστης:** στην κατηγορία αυτή περιλαμβάνονται από τα δάνεια που έχει λάβει οΔήμος για την κάλυψη των λειτουργικών του δαπανών, όλες οι αμοιβές και προμήθειες των τραπεζών καθώς και τα τοκοχρεολύσια των δανείων του εσωτερικού που πληρώνει.
- **Πληρωμές για μεταβιβάσεις εισοδημάτων σε τρίτους(Παραχωρήσεις - Παροχές - Επιχορηγήσεις - Επιδοτήσεις - Δωρεές):** εμπεριέχονται οι οικονομικές ενισχύσεις, επιχορηγήσεις σε συλλόγους και σωματεία, έκτακτες οικονομικές ενισχύσεις σε σχολικές επιτροπές, κτλ.

- **Λοιπά έξοδα:**αφορούν τις εγγυήσεις και μακροπρόθεσμες απαιτήσεις, έκτακτα έξοδα που αφορούν φορολογικά και ασφαλιστικά πρόστιμα και προσαυξήσεις καθώς και οι τόκοι υπερημερίας που αφορούν την χρήση.

4.4 Διαγραμματική απεικόνιση και ανάλυση οικονομικών μεγεθών Δήμου Νέας Σμύρνης περιόδου 2014-2018

Στην πολύ περιεκτική και εμπλουτισμένη ιστοσελίδα του Δήμου Νέας Σμύρνης δημοσιεύονται όλες οι πρόσφατες και επίκαιρες οικονομικές καταστάσεις με όλα τα κονδύλια που δαπανά και διαχειρίζεται ο φορέας, για λόγους πλήρους διαφάνειας και αποκάλυψης των σκοπών του.

Συγκεκριμένα, στην επιλογή Ισολογισμοί του Δήμου⁷⁸ διακρίνονται οι εξής οικονομικές καταστάσεις:

- **Ισολογισμός**, με το σύνολο της περιουσίας του ενεργητικού και των υποχρεώσεων του Δήμου στο παθητικό.
- **Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης**, με όλα τα έσοδα και έξοδα που πραγματοποιεί ανά έτος χωρισμένα σε κατηγορίες δραστηριότητας.
- **Πίνακα Διάθεσης Αποτελεσμάτων**, στον οποίο διαπιστώνεται ο φόρος εισοδήματος που πληρώνει ο Δήμος από τις δραστηριότητες που πραγματοποιεί και υπάγονται στο φόρο.

Στις επόμενες ενότητες ακολουθεί αριθμητική και διαγραμματική απεικόνιση των κονδυλίων που αφορούν τα έσοδα και τα έξοδα του Δήμου Νέας Σμύρνης για την περίοδο 2014-2018.

⁷⁸<https://neasmyrni.gr/isologismoi-dimou/>

4.4.1 Παρουσίαση εσόδων ανά κατηγορία

Στην αρχή της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης (ΚΑΧ) εμφανίζονται τα έσοδα που λαμβάνει ο δήμος από τις κύριες του δραστηριότητες, αρχής γενομένης από τα έσοδα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών.

Έσοδα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	11.947.068,20
2015	12.274.154,60
2016	12.205.513,61
2017	12.175.933,60
2018	12.418.132,27

Πίνακας 1: Έσοδα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Διαγραμματικά τα άνω φαίνονται ως εξής:

Διάγραμμα 1: Έσοδα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Αναλύοντας την ανωτέρω διαγραμματική απεικόνιση γίνεται εύκολα αντιληπτό ότι τα έσοδα από πώληση αγαθών και υπηρεσιών στο πέρας των ετών έχουν μια ανοδική πορεία με μόνη κάμψη τα έτη 2016 και 2017 που κινηθήκαν σε πιο χαμηλά επίπεδα σε σχέση με το έτος 2015 αλλά όχι πιο κάτω από το χαμηλότερη δείκτη που βρίσκεται το 2014. Η πορεία του δείκτη είναι ανάλογη της οικονομικής ύφεσης της χώρας, με τα τελευταία χρόνια να υπάρχει σαφής ανάκαμψη.

Επόμενη κατηγορία εσόδων με βάση τα δημοσιευμένα στοιχεία του συγκεκριμένου Δήμου είναι τα έσοδα από φόρους, εισφορές, πρόστιμα και προσαυξήσεις που παρουσιάζουν μεγάλο εισπρακτικό ενδιαφέρον.

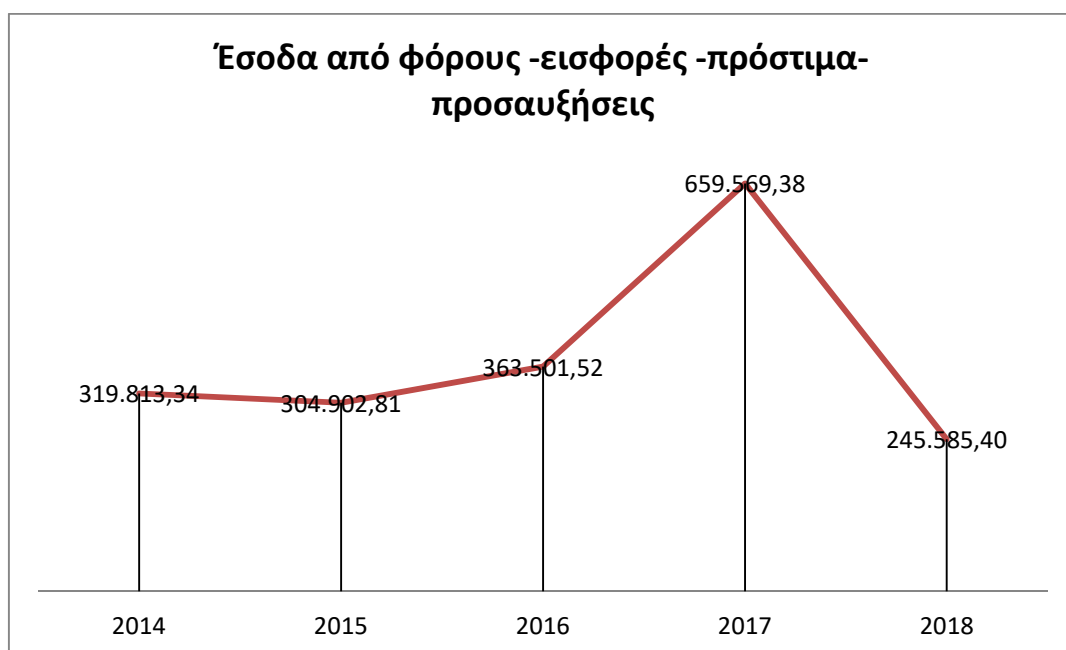
Έσοδα από φόρους-εισφορές-πρόστιμα- προσαυξήσεις

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	319.813,34
2015	304.902,81

2016	363.501,52
2017	659.569,38
2018	245.585,40

Πίνακας 2: Έσοδα από φόρους, εισφορές, πρόστιμα και προσαυξήσεις περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Η διαγραμματική απεικόνιση των απόλυτων αριθμών έχει ως ακολούθως:

Διάγραμμα 2: Έσοδα από φόρους, εισφορές, πρόστιμα και προσαυξήσεις περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Από το δεύτερο διάγραμμα γίνεται σαφές ότι τα έσοδα της εν λόγω κατηγορίας κατά τα τρία πρώτα χρόνια κυμαινόντουσαν στα ίδια σταθερά επίπεδα. Το 2017 όμως παρουσιάζεται μεγάλη αύξηση εσόδων, διπλάσια σε σύγκριση με το μέσο όρο των τριών προηγούμενων ετών λόγω της έντονης εισπρακτικής ικανότητας του Δήμου Νέας Σμύρνης, με το 2017 να ακολουθεί μεγάλη πτώση παρουσιάζοντας μάλιστα την χαμηλότερη τιμή της πενταετίας.

Το τελευταίο κομμάτι εσόδων των βασικών δραστηριοτήτων του δήμου αφορά τις τακτικές επιχορηγήσεις από κρατικό προϋπολογισμό, που παρουσιάζει την εξής εικόνα:

Τακτικές επιχορηγήσεις από κρατικό προϋπολογισμό	
ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	8.583.514,62
2015	8.673.634,87
2016	12.499.176,29
2017	12.029.434,46
2018	11.666.778,71

Πίνακας 3: Τακτικές επιχορηγήσεις από κρατικό προϋπολογισμό
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Η αντίστοιχη απεικόνιση μέσω διαγραμμάτων είναι η εξής:

Διάγραμμα 3: Τακτικές επιχορηγήσεις από κρατικό προϋπολογισμό

περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Στην συγκεκριμένη κατηγορία εμφανίζεται μια σταθερή χαμηλή τάση κατά τα δύο πρώτα χρόνια, καθώς η οικονομική κρίση της χώρας περιόρισε τα κρατικά κονδύλια προς πάσα κατεύθυνση. Κατά τα έτη 2016 και 2017 η τάση αυτή άλλαξε με σαφή βελτίωση και μια ελάχιστη πτώση το 2018, χωρίς όμως να πέφτει στα χαμηλά επίπεδα του 2014 και 2015.

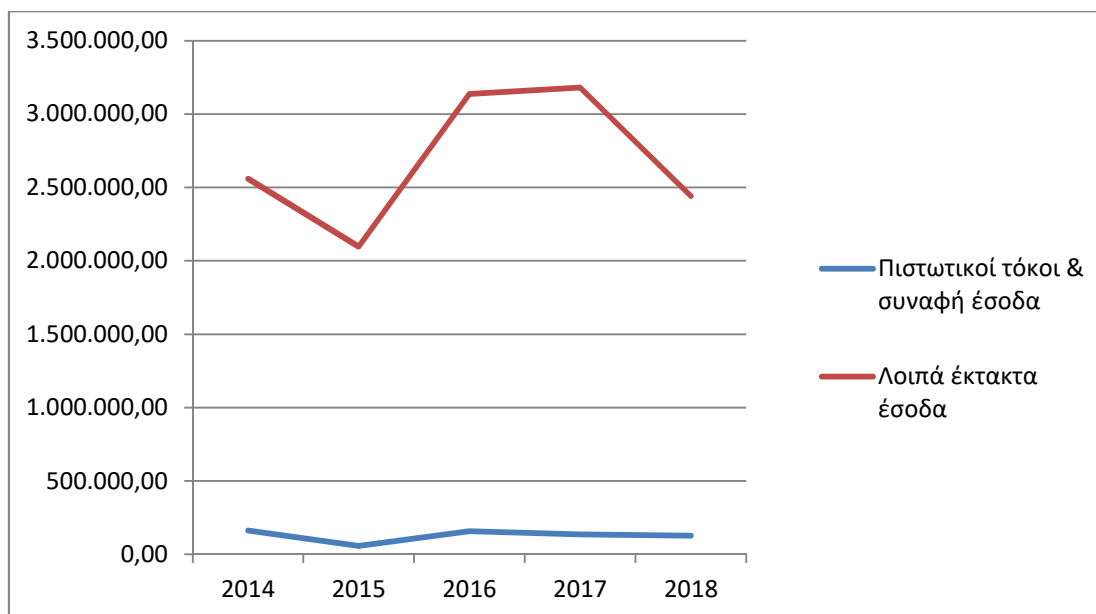
Εν συνέχεια, στην Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου Νέας Σμύρνης παρουσιάζονται τα πιο δευτερεύοντα έσοδα από πιστωτικούς τόκους και λοιπά έκτακτα έσοδα.

ΕΤΟΣ	Πιστωτικοί τόκοι	Λοιπά έκτακτα έσοδα
2014	162.090,07	2.559.650,88
2015	57.167,64	2.096.254,63
2016	158.137,78	3.136.516,10
2017	136.167,76	3.181.531,51
2018	127.720,24	2.440.301,59

Πίνακας 4: Πιστωτικοί τόκοι και λοιπά έξοδα περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν.

Σμύρνης

Το διάγραμμα που δείχνει τη διαχρονική πορεία των πιστωτικών τόκων του Δήμου Ν. Σμύρνης είναι το ακόλουθο:

Διάγραμμα 4: Πορεία των πιστωτικών τόκων και λοιπών εξόδων
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Όπως φαίνεται από το διάγραμμα 4, η πορεία αρχικά των πιστωτικών τόκων είναι ομαλή και σταθερή όλο το διάστημα που εξετάζεται, με το 2015 να παρουσιάζει μια πτώση. Στη συνέχεια το 2016 επέρχεται άνοδος αγγίζοντας το υψηλότερο ποσό αναλογικά του έτους 2014 και τέλος στα έτη 2017 και 2018 υπάρχει μια συνεχομένη αισθητή πτώση.

Η τελευταία κατηγορία εσόδων βάσει οικονομικών καταστάσεων του Δήμου Νέας Σμύρνης αφορά τα λοιπά έκτακτα έσοδα που περιλαμβάνει συγκεντρωτικά τα έκτακτα και ανόργανα έσοδα, έκτακτα κέρδη, έσοδα προηγούμενων χρήσεων και έσοδα από προβλέψεις προηγούμενων χρήσεων. Σε αυτά τα πλαίσια, το διάγραμμα 4 εμφανίζει μια σημαντική διακύμανση των έκτακτων εσόδων, που κρίνεται θετικά για το Δήμο, καθώς αποτελεί μια μη αναμενόμενη και μη προγραμματισμένη κατηγορία εσόδων. Εδώ εμφανίζεται το υψηλότερο ποσό το έτος 2017 και το αμέσως επόμενο στα έσοδα του 2016. Το 2015 τα έκτακτα έσοδα αγγίζουν το χαμηλότερο σημείο του διαγράμματος, ενώ το 2014 και το 2018 τα έσοδα κυμαίνονται στα ίδια περίπου επίπεδα με ένα μικρό προβάδισμα του έτους 2014.

4.4.2 Απεικόνιση δαπανών ανά κατηγορία

Πέρα από την ανάλυση των εσόδων του δήμου Νέας Σμύρνης για να μπορούν να εξαχθούν τα ορθά και ασφαλή αποτελέσματα θα πρέπει να αξιολογηθούν ποσοτικά και διαγραμματικά και τα αντίστοιχα ποσά που δαπανώνται με σκοπό την ορθή λειτουργία του.

Ως πρώτο και βασικό έξοδο της Κατάστασης Αποτελεσμάτων Χρήσης του Δήμου παρουσιάζεται το κόστος που δαπανάται για να παραχθεί είτε κάποιο αγαθό είτε υπηρεσία στα ευρύτερα πλαίσια δραστηριοποίησής του. Πιο συγκεκριμένα:

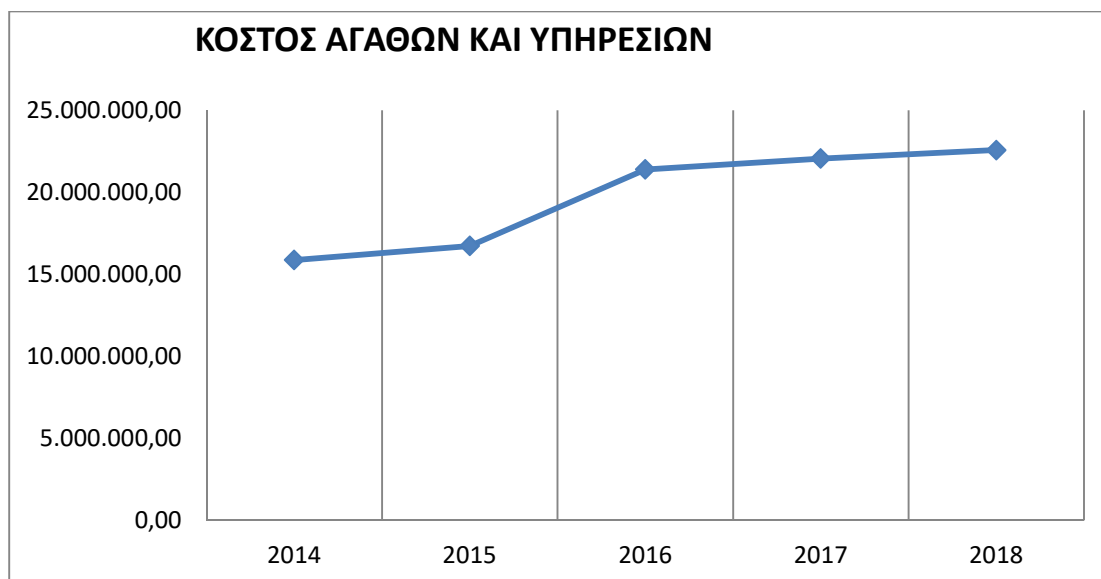
Κόστος αγαθών και υπηρεσιών

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	15.873.931,48
2015	16.730.130,03
2016	21.396.030,55
2017	22.061.010,97
2018	22.570.845,61

Πίνακας 5: Κόστος αγαθών και υπηρεσιών

περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Η διαγραμματική απεικόνιση της διαχρονικής διακύμανσης του κόστους αγαθών και υπηρεσιών για την εξεταζόμενη περίοδο είναι:

Διάγραμμα 5: Κόστος αγαθών και υπηρεσιών περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Το διάγραμμα 5 διαπιστώνει ότι το εν λόγω κόστος ακολουθεί μια ομαλή και ελαφρά αυξητική πορεία όλη την πενταετία, αναλογικά με το αντίστοιχο έσοδο από πωλήσεις αγαθών και υπηρεσιών που είχε μεγαλύτερη διακύμανση.

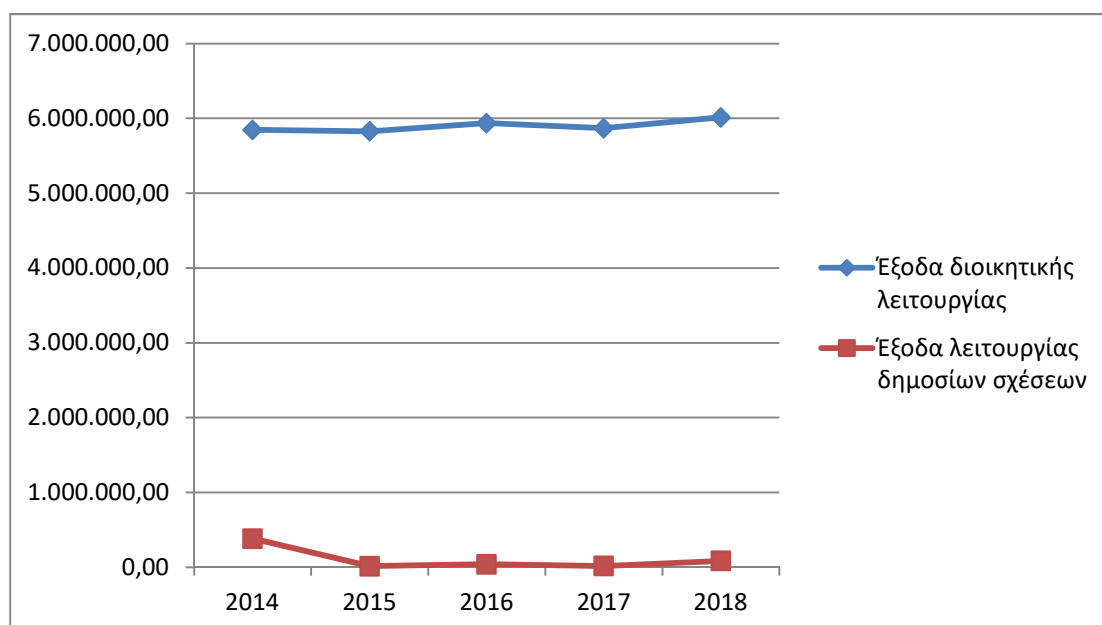
Στην επόμενη κατηγορία εξόδων εντάσσονται αυτά που συνδέονται με τη διοικητική λειτουργία του Δήμου Νέας Σμύρνης μαζί με αυτά που αφορούν τις δαπάνες λειτουργίας δημοσίων σχέσεων.

ΕΤΟΣ	Έξοδα διοικητικής λειτουργίας	Έξοδα λειτουργίας δημοσίων σχέσεων
2014	5.846.728,20	382.052,86
2015	5.826.965,89	15.875,23
2016	5.935.261,26	40.601,55
2017	5.867.849,20	17.180,46

2018	6.013.263,90	86.549,24
------	--------------	-----------

Πίνακας 6: Έξοδα διοικητικής λειτουργίας και δημοσίων σχέσεων
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Η παρουσίαση των εν λόγω μεγεθών μέσω διαγράμματος φαίνεται παρακάτω:

Διάγραμμα 6: Έξοδα διοικητικής λειτουργίας
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Τα έξοδα διοικητικής λειτουργίας που αφορούν τις δαπάνες από την οργανωτική δομή του Δήμου για να μπορεί να λειτουργήσει εύρυθμα και ομαλά εμφανίζουν ανοδική πορεία στο διάγραμμα 6, κυμαινόμενα γύρω στα 6 κε ευρώ κατά μέσο όρο, γεγονός που αποδεικνύει ότι η οικονομική ύφεση είναι αναλογική των απαραίτητων εξόδων που οφείλει να δαπανά ο Δήμος, με το 2014 να φτάνει στα χαμηλότερα και αντίστοιχα το 2018 στα υψηλότερα επίπεδα της περιόδου.

Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα έξοδα λειτουργίας δημοσίων σχέσεων όπου κατά το πρώτο έτος που ερευνάται ο δήμος δαπανούσε ένα υψηλό ποσό σε αυτή την κατηγορία, σε απόλυτους αριθμούς στα 382.052,86€. Το έτος 2015 παρουσιάζεται κατακόρυφη πτώση του ποσού που δαπανήθηκε, ενώ στα ίδια περίπου επίπεδα κινήθηκε και το 2017 με τις δαπάνες να ανέρχονται σε μόλις 17.180,46€, ενώ το 2016 είναι αυξημένο σε 40.601,55€ και το 2018 εμφανίζεται διπλάσιο ποσό από αυτό του 2016.

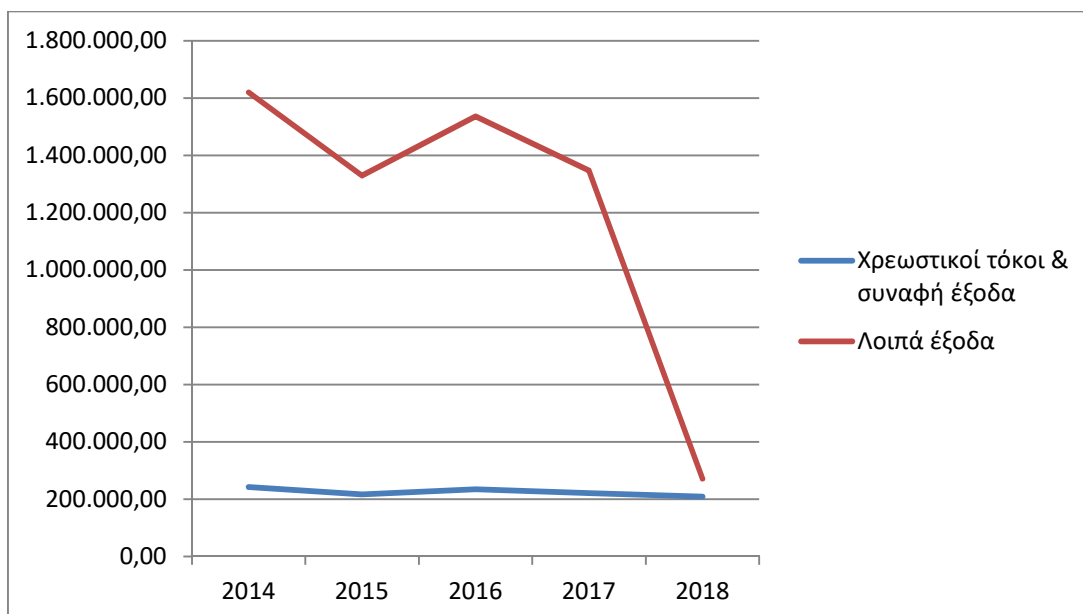
Η επόμενη κατηγορία εξόδων αφορά τους χρεωστικούς τόκους από δανεισμό και λοιπά έκτακτα και δευτερεύοντα έξοδα, τα οποία δεν κατονομάζονται.

ΕΤΟΣ	Χρεωστικοί τόκοι	Λοιπά έξοδα
2014	241.700,57	1.619.674,44
2015	216.080,32	1.328.608,76
2016	234.569,43	1.535.751,69
2017	220.538,63	1.347.105,20
2018	208.346,31	271.495,21

Πίνακας 7: Χρεωστικοί τόκοι και λοιπά έξοδα περιόδου

2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Η παρουσίαση μέσω γραφήματος των εν λόγω κονδυλίων είναι η ακόλουθη:

Διάγραμμα 7:Χρεωστικοί τόκοι και λοιπά έξοδαπεριόδου 2014-2018

του Δήμου Ν. Σμύρνης

Οι χρεωστικοί τόκοι και τα συναφή έξοδα εμφανίζουν το πιο υψηλό ποσό που δαπανήθηκε κατά το έτος 2014. Το 2015 εμφανίζεται πτώση του ποσού ενώ το 2016 αύξηση σε σχέση με το προηγούμενο έτος. Τα έτη 2017 και 2018 έχουν πτωτική πορεία, παρόλο που η συνολική εικόνα για την πορεία των χρεωστικών τόκων είναι με ομαλή διακύμανση.

Στην κατηγορία λοιπά έξοδα που περιλαμβάνονται τα έκτακτα και ανόργανα έξοδα, οι έκτακτες ζημίες, τα έξοδα προηγούμενων χρήσεων και προβλέψεις για έκτακτους κινδύνους. Εμφανίζεται σταδιακή μείωση κατά τα έτη 2014 έως και 2017 με μια μικρή αύξηση το 2016 ενώ το 2018 υπάρχει μεγάλη πτώση λόγω της μείωσης του κόστους των προβλέψεων για έκτακτους κινδύνους.

4.4.3 Διαγραμματική παρουσίαση των τελικών αποτελεσμάτων ανά έτος

Το πιο σημαντικό κομμάτι της ανάλυσης αφορά στα τελικά αποτελέσματα που απορρέουν από τα παραπάνω, που συνοψίζονται στο τέλος της χρήσης στην ΚΑΧ του υπό εξέταση Δήμου.

Καθαρά αποτελέσματα χρήσης	
ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	890.825,39
2015	543.979,74
2016	419.312,97
2017	246.556,35
2018	-1.572.761,22

Πίνακας 8:Καθαρά αποτελέσματα χρήσης
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Διάγραμμα 8:Καθαρά αποτελέσματα χρήσης
περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Όπως γίνεται κατανοητό από το διάγραμμα 8, τα καθαρά αποτελέσματα της χρήσης είναι αυτά που απομένουν μετά η διαχείριση εσόδων και εξόδων, επισημαίνοντας την καθοδική τους πορεία για το Δήμο, αναλογικά με την οικονομική ύφεση, με το 2018 όμως να εμφανίζει αρνητικά αποτελέσματα για πρώτη φορά μέσα στην πενταετία.

Φόρος εισοδήματος

ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	430.052,81
2015	76.969,05
2016	88.130,38
2017	84.494,34
2018	76.635,42

Πίνακας 9: Φόρος εισοδήματος περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Η αντίστοιχη διαγραμματική απεικόνιση έχει ως εξής:

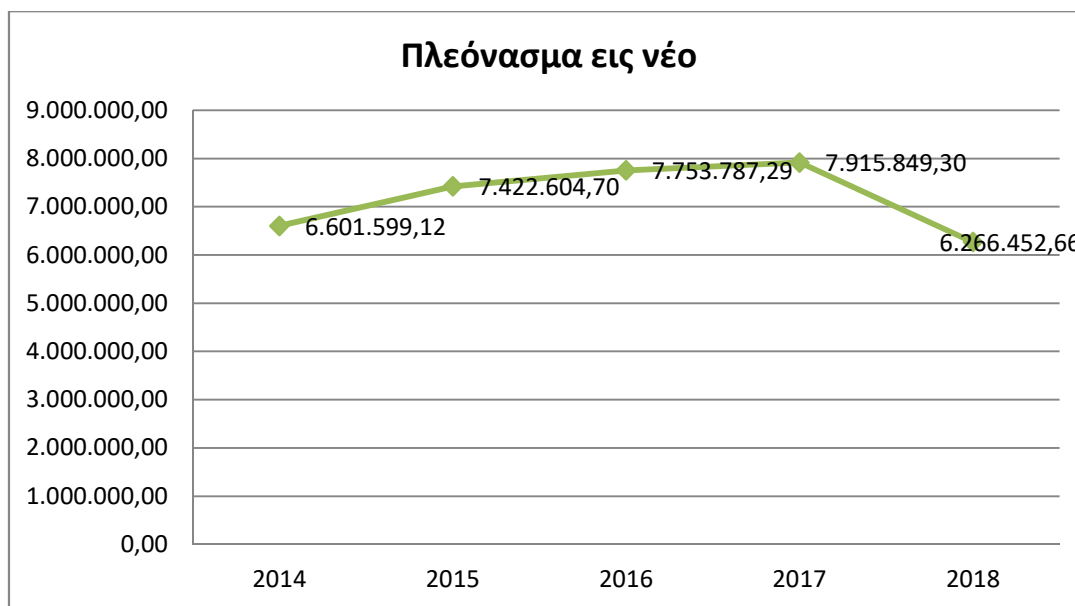
Διάγραμμα 9: Φόρος εισοδήματος περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Στην κατηγορία του φόρου εισοδήματος συναντάμε το ποσό που ο δήμος υποχρεούται να πληρώσει στο κράτος για τα εισοδήματα που έχει από τις φορολογήσιμες δραστηριότητες του. Το 2014 εμφανίζεται το υψηλότερο ποσό φόρου, όπου να σημειωθεί ότι είναι και η πρώτη χρονιά φορολόγησης του Δήμου. Από το 2015 έως το 2018 το ποσό είναι κατά πολύ μειωμένο, σε σχέση με αυτό του 2014, παραμένοντας στα ίδια επίπεδα με μικρές διακυμάνσεις.

Το τελικό αποτέλεσμα που απομένει από όλες τις δραστηριότητες μεταφέρεται ως πλεόνασμα του Δήμου Νέας Σμύρνης, δηλαδή ως κεφάλαιο παρακαταθήκη που μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μέλλον στις δραστηριότητες του. Τα δεδομένα που ελήφθησαν από τις οικονομικές του καταστάσεις έχουν ως κάτωθι:

Πλεόνασμα εις νέο	
ΕΤΟΣ	ΠΟΣΑ
2014	6.601.599,12
2015	7.422.604,70
2016	7.753.787,29
2017	7.915.849,30
2018	6.266.452,66

Πίνακας 10: Πλεόνασμα εις νέο περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Διάγραμμα 10: Πλεόνασμα εις νέο περιόδου 2014-2018 του Δήμου Ν. Σμύρνης

Από το διάγραμμα 10 καθίσταται σαφές ότι από όλη την εξεταζόμενη περίοδο 2014 έως 2018, το χαμηλότερο πλεόνασμα εμφανίζεται στο έτος 2014 και ακολουθεί στο 2018. Από το 2015 έως και το 2017 υπάρχει ανοδική πορεία με το υψηλότερο ποσό να εμφανίζεται το 2017, πράγμα που αποδεικνύει την ικανότητα του Δήμου Νέας Σμύρνης να διαχειρίζεται με σωστό τρόπο τις δαπάνες του, ώστε να απομένει πλεόνασμα εις νέον.

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός ότι το σύστημα φορολόγησης σε μια χώρα αποτελεί ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της δημοσιονομικής πολιτικής που εφαρμόζει, ως προς την εισπραξιμότητα εσόδων για την κάλυψη των δημοσίων δαπανών. Ο γενικός κανόνας ορίζει ότι όλα τα εισοδήματα των φυσικών και νομικών προσώπων και οποιοδήποτε άλλων φορέων φορολογούνται με συγκεκριμένο συντελεστή, εκτός εάν υπάρχει λόγος που να απαλλάσσονται.

Οι αιτίες που ένα εισόδημα απαλλάσσεται της φορολογίας ειδικά για τα νομικά πρόσωπα σχετίζεται κυρίως με το φορέα που λαμβάνει το εισόδημα αυτό και πιο

συγκεκριμένα το αντικείμενο με το οποίο ασχολείται, αλλά και εάν ο σκοπός του είναι κερδοσκοπικός ή μη. Αυτό σημαίνει ότι φορείς που είτε υπάγονται στη δικαιοδοσία της Ελληνικής Κυβέρνησης με την ευρύτερη έννοια είτε έχουν καθαρά κοινωφελή και ιδιοτελή σκοπό χρίζουν απαλλαγή από τη φορολογία των εσόδων τους λόγω του καταστατικού σκοπού τους και εφόσον αυτές καλύπτουν ανάγκες λειτουργικές και ουσιαστικής ύπαρξης, προερχόμενα από δωρεές, επιχορηγήσεις και συνδρομές.

Ειδικά όσον αφορά τους Οργανισμούς Τοπικής Αυτοδιοίκησης και τις Μη Κερδοσκοπικές Οργανώσεις, που από κοινού έχουν σκοπό την ευημερία ενός μέρους του κοινωνικού συνόλου με διαφορετικό ρόλο, η όλη οργάνωση και λειτουργία τους επαφίεται κυρίως σε μη φορολογήσιμα κονδύλια όπως οι κρατικές επιδοτήσεις και οι οικονομικές ενισχύσεις των απλών ανθρώπων. Από την άλλη πλευρά, και οι δύο αυτοί φορείς που υπάρχουν και συνδράμουν για το γενικότερο κοινωνικό καλό, μπορούν να προβούν σε μια σειρά από δράσεις εμπορικού περιεχομένου προκειμένου να διαφημιστούν και να προσελκύσουν συμμετέχοντες, αλλά παράλληλα να ενισχύσουν και τα εισοδήματά τους. Αυτή η διαχωριστική γραμμή είναι που διακρίνει τη φορολογία των ΜΚΟ και ΟΤΑ από τα υπόλοιπα νομικά πρόσωπα, λαμβανομένου υπόψη ότι ο κοινωφελής χαρακτήρας τους δεν αιτιολογεί την δραστηριοποίηση με σκοπό την πραγματοποίηση κέρδους.

Όλα τα παραπάνω καταλήγουν ότι ΜΚΟ και ΟΤΑ φορολογούνται μόνο για τα κονδύλια που προέρχονται από έκτακτες δράσεις εμπορικού σκοπού, ώστε να πετύχουν μια ακόμη πηγή χρηματοδότησης, γεγονός που εμφανίζεται και στις οικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύουν. Στις καταστάσεις αυτές υπάρχει σαφής διάκριση μεταξύ τακτικών και εκτάκτων εσόδων από κάθε πηγή, ώστε να γίνεται κατανοητό ότι τα απαλλασσόμενα βασικά εισοδήματα προερχόμενα από το Κράτος και τη συνδρομή των φυσικών προσώπων παραμένουν αφορολόγητα, τη στιγμή που όλες οι άλλες πρωτοβουλίες που πωλούν αγαθά ή υπηρεσίες σχετικές με τους ΜΚΟ και ΟΤΑ φορολογούνται κανονικά, όπως συμβαίνει στα λοιπά νομικά πρόσωπα.

Η σημασία της φορολόγησης των ΜΚΟ και ΟΤΑ παίζει ακόμα περισσότερο ρόλο σε μια περίοδο χρονικά που η χώρα εμφάνιζε οικονομική ύφεση και συγκεκριμένα το χρονικό διάστημα 2014 έως 2018. Οι δείκτες κοινωνικής ευημερίας είχαν μειωθεί σημαντικά, με το οικογενειακό εισόδημα να περιορίζεται και το ποσοστό ανεργίας να

εκτινάσσεται στα ύψη. Αυτό είχε ως άμεσο αποτέλεσμα πολλοί πολίτες να εμφανίσουν σημαντικά οικονομικά προβλήματα που έφτασαν σε σημείο κάποιες φορές της εμφάνισης πραγματικής φτώχειας, γεγονός που ενίσχυσε κατακόρυφα το ρόλο των ΜΚΟ και ΟΤΑ στην πραγματική και εις βάθος ενίσχυση και υποστήριξη του κοινωνικού συνόλου, κάθε ένας από το ρόλο του.

Σε αυτά τα πλαίσια κινήθηκε και ο Δήμος της Νέας Σμύρνης, ένας από τους πιο ιστορικούς δήμους της Αττικής λόγω του τρόπου με τον οποίο ιδρύθηκε. Ως ΟΤΑ έχει έντονο ρόλο στην ευημερία των πολιτών της Νέας Σμύρνης, ενώ κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης προέβη σε διάφορες πρωτοβουλίες και ενέργειες που τους βοήθησαν οικονομικά, ενώ συνέβαλαν στη βελτίωση του τρόπου ζωής τους.

Αυτό που έγινε κατανοητό από τις οικονομικές καταστάσεις που δημοσιεύει ο συγκεκριμένος Δήμος είναι η προσπάθεια του να δημιουργεί σταθερά πλεόνασμα ως αποτέλεσμα της διαχείρισης των εσόδων και δαπανών που έχει, ειδικά για την δύσκολη περίοδο από 2014 μέχρι 2018. Αυτό το πέτυχε μειώνοντας σημαντικά αφενός όλες τις πλεονάζουσες δαπάνες που δεν είχε ανάγκη όπως αυτές των δημοσίων σχέσεων και ταυτόχρονα να σταματήσει να πραγματοποιεί εκείνες της δραστηριότητες που οδηγούν σε φορολογητέο εισόδημα. Ειδικά το τελευταίο έχει πολύ μεγάλη σημασία, καθώς διαπιστώθηκε πως ο Δήμος Νέας Σμύρνης από το 2015 και μετά, μείωσε τόσο κατακόρυφα τις επιπλέον δραστηριότητες που οδηγούσαν σε φορολόγηση που έως το 2018, ο φόρος που πλήρωνε περιορίστηκε σε επίπεδα κάτω των 90.000€.

Η περίπτωση του Δήμου Νέας Σμύρνης είναι ενδεικτική στο πως το σύστημα φορολόγησης των ΟΤΑ συμπεριλαμβανομένων και των ΜΚΟ ως γενικότερο πλαίσιο, εξαρτάται απόλυτα από τις αποφάσεις που οι ίδιοι λαμβάνουν ανάλογα με τις οικονομικές και πολιτικές συνθήκες των εποχών. Σε καιρούς ευημερίας, οι επιπλέον δραστηριότητες των φορέων αυτών αυξάνονται ανεξαρτήτως της φορολογίας που δημιουργούν, ενώ αντίθετα, όταν η οικονομική ύφεση απαιτεί περικοπές σε διάφορα στάδια, οι εν λόγω φορείς χρηματοδοτούνται μόνο από πηγές που δεν φορολογούνται και αφορούν κυρίως κρατικές επιχορηγήσεις και συνδρομές φυσικών προσώπων.

Επίλογος

Στην παρούσα εργασία έγινε προσπάθεια να περιγραφούν οι έννοιες και τα χαρακτηριστικά των ΟΤΑ και ΜΚΟ, ως βασικά νομικά πρόσωπα μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα που ανήκουν στην ευρύτερη δικαιοδοσία και έλεγχο του Ελληνικού Δημοσίου, προκειμένου να αναλυθούν οι πηγές χρηματοδότησης τους και περαιτέρω εάν φορολογούνται αυτές ή όχι και κάτω από ποιες συνθήκες.

Αφού έγινε πλήρης περιγραφή των στοιχείων που συνθέτουν τους ΟΤΑ και ΜΚΟ και αντίστοιχα τη σύνδεση τους με το κοινωνικό σύνολο, παρουσιάστηκαν με λεπτομέρεια όλες οι κατηγορίες εσόδων που πραγματοποιούν με έμφαση στο ποιες από αυτές φορολογούνται και ποιες απαλλάσσονται. Επιπλέον, η διάσταση της φορολογίας των υπό εξέταση φορέων αναλύθηκε κυρίως σε περιόδους οικονομικής ύφεσης όπως αυτή μεταξύ των ετών 2014 έως 2018 προκειμένου να γίνει αντιληπτό πως αντέδρασαν και διαμόρφωσαν όλες εκείνες τις δράσεις τους που οδηγούν σε φορολόγηση.

Για την καλύτερη κατανόηση του θέματος, παρουσιάστηκαν τα οικονομικά δεδομένα του Δήμου Νέας Σμύρνης και μάλιστα της περιόδους αυτής, με αριθμητική και διαγραμματική απεικόνιση όλων των κονδυλίων που συνθέτουν την Κατάσταση Αποτελεσμάτων Χρήσης του. Σκοπός ήταν η πλήρης κατανόηση των επιλογών του εν λόγω Δήμου ως προς τα έξοδα που πραγματοποιεί συναρτήσει των εσόδων του σε καιρούς που οι οικονομικές συνθήκες ήταν εξαιρετικά δυσχερείς, πάντα υπό το πρίσμα του φορολογικού συστήματος στο οποίο εντάσσονται.

Βιβλιογραφία

Ελληνική

Βάμβουκας Γ, (2017), *Οδοιπορικό της ελληνικής οικονομίας*, εκδ Γ.Μπένου

Ευρωπαϊκή Επιτροπή, (2019), *Δυνατότητες χρηματοδότησης για μη κυβερνητικές οργανώσεις*, διαθέσιμο στο https://ec.europa.eu/info/funding-tenders/how-eu-funding-works/who-eligible-funding/funding-opportunities-ngos_el

Ευρωπαϊκή Επιτροπή Τοπικής και Περιφερειακής Δημοκρατίας (CDLR), (2011), *Η τοπική αυτοδιοίκηση σε κρίσιμους καιρούς: πολιτικές πρωτοβουλίες για την αντιμετώπιση της κρίσης, την ανάκαμψη και την οικοδόμηση ενός βιώσιμου μέλλοντος*, έκθεση διαθέσιμη στο https://www.ypes.gr/UserFiles/f0ff9297-f516-40ff-a70e-eca84e2ec9b9/TopAut_Gr_2.pdf

Ζάννης Π. (2013), *Ο τρίτος τομέας: μια γενική θεωρία*, εκδ Παπαζήσης

INE, (2008), *Ετήσια Έκθεση: Η ελληνική οικονομία και η απασχόληση*, Αθήνα, Ινστιτούτο Εργασίας ΓΣΕΕ-ΑΔΕΔΥ, διαθέσιμο στο <https://www.inegsee.gr/ekdosi/Ethsia-Ekthesh-2008-H-ellhnikh-oikonomia-kai-h-apasxolhsh/>

Ινστιτούτο κοινωνικής και προληπτικής ιατρικής, (2015), *Η υγεία των Ελλήνων στην κρίση*, έρευνα διαθέσιμη στο https://www.dianeosis.org/wp-content/uploads/2016/03/epidراسi_tis_krisis_stin_ygeia_1o_paradoteo_final.pdf

Κοϊμτζόγλου Ι, (2005), *Στοιχεία δημοσίου δικαίου*, 3η έκδ., εκδΣάκκουλα

Λούλης Γ, (2012), *Που οδηγείται η Ελλάδα, η χρεωκοπία του κομματικού συστήματος*, Εκδόσεις Καστανιώτη

Νικολόπουλος, Κ., (2004), *Οικονομική διοίκηση και διαχείριση των ΟΤΑ*, εκδόσεις Κ.Ν. Νικολόπουλος

Ομάδα εργασίας νέων, Ίδρυμα Ανδρέας Παπανδρέου, (2005), *Εισαγωγή στις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ)*, μελέτη διαθέσιμη στο <http://www.iap.gr/agp/files/NEOLAIA-IAP-MKO6755.doc>

Σπηλιωτόπουλος Επαμεινώνδας, (2001), *Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου*. Αθήνα – Κομοτηνή, εκδΣάκκουλας

Τάχος Α.Ι, (2008), *Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο*, 9^η έκδ

Τριανταφυλοπούλου Αθανασία, (2004), *Οι επιχειρήσεις των Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης*

Ξένη

Katsios S., (2006), *The Shadow Economy and Corruption in Greece*, South-Eastern Europe Journal of Economics, Ionian University

Rosen, H. S., Gayer, T., Ράπανος, Β. Θ., Καπλάνογλου, Γ., (2011), *Δημόσια Οικονομική: Σύγχρονη Θεωρία και Ελληνική Πραγματικότητα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα

Πρωτογενείς πηγές

Β.Δ. 17-5/15-6-1959 «Περί οικονομικής διοικήσεως και λογιστικού των Δήμων και Κοινοτήτων»

Γνωμοδότηση τού Νομικού Συμβουλίου τού Κράτους υπ' αριθμ. 796/1991, διαθέσιμη στο http://www.nsk.gr/web/nsk/anazitisi-gnomodoteseon?p_p_id=nskconsulatories_WAR_nskplatformportlet&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&p_p_col_id=column-4&p_p_col_pos=2&p_p_col_count=3

Νόμος 3852/2010 «Νέα Αρχιτεκτονική της Αυτοδιοίκησης και της Αποκεντρωμένης Διοίκησης - Πρόγραμμα Καλλικράτης»

Νόμος 2539/1999 «Συγκρότηση της Πρωτοβάθμιας Τοπικής Αυτοδιοίκησης»

Νόμος 1910/1951 «Περί των προσόδων Δήμων και Κοινοτήτων»

Νόμος 1065/1980 «Δημοτικός και Κοινοτικός Κώδικας»

Νόμος 3463/2006 «Κύρωση του Κώδικα Δήμων και Κοινοτήτων»

Νόμος 4635/2019 «Επενδύω στην Ελλάδα και άλλες διατάξεις.»

Νόμος 4270/2014 «Αρχές δημοσιονομικής διαχείρισης και εποπτείας-Δημόσιο λογιστικό και άλλες διατάξεις».

Νόμος 3852/2019 «Πρόγραμμα Καλλικράτης», του Ν.3463/2006 «Κώδικας Δήμων και Κοινοτήτων»

Υπ. Εσωτερικών Αριθμ. 16457/12.05.2015, *Περιεχόμενο και διαδικασία δημιουργίας και τήρησης Μητρώου Ν.Π.Δ.Δ. των δήμων και των περιφερειών.*, διαθέσιμο στο <http://www.e-foresimv.gr/details.asp?ID=31962>

Ν.4172/2013 «Φορολογία εισοδήματος, επείγοντα μέτρα εφαρμογής του ν. 4046/2012, του ν. 4093/2012 και του ν. 4127/2013 και άλλες διατάξεις»

Αρθρογραφία

Άρθρο, (2009), *Νομικά πρόσωπα δημοσίου και ιδιωτικού δικαίου*, διαθέσιμο στην ιστοσελίδα <https://www.capital.gr/nomika-themata/727154/nomika-prosopa-dimosiou-kai-idiotikou-dikaiou>

Άρθρο, (2014), *Πλεονασματικοί ή ισοσκελισμένοι οι προϋπολογισμοί των ΟΤΑ, διαφορετικά θα καταλογίζονται ευθύνες*, εφημερίδα Καθημερινή, διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/778425/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/pleonasmatikoi-h-isoskelismenoi-oi-proupologismoi-twn-ota-diaforetika-8a-katalogizontai-ey8ynes>

- Άρθρο, (2016), *Τι είναι ακριβώς οι ΜΚΟ (Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις)*, διαθέσιμο στο <https://www.cna.gr/stories/ti-ine-akrivos-mko-mi-kyvernitikes-organosis/>
- Άρθρο, (2020), *Πώς χρηματοδοτούνται οι ΜΚΟ;*, διαθέσιμο στο <https://el.talkingofmoney.com/how-do-ngos-get-funding>
- Άρθρο, (2014), *Απάτη μαμούθ ύψους 9 εκ από τη μη κυβερνητική οργάνωση*, διαθέσιμο στο *Απάτη-μαμούθ ύψους 9 εκατ. ευρώ από μη κυβερνητική οργάνωση* <https://www.iefimerida.gr>
- Άρθρο, (2019), *Πρόσκληση: Χρηματοδότηση σε ΜΚΟ, ΑΜΚΕ, ΚΟΙΝΣΕΠ, ΟΤΑ για «πράσινα έργα»*, διαθέσιμο στο <http://ecopress.gr/?p=26168>
- Άρθρο, (2010), *Πάγωμα μισθών και περικοπές επιδομάτων ανακοίνωσε η κυβέρνηση*, διαθέσιμο στο <http://www.enet.gr/?i=news.el.article&id=130472>
- Άρθρο, (2015), *Η ετήσια έκθεση της ΤτΕ για την ελληνική οικονομία*, εφημερίδα Καθημερινή διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/805262/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/h-ethsia-ek8esh-ths-tte-gia-thn-ellhnikh-oikonomia>
- Καλατζή Ο, (2016), *Η τοπική αυτοδιοίκηση αντιμετώπη με την κρίση*, άρθρο διαθέσιμο στο <https://okfn.gr>
- Καρατζάς Θ, (2016), *Η Κιβωτός του Κόσμου αναδείχθηκε κορυφαία ΜΚΟ για το 2016*, άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.athensvoice.gr/koinonia/i-kivotos-toy-kosmoy-anadeihthike-koryfaia-mko-gia>
- Κωστούλας Β, (2019), *Πώς μειώνεται η ανεργία στην Ελλάδα, «Τεχνική» αποκλιμάκωση: Μείωση των εγγεγραμμένων ανέργων χωρίς αύξηση των πλήρως απασχολούμενων*, άρθρο στην εφημερίδα Ναυτεμπορική, διαθέσιμο στο <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/1447155/pos-meionetai-i-anergia-stin-ellada>
- Νίκας Σ, (2009), *«Σφιχτός» στις αυξήσεις των μισθών ο προϋπολογισμός του 2010*, εφημερίδα Καθημερινή, άρθρο διαθέσιμο στο http://kathimerini.gr/4dcgi/_w_articles_economy_1_18/11/2009_361732

Παλαιολόγος Γ, Ελλης Α, Βαρβιτσιώτη Ε, (2014), *2009, η κρίση χρέους ήταν ήδη παρούσα*, εφημερίδα Καθημερινή, άρθρο διαθέσιμο στο <https://www.kathimerini.gr/764414/article/epikairothta/politikh/2009-h-krish-xreouy-htan-hdh-paroysa>

Παππούς Γ., (2016), *Κάθε χρόνο η Ελλάδα χάνει 16 δισ. ευρώ από τη φοροδιαφυγή! - Απίστευτα ευρήματα έρευνας της Ernst & Young*, διαθέσιμο στο <https://www.iefimerida.gr/news/299675/kathe-hrono-i-ellada-hanei-16-dis-eyro-apo-ti-forodiafygi-apisteyta-eyrimata-ereynas-tis>

Πρίφτη Κ, Κουγιάννου Α, Γαγλιάς Α, (2016), *Όλα όσα μάθαμε ρωτώντας τις ΜΚΟ που δρουν στην Ελλάδα για το ρόλο τους στο προσφυγικό*, άρθρο διαθέσιμο στο https://www.huffingtonpost.gr/entry/mko-ellada-prosfugiko_gr_10713690

Στάμου Ν, (2013), *Η ανθρωπιστική κρίση και ο ρόλος των μη κερδοσκοπικών οργανώσεων στην Ελλάδα σήμερα*, άρθρο διαθέσιμο στο <https://socialactivism.gr>

Ιστοσελίδες

<https://el.wikipedia.org>

<https://www.hellenicparliament.gr>

<https://www.ypes.gr>

<https://www.e-nomothesia.gr>

<https://www.ypes.gr>

<https://www.kodiko.gr>

<https://www.taxheaven.gr>

<http://www.karagilanis.gr>

<https://www.eetaa.gr>

<https://www.capital.gr>

<http://www.nsk.gr>

<https://unric.org/el>

<https://ethelontesnf.blogspot.com>

<https://www.kepka.org>

<http://www.redcross.gr>

<https://www.iefimerida.gr>

www.kathimerini.gr

<https://socialactivism.gr>

<https://okfn.gr>

www.athensvoice.gr

<https://neasmyrni.gr>

Παράρτημα

Οικονομικές καταστάσεις Δήμου Νέας Σμύρνης περιόδου 2014-2018

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΖΥΜΙΡΝΗΣ

ΕΣΟΔΙΟΙ ΤΗΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2015

14η ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ (1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2015)

Main financial statement table with columns for 'ΕΠΕΡΙΦΗΛΙΚΟ', 'Ποσό κλεισίματος χρήσης 2015', 'Ποσό προηγούμενης χρήσης 2014', and 'ΠΛΗΘΗΤΙΚΟ'. Rows include categories like 'ΕΣΟΔΑ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ', 'ΠΑΠΟ ΕΠΕΡΙΦΗΛΙΚΟ', 'ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΕΡΙΦΗΤΙΚΟ', and 'ΜΕΤΑΒΛΗΤΟΙ ΑΝΟΓΑΡΙΣΜΟΙ ΕΠΕΡΙΦΗΤΙΚΟΙ'.

3) Για την κορμάκι μακροπρόθεσμα έσοδα, αναφέρεται υπόλοιπο την 31.12.2015 ποσού € 3.724.909,36, το οποίο είναι στο παρήκδοτο μέρος από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων, εκκλιση προς τα ταμεία, από τα έσοδα του, εκτός άλλων που δεν εκκαθαρώθηκαν με το 2503/3997 άρθρο 11 παρ. 29.8.5, τα ανάλογα προς αποπίπτει για την κανονική εκπλήρωση του έσοδου.

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΑΠΟΓΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ 31ης Δεκεμβρίου 2015 (1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2015)

Balance sheet table with columns for 'Ποσό κλεισίματος χρήσης 2015', 'Ποσό προηγούμενης χρήσης 2014', and 'ΠΟΣΑ ΔΙΑΦΕΡΕΣ'. Rows include 'Αποτελέσματα αποτελεσμάτων', 'ΠΛΗΝ ΑΛΛΩ ΕΣΟΔΩΝ', 'ΠΛΗΝ ΑΛΛΩ ΕΣΟΔΩΝ', and 'ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΠΛΗΝ ΟΛΟΚΛΗΜΑΤΩΝ) ΧΡΗΣΕΩΣ'.

Εξήγησις των ανωτέρω οικονομικών καταστάσεων του Δήμου Νέας Ζυμύρνης οι οποίες αποτελούν από τον ισολογισμό 2015, την κατάσταση αποτελεσμάτων και τον πίνακα διάθεσης αποτελεσμάτων της χρήσης που έληξε την ημερομηνία αυτή, καθώς και το σχέδιο προϋποθέσεων.

Εξήγησις της Διοίκησης για τις Οικονομικές Καταστάσεις Η διοίκηση έχει την ευθύνη για την κατάσταση και εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το Π.Δ. 315/1999 «Κλάδικο Λογιστικό Σύστημα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης», όπως και για εκείνες τις εσωτερικές διαδικασίες που η διοίκηση καθορίζει ως απαραίτητες ώστε να καθίσταται δυνατή η κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων από κοινού αναγνώριση που οφείτουν στις απόψεις αυτές οι λαμβάνονται.

Η δική μας ευθύνη είναι να εκφράσουμε γνώμη επί αυτών των οικονομικών καταστάσεων με βάση τον έλεγχο μας. Διεκπεραιώσαμε τον έλεγχο μας σύμφωνα με τη διεθνή Πρότυπη Μέθοδο Έλεγχου. Επίσης λάβαμε υπόψη μας και τις σχετικές διαδικασίες του Κάδικου Δήμων και Κοινοτήτων (ν. 2863/2000 όπως τροποποιήθηκε). Τα πρότυπα αυτά απαιτούν να συμμορφωθούμε με κανόνες δεοντολογίας, καθώς και να σχεδιασμού και να διενεργούμε τον έλεγχο με σκοπό την απόκτηση εύλογης διαβεβαίωσης για το εάν οι οικονομικές καταστάσεις είναι αποδεδειγμένα από κοινού αναγνώριση.

Ο έλεγχος περιλαμβάνει τη διερεύνηση δεδομένων για την απόκτηση εύλογων τεκμηρίων σχετικά με τα ποσά και τις γνωμοδοτήσεις στις οικονομικές καταστάσεις. Οι επαρκώς αποδεδειγμένες διαδικασίες βασίζονται στην καλή και εύλογη παραβελήνη της εκτίμησης των κινδύνων υφιστάμενων οικονομικών καταστάσεων που αποβλέπουν στην εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων. Ο σχετικός έλεγχος είναι ο εσωτερικός έλεγχος που σχετίζεται με την κατάσταση και εύλογη παρουσίαση των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου, με σκοπό το σχεδιασμό ελεγκτικών διαδικασιών κατάλληλων και με τη διερεύνηση των κινδύνων που έχουν από τη διοίκηση, καθώς και αξιολόγηση της συνολικής παρουσίας των οικονομικών καταστάσεων. Πιθανότητα ότι τα ελεγκτικά τεκμήρια που έχουμε συγκολληθεί είναι επαρκή και κατάλληλα για τη διαμόρφωση της εύλογης διαβεβαίωσης.

Διοίκηση για Εμφάσεις Από τον έλεγχο μας προκύπτουν τα εξής: α) Δεν έχει ανακαλύψει στην λογαριασμοί του παλιού ενεργητικού του Δήμου η αξία των περιουσιακών στοιχείων που έχουν εκτιμηθεί στο Δήμο, καθώς και άλλα κινήματα που αναφέρονται στην με αριθμό 2 σημείωση κάτω από τον Ισολογισμό και β) Η ορατότητα οφείλει να προσδιοριστεί από τον Δήμο, ως προς τα έσοδα, που έχουν εκτιμηθεί στην με αριθμό 3 σημείωση κάτω από τον Ισολογισμό, καθώς και ο έλεγχος σχετικά με τα προδιαγράμματα την αξία των Μικρών Καταθέσεων, καθώς και την επίσημη της αποπληρωμής της χρήσης (έσοδα) των αποβλητών που ζητούνται διενεργώντας, και να παρασχεθούν περαιτέρω στοιχεία σχετικά με το θέμα αυτό. Δεν διαπιστώσαμε επιβάρυνση της γνώμης μας σε σχέση με το θέμα αυτό.

Γνώμη με Εμφάσεις Κατά τη γνώμη μας, εκτός από τις πιθανές επιπτώσεις των ελλείψεων, που γινόντουσαν στην παράγραφο 4 «Άλλα με Εμφάσεις», οι ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις παρουσιάζουν εύλογη, από κάθε ουσιαστική άποψη, την οικονομική θέση του Δήμου Νέας Ζυμύρνης κατά την 31 Δεκεμβρίου 2015 και τη χρηματοοικονομική του επίδοση για τη χρήση που έληξε την ημερομηνία αυτή σύμφωνα με το Π.Δ. 315/1999 «Κλάδικο Λογιστικό Σύστημα Οργανισμών Τοπικής Αυτοδιοίκησης». Έμφαση με Εμφάσεις Εφόσον γίνει την προσαρμογή της αξίας της με αριθμό 3 κάτω από τον Ισολογισμό, όπου περιγράφεται ότι σε προηγούμενες χρήσεις παρήχθησαν και εκκρεμούν αγνώστης αξίας κατά τον έλεγχο για το επίσημο εξομολόγημα. Η εξέταση των παραπάνω αγνώστης δεν είναι δυνατόν να προσδιοριστεί από τον Δήμο, ως προς τα έσοδα, που έχουν εκτιμηθεί στην με αριθμό 3 σημείωση κάτω από τον Ισολογισμό, καθώς και ο έλεγχος σχετικά με τα προδιαγράμματα την αξία των Μικρών Καταθέσεων, καθώς και την επίσημη της αποπληρωμής της χρήσης (έσοδα) των αποβλητών που ζητούνται διενεργώντας, και να παρασχεθούν περαιτέρω στοιχεία σχετικά με το θέμα αυτό. Δεν διαπιστώσαμε επιβάρυνση της γνώμης μας σε σχέση με το θέμα αυτό.

Επίσης βεβαιώσαμε τη συμβατότητα των αποτελεσμάτων της Έκθεσης Διαχειρίσεως της Οικονομικής Επιτροπής προς το Δημοτικό Συμβούλιο με τις ανωτέρω οικονομικές καταστάσεις.

Αθήνα, 29 Σεπτεμβρίου 2016

Ο ΟΡΚΩΤΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΘ. ΣΥΚΑΞ Α.Μ.Σ.Ο.Ε.Α. 27541 Συστηματίζοντας Ορκωτά Λογιστές Ε.Ο.Ο.Ε. μέλος της Crowe Horwath International Φωκ. Η/Υψηλ 3, Αθήνα Α.Μ.Σ.Ο.Ε.Α. 125

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΖΥΜΙΡΝΗΣ

ΕΚΛΟΓΕΣ ΤΗΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016

15^η ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ (1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016)

Main financial statement table with columns for Budget 2016 and Actual 2016, split into Income and Expenses. Includes sub-sections for Energy, Water, and General Administration.

Σημειώσεις

1 Για τις πληροφορίες που προκύπτουν από τις εκτιμήσεις, αναφέρεται η ποσότητα των 31.137.227 ευρώ (5.500.815,22 ευρώ στην ετήσια κατάσταση ετήσιας κατάστασης) προς το δημόσιο, από το οποίο τα 2.063.999 ευρώ (350.000,00 ευρώ στην ετήσια κατάσταση ετήσιας κατάστασης) ανήκουν στην περιφέρεια της Αττικής...

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ

31ης Δεκεμβρίου 2016 (1 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2016)

ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΑΦΕΡΣΕΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ

Comparison table between Budgeted Results and Actual Results for 2016. Includes categories like Administrative Expenses, Personnel Expenses, and Other Expenses.

ΕΚΘΕΣΗ ΔΕΛΤΑΙΟΥ ΟΡΚΙΣΤΩΝ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΤΗ

Προς το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Νέας Ζυμίρνης

Επιβάλλεται να σημειωθεί ότι κατά τη διάρκεια της ετήσιας οικονομικής κατάστασης της 31/12/2016, την κατάσταση ετήσιας κατάστασης, οι οικονομικές δραστηριότητες που πραγματοποιήθηκαν...

Επισημαίνεται ότι η κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το Π.Δ. 335/2009 «Ολοσχεδίαση ετήσιου προϋπολογισμού (τομής Αυτοδιοίκησης)», όπως ισχύει, απαιτείται να διαβιβάζεται στον Ελεγκτή...

Πρόκειται για τον ετήσιο έλεγχο των ετήσιων οικονομικών καταστάσεων που εφάρμοξε ο ελεγκτής σύμφωνα με το άρθρο 100 του Ν. 3852/2004 (Φ.Ε.Κ. 28/11/2004, Τεύχος 4678/2004)...

Επισημαίνεται ότι η κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων σύμφωνα με το Π.Δ. 335/2009 «Ολοσχεδίαση ετήσιου προϋπολογισμού (τομής Αυτοδιοίκησης)», όπως ισχύει, απαιτείται να διαβιβάζεται στον Ελεγκτή...

Logo and contact information for Crowe SOL, including the company name and address: ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΘ. ΣΥΚΑΣ Α.Μ.Ε.Τ.Ε. 07641 Συγγρού (Γραμείο Ορκιστών Λογιστών) ο.ε.ο.ε. μίλος της Crowe Horwath International Φωκ. Νέας Ζ. Ζυμίρνης Α.Η. Σ.Ο.Ε.Α. 115

ΔΗΜΟΣ ΝΕΑΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

ΣΥΝΟΛΟΣ ΤΗΣ 31ης ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018
17ο ΔΙΑΚΕΡΜΗΤΙΚΟ ΠΡ.Π. - 11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ	Ποσό κλεισμένης χρήσης 2018		Ποσό προϋπολογισμένης χρήσης 2017		ΠΑΣΧΗΤΙΚΟ	Ποσό κλεισμένης χρήσης 2018	Ποσό προϋπολογισμένης χρήσης 2017	
	Από κλεισμένη χρήση	Αποσβέσεις από	Από κλεισμένη χρήση	Αποσβέσεις από				
B. ΕΣΟΔΑ ΕΚΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ					A. ΜΙΑ ΚΕΡΑΜΑΙΑ			
4. Λοιπά έσοδα εκκατάστασης	528.264,67	666.200,02	271.194,06	926.294,67	619.481,06	386.992,72	49.346.088,40	49.346.088,40
Γ. ΠΑΓΙΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ					Κ. Δομολογία αποπληρωμών και Επιστροφών			
1. Εντάσσεται σε οικονομικές καταστάσεις					3. Δωρεές επί των			
1. Έσοδα - Έσοδα	45.653.266,59	0,00	43.692.506,86	45.306.894,71	0,00	45.200.094,71	73.942,95	89.133,97
1Α. Πρώτες - Πρώτες	19.560.239,94	6.798.459,45	4.173.759,16	19.498.571,31	5.923.019,62	4.022.892,02	13.532.658,85	14.118.467,46
1Β. Οδοί - Οδοί	3.526.819,23	738.458,85	3.822.448,48	3.458.056,42	3.153.644,06		13.489.762,78	14.284.811,12
1γ. Υπόγειοι κωδικοί χρήσεων	1.825.703,40	1.730.718,05	94.984,58	1.825.703,40	1.715.197,30	110.510,13		
2. Έσοδα και κέρδη έσοδα	21.234.400,44	13.298.928,99	13.617.275,09	21.131.490,20	6.456.793,54	11.684.293,94		
2Α. Έσοδα και κέρδη έσοδα	1.930.575,59	1.590.709,03	338.772,49	1.830.575,59	1.403.611,82	438.783,90		
2Β. Δομολογία από προσαρμογές κωδικοί χρήσεων	1.522.624,70	752.229,56	792.595,14	1.445.726,97	651.830,34	753.008,63		
2Γ. Δομολογία - Δομολογία								
2Α. Δομολογία από προσαρμογές κωδικοί χρήσεων	1.838.204,25	1.300.418,88	337.769,07	1.830.174,83	1.921.881,46	368.253,47		
2Β. Δομολογία από προσαρμογές κωδικοί χρήσεων	5.046.055,13	4.477.300,00	222.335,23	5.046.055,13	4.189.130,64	857.924,49		
2Γ. Δομολογία από προσαρμογές κωδικοί χρήσεων	4.250.154,66	4.068.675,52	676.493,99	4.401.199,53	3.811.720,14	689.479,39		
3. Απομεινόμενα από επένδυση σε ακίνητα	797.862,19	0,00	797.862,19	383.363,20	0,00	383.363,20		
3. Απομεινόμενα από επένδυση σε ακίνητα	500.194.827,10	34.419.699,87	65.716.617,28	87.476.376,16	31.992.679,47	65.683.181,69		
III. Τόκοι πηγών επένδυσης & άλλες αποσβέσεις					Β. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ			
1. Τόκοι πηγών επένδυσης			12.123,32		12.120,32			
2. Άλλες αποσβέσεις			4.897,74		4.897,74			
Σύνολο πηγών επένδυσης (ΓΠΠ)			65.792.738,34		65.800.676,34			
Δ. ΚΥΚΛΟΦΟΡΟΥΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ					Ε. ΠΡΟΒΛΕΨΕΙΣ			
1. Αποσβέσεις					1. Προβλεπόμενες αποσβέσεις			
1. Αποσβέσεις από πλάγια χρήματα και υπηρεσίες	2.300.098,45			6.059.059,45	2.189.992,03			
1Α. Προβλεπόμενες	5.049.433,26	2.454.500,20		5.093.076,41	2.189.992,03			
1Β. Δωρεές δωρεών	216.127,69			223.300,00				
1Γ. Προβλεπόμενες	63.575,60			53.275,00				
2. Άλλες αποσβέσεις					400.116,06			
Σύνολο κυκλοφορούντος επιχειρησιακού (ΔΠΠ)			11.223.278,71		12.714.346,90			
Ε. ΕΣΟΔΑ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ					Α. ΔΩΡΕΕΣ			
1. Έσοδα επί των					1. Δωρεές			
1Α. Έσοδα επί των					1. Δωρεές από επιχειρήσεις			
1Β. Έσοδα από δωρεές					1. Δωρεές από επιχειρήσεις			
1Γ. Έσοδα από δωρεές					1. Δωρεές από επιχειρήσεις			
2. Άλλες αποσβέσεις					2. Άλλες αποσβέσεις			
Σύνολο εσόδων επιχειρησιακού (ΑΠΠ)			78.671.918,86		82.681.834,18			
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ (ΑΠΠ+ΔΠΠ)			78.671.918,86		82.681.834,18			
ΔΩΡΕΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ					ΔΩΡΕΕΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΕΩΣ			
1. Δωρεές από επιχειρήσεις			471.694,27		456.532,89			
2. Άλλες αποσβέσεις			471.694,27		456.532,89			

Σημειώσεις	
1. Πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων	
2. Πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων	
3. Πληροφορίες σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων	

ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΧΡΗΣΗΣ		ΠΙΝΑΚΑΣ ΔΙΟΡΘΩΣΕΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ		
31ης Δεκεμβρίου 2018 (11 ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ - 31 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 2018)		31 Δεκεμβρίου 2018		
	Ποσό κλεισμένης χρήσης 2018	Ποσό προϋπολογισμένης χρήσης 2017	Ποσό κλεισμένης χρήσης 2018	Ποσό προϋπολογισμένης χρήσης 2017
I. Αποτέλεσμα εκμεταλλεύσεως	12.618.132,22	12.618.933,80	(1.572.191,22)	246.568,39
1. Έσοδα από πλάγια χρήματα και υπηρεσίες	246.925,42	659.589,32		
2. Έσοδα από φόρους - υπερωρίες - προμήθειες - προσαρμογές	11.869.378,31	12.039.252,46	24.884.937,44	7.325.787,29
3. Έσοδα από προσαρμογές από εσοδα προσαρμογών				
Μείον: Κόστος υφιστάμενων υπηρεσιών	23.330.845,01	22.051.010,07		
Μείον: Αποσβέσεις από (επένδυση) εκμεταλλεύσεως	792.952,77	2.823.330,47		
Μείον: Άλλα έσοδα	472.223,94	1.877.054,19		
Επίσης				
Επίσης: Έσοδα από κωδικοί χρήσεων	4.432.874,61	4.381.630,07		
Επίσης: Έσοδα από δωρεές	6.013.293,95	5.897.948,90		
Επίσης: Έσοδα από δωρεές	69.545,24	6.036.813,14		
Μείον: Αποσβέσεις από (επένδυση) εκμεταλλεύσεως				
ΠΑΡΟΧΗ				
4. Περιλαμβανόμενα: Δ. Επένδυση έσοδα	127.720,24	136.157,79		
5. Χρηματικό τίμημα και εισφορά έσοδα	208.346,31	(80.526,27)		
Ομοσυνολικά αποτελέσματα	(5.741.359,26)	220.338,63	(84.373,87)	(1.587.358,89)
II. ΠΑΡΟΧΗ: Έκτακτα αποτελέσματα				
1. Έκτακτα αποτελέσματα	1.658.312,75	1.177.423,99		
2. Έκτακτα έσοδα	86.292,49	0,00		
3. Έκτακτα προσαρμογές	61.747,78	548.047,56		
4. Έκτακτα αποτελέσματα προσαρμογών	27.089,00	(86.020,03)		
Μείον:	2.440.392,92	3.181.531,57		
1. Έκτακτα αποτελέσματα	750,84	950.189,71		
2. Έκτακτα έσοδα	51,22	130,14		
3. Έκτακτα προσαρμογές	1.89.21,89	488.329,28		
4. Έκτακτα αποτελέσματα προσαρμογών	79.860,53	2.109.990,30		
Ομοσυνολικά αποτελέσματα	(2.360.310,22)	(807.899,07)	1.347.155,00	1.034.410,31
Μείον:				
Τόκοι αποσβέσεων από επένδυση	2.665.727,71	2.498.189,59		
Μείον: Ομοσυνολικά αποτελέσματα	2.665.727,71	2.658.180,00	0,00	
ΚΑΘΑΡΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ (ΕΛΕΓΜΕΝΑ - ΠΑΡΟΧΑΣΜΑ) ΧΡΗΣΕΩΣ	(1.872.617,22)	248.858,56		

ΕΚΘΕΣΗ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΟΡΚΩΤΟΥ ΕΛΕΓΚΤΗ ΛΟΓΙΣΤΗ
Προς το Δημοτικό Συμβούλιο του Δήμου Νέας Σμύρνης

Τίτλος με επιφύλαξη

Το παρόν έγγραφο αποτελεί έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, η οποία αποσκοπεί στο να ενημερώσει την κοινότητα του Δήμου Νέας Σμύρνης, σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου Νέας Σμύρνης, σύμφωνα με το άρθρο 119, παράγραφος 1, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016) και το άρθρο 119, παράγραφος 2, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016).

Τίτλος με επιφύλαξη

Το παρόν έγγραφο αποτελεί έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, η οποία αποσκοπεί στο να ενημερώσει την κοινότητα του Δήμου Νέας Σμύρνης, σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου Νέας Σμύρνης, σύμφωνα με το άρθρο 119, παράγραφος 1, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016) και το άρθρο 119, παράγραφος 2, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016).

Τίτλος με επιφύλαξη

Το παρόν έγγραφο αποτελεί έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, η οποία αποσκοπεί στο να ενημερώσει την κοινότητα του Δήμου Νέας Σμύρνης, σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου Νέας Σμύρνης, σύμφωνα με το άρθρο 119, παράγραφος 1, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016) και το άρθρο 119, παράγραφος 2, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016).

Τίτλος με επιφύλαξη

Το παρόν έγγραφο αποτελεί έκθεση του Ορκωτού Ελεγκτή Λογιστή, η οποία αποσκοπεί στο να ενημερώσει την κοινότητα του Δήμου Νέας Σμύρνης, σχετικά με την κατάσταση των οικονομικών καταστάσεων του Δήμου Νέας Σμύρνης, σύμφωνα με το άρθρο 119, παράγραφος 1, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016) και το άρθρο 119, παράγραφος 2, του Ν. 4375/2016 (Κύριο Κείμενο άρθρο 119 του Ν. 4375/2016).

Αθήνα, 04 Οκτωβρίου 2019

Ο ΟΡΚΩΤΟΣ ΕΛΕΓΚΤΗΣ ΛΟΓΙΣΤΗΣ

ΣΟΛ Crowe

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΑΘ. ΕΥΓΛΑΣ
Α.Η. Ε.Ο.Ε.Α. 27841
ΣΟΛ Α.Ε.
Μέλος Διεύθυνσης Crowe Global
Φωκ. Νέμεω 3, 115 67 Αθήνα
Α.Μ. Σ.Ε.Α.Ε. 156